

4° Dep. 3378 (9) 24.

4.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO IVRIS GENTIVM,
DE

AVSPICIO REGVM,

QVAM,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO IVVENTVTIS PRINCIPE,
FRIDERICO WILHELMO
REGNI BORVSSIAE ET ELECTORATVS BRANDE-
BVRGICI PLVRIVMQVE GERMANIAE PROVINCIARVM
FELICISSIMO HEREDE,

MODERATORE
IOANNE PETRO LVDOVICO
PROF. PVBL. ORD.

PROPVGNAVIT IN PVBLICVM
IOANNES LVDOVICVS STOESSER
Edler von Lilienfeld.

IANVAR. MENS. DIE XX. A. C1815 CCI.

HALAE VENEDORVM,
TYPIS IOANNIS HENRICI GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.
RECUSA MDCCXXXVI. 23 Bogen

AVSTRIACO
REGVM

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

ACERATISSIMO INVENTVS PRINCIPIS

FRIDERICVS WILHELMVS

REGNI BORVSSIAE ET RHODANO-MONARCHIAE

PRINCIPIS ELECTORIS GERMANIAE

RELIGIOSISSIMO HEREDITE

MODERATORE

IOHANNES PETRVS BOVICVS

PROF. PUBL. ORD.

PROFESSOR IN THEOLOGIA

IOHANNES LUDOVICVS STORCH

Gold. med. 1810

IOHANNES LUDOVICVS STORCH

IOHANNES LUDOVICVS STORCH

IOHANNES LUDOVICVS STORCH

SERENISSIMO ATQVE POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

FRIDERICO

BORVSSIAE REGI, MARCHIONI BRANDENBUR-
GICO S. R. I. ARCHI-CAMERARIO ET ELECTORI, DV-
CI MAGDEBURGI, CLIVIAE, IVLIACI, MONTIVM, STETINI,
POMERANIAE, CASSVBIORVM ET VENEDORVM, ET IN SILESIA
CROSNAE, BVRGGRAVIO NORIMBERGENSI, PRINCIPI HALBER-
STADII, MINDAE, CAMINI, COMITI HOHENZOLLERAE, MARCAE
ET RAVENSBERGAE, DYNASTAE RAVENSTEINI,
LAVENBURGI ET BVTOVIAE,
ET CETERA.

REGI AC DOMINO SVO LONGE CLEMENTISSIMO
SACRVM.

Neo nunc mentes defigunt sub-
diti Tui, Rex Indulgentissi-
me! ut Maieſtatem Tuam, re-
gali diademate fulgentem ali-
quo cultus genere, pro virium
ratione facultatumque, proſequantur. Con-
tendunt invicem animis ſtudiisque omnes,
):(2 redi-

reditum Tuum, quem ab augusta inaugura-
tione primum in hanc urbem sumis, digno
reverentiæ officio excipiendi. Scribit de
Augusto Imperatore Tranquillus: (a) Rever-
tentem ex provincia non solum faustis om-
nibus; sed & modulatis carminibus profe-
quebantur. Quoties provinciam in melio-
rem statum vertit, vota pro itu & reditu su-
scepta. Ecquid nostri nunc muneris erit?
Rex Auguste! qui ad Tuos ab arduo Tuis-
que curis perfecto opere redis: quo primam
provinciarum tuarum in meliorem sublimio-
remque statum vertisti. Regnum effecisti Bo-
russiam tuam: aut si annalibus fides est, re-
gale diadema, quo victa olim gens exciderat,
eidem liberali manu recuperasti. Et enim
exultant hoc beneficio Borusii, populus Tuus;
vident profitenturque, adeo nihil duritiæ ad-
mixtum imperio tuo: cuius nomen etiam le-
niori Regis voce mitigares. Cecinit olim na-
talem

(a) Sueton. in vita Aug. c. 37.

talem Tuum vates verissimus:

Quid patriae pater quaeris, quonatus in anno?

En tibi DeLICIVM (b) nomen & omen habes.

Temporum nostrorum felicitati id datum esse videtur: ut, quod ille praefagire voluit, nos, qui Te Rege vivimus, larga vaticinationis expletione experiamur. Neque vero apud tuos solum in laude optimi es principis: praeaeque Europae gentes nos felices praedicant, qui in optimo mitissimoque imperio Tuo bene agamus. Qua causa & Tuorum & commune quoddam humani generis delictum mereris salutare. Non enim Borussi tantum; aut ceteri solum subditi tui: sed melior Europa omnis felici auspicio acceptum diadema tuum congratulantur. Summum in Borussia

):(3

russia

(b) signat vox haec A. 1657. Augusto Regi nostro natalem.

rusfia tua, veteri regno, (c) imperium prae-
potens Numen tuae virtuti commisit: ve-
rum itaque, quod pictura exprefimus, Ca-
pls a Deo CoronaM. (d) Et quamvis divino
& folenni gentium iure, quod manifesto
docuimus, ad regium diadema capeffen-
dum, non aliena tibi opus fuerit (e), quod
tua etiam auctoritate fufcepifti: pro infigni
tamen auguftae inaugurationis tuae orna-
mento habendum, quod primarius orbis
princeps, monarcha auguftiffimus, impe-
rator inter primos efle voluerit; qui te Re-
gem in orbis confpectu falutaret. In funda-
mento igitur firmiffimo conftituta corona
tua: quam Deus impertit; vovet popu-
lus; honorat Caefar. Et vero, quod fuo
loco fcripfimus, illa fuprema in Boruffos
tuos potestas; illa veteris Boruffici regni
me-

(c) Legi huc poffunt Lithuaniae Poloniae Boruffiaeque annales. (d) An.
MDCCI. (e) Quod Cap. III. Differtationis e communi gen-
tium concentu reddidimus manifeftum.

memoria; illud exercituum tuorum robur;
illa regionum tuarum ingens multitudo;
rerum illa per te gestarum gloria; illa deni-
que regalis ubique adparatus tuus, quibus
aliis regibus te aequas; alios multis ratio-
nibus superas, id efficiunt: ut omnes cul-
tioris orbis reges adplaudant diademati tuo,
dignissimumque habeant; ut, folio regali
conscenso, in numerum suum te reciperent.
Rex inauguratus es eo loco: ubi olim ini-
tiatus fueras Christianus. Chronicon inde
ConCorDiaM(f) signat boni Christiani, &
boni regis. Ut quo Spiritu infans tum in
aqua afflatus es: Rex tibi nunc promitteres
in unguento. Sed si omnia capienda sunt;
in Regio monte es natus; ut, quod aliquis
cecinit, Rex fieres in virili ætate. Imo ut
digniora novi regni primordia dares: utro-
que parente nasci debebas, qui summo im-
perio

(f) Annum nempe MDCCI. augustæ inaugurationis in Ba-
russia.

perio esset instructus. Erat enim mater tua Auriaco sanguine oriunda: patri autem, gloriosissimae memoriae principi, summam in Borussia potestatem iam tum oblata fuisse, publica annalium fide constat. Age ergo nove inter Christianos Borussiae principes Rex Auguste, Friderice! Vive virtute tua pietateque; & novi seculi ingressum regali auspicio tuo felici fidere distingue. Suscipe vota nostra, quae pro tua incolumitate; pro regni tui primordio; pro omni denique fortuna tua solvimus. Sed suscipe etiam regium hoc donum indulgentissime Rex, quod coram regali folio tuo omni animi devotione deponimus. Cuius haec summa est, & divina & gentium iura tibi honorem regalem dignitatemque adserere. Scripsimus ea inter publicos populi tui in Fridericiana plaufus, atque in cathedram produximus regia haec aliorum principum auspicia: ut novae causae essent, illustrium nata-

natalium civibus augustam, inaugurationem tuam faustis acclamationibus prosequendi. Qui enim hunc spiritum tibi devovemus Rex Auguste! quidni & omnem studiorum rationem tibi liceat consecrare. Gentium codices in hoc opere aperuimus ad firmandum adserta: hi enim volvendi erant in re summos principes, omni humano iure solutos, concernente. Tenuia inde omnium regnorum, quae maxima nunc sunt, initia fuisse, clarum est: sed tui regni ea in primo exordio quoque complementa sunt ceteris Germaniae provinciis, quae imperio tuo vivunt addictae: ut cum vetustissimo quovis dignissimoque conferri possit. Faxit ergo praepotens Deus, quem precibus nostris humillime postulamus; ut regium hoc diadema, quod inter communes orbis plausus suscepisti, tibi, Auguste novi regni instaurator, faustum per omne tempus & genti tuae aeterno gloriosum ac salutare existat.

)o(

existat. Quo fortuna, quae Brandeburgicae domui per universum praeteriti seculi cursum fuit, cum novi ingressu nova etiam capiat incrementa. Sic vovet precaturque

REGIAE MAIESTATIS TVAE

devotissimus servus

IO. LVDOVICVS STOESSER
Edler von Liliensfeld.

De reconditis sensibus verbi regalis.

Agnum & sanctum regale no-
men; quamvis non una eadem-
que eius verbi reperiatur signi-
ficatio. Parum honoris digni-
tatisque vox habuit, cum inepta
Romanorum ambitio in mores
induxisset, ut quemvis fere ho-
minem ignotum, modo corpo-
ris aliquo cultu vestituque speciosus videretur, *domi-
num* salutarent *regemque*. Quae fucosa titulorum
ratio nostram quoque gentem, ab animi candore
semper laudatam, infecisse videtur; ut, malae con-
suetudinis corruptela, casas ac tuguria *domini* ac *pa-
troni* vocibus percrepare audiamus. Romanorum
certe ea in re levitatem ipsi Romani testantur. No-
tum epigramma MARTIALIS (a) ad Priscum:

REGIAE vo-
cis varii signi-
ficatus.

1. fucosus.

Cum te non nossem, dominum REGEMQUE vocabam,
Et IVVENALIS (b) illud:

Hospitis affectu REGEM dominumque salutat.

Ad cuius instituti rationem SENECA (c) scribit: quo-
modo obvios, si nomen non succurrit, DOMINOS vocamus. Patet

A

in-

(a) MARTIAL. lib. I. epigram. XCI. confer, si vis, lib.
II. epigr. XVIII. & lib. IV. epigr. XL. & LXXXIV.

(b) IVVENALIS Satyr. XIV. v. 13. (c) Epist.
III.

2. vulgaris.

3. tralatitius.

inde quod strictim noto, criticorum quorundam nulla ratione fulta superstitio, dum puro sermoni vim afferri opinantur, si Latine *dominus* diceretur, qui in vernacula iure meritoque talis audit. Quoniam, qui vocabulo *domini* nunc in gente nostra usus est, eundem & olim in Latio fuisse, ex hactenus dictis constat. Quamvis vero indignum fere esset, *Regis* vocem in vulgarem hunc usum detorqueri: nihil tamen exinde dedecoris *regiam dignitatem* scimus sumfisse. Cui neque illud nocuit, quod, communi sermonis consuetudine, *Reges verborum, familiarum, navium, ludorum, scholarum, sacrorum, pueritiae, aliorumque generum*, Romani habuerint. Vulgaria namque officiorum vocabula a maximis honorum titulis facile erat internoscere: ut adeo neminem reges in purpura & throno, cum regibus in pallio & cathedra confudisse reperiamus. Est & alia adhuc regii nominis species, quam moralem dicere posses. Hominem enim sapientem, quod animi gubernacula bene tractaret, *regem* nuncuparunt Romani. HORATIVS (d) ad eam mentem scripsit:

REX eris, aiunt, si recte facies.

Et idem cecinit alibi (e):

Sapiens uno minor est Iove; dives

Liber, honoratus, pulcher, rex denique REGVM.

Paria habet AVSONIVS (f):

Qui recte facit, qui non dominatur, erit rex.

Ipse etiam TVLLIVS (g) ne oratores praeteream, de sapiente scribit: *rectius appellabitur rex, quam Tarquinius, qui nec se, nec suos regere poterat.* Sed neque is regii verbi sensus hic considerationem meretur. Vt adeo, quot.

(d) Lib. I, epist. 1. (e) Lib. II. Sermon. p. 199. (f) Eidyll. 16.

quotquot *regis* significatus haecenus descripsimus, illi partim ad *fucofos*, partim ad *vulgares*, partim etiam *tralatitios* eiusdem vocabuli usus pertinere videantur, ab honorifico, quem nos respicimus, omnino distinguendi.

§. II. Verum enim veroneque in hoc *regiae* semper dignitatis rationem habuerunt Romani; quod illos *regali* nomine dignos existimarent, quibus purpuram nostra aetas vix deferret. Qua in re licet, hodiernis gentium moribus, dupliciter errare videantur: in uno tamen priscae antiquitatis consuetudo ab omni eos culpa eximit; sicut in altero certum est, quod recens devictas gentes his titulorum simulachris scienter luserint, acerbum servitutis iugum hac verbi lenitudine quodammodo mitigaturi. Veniam certe merebantur, me iudice, Romani, quando omnes, quotquot aliis imperarent, *regis* titulo dignos habuerunt; nullo respectu, quot, aut qui sub tali dominatu essent. Non hic poetis aliquid aut oratoribus do; quos constat, patres familias & quoscunque demum in libera republica cives *reges* appellasse. Ex quo scriptorum genere illud est:

Degener in tuguri REX lare quisque sui.

Et cum TVLLIVS (g) ait: *REGNUM* est, dicere in quem velis; ac defendere, quem velis. Quo significatus genere ipsum Ciceronem, qua patronum causarum, *REGEM* a nonne mine dictum esse, existimaverim; quamvis aliam explicationem ea in re afferat CORRADVS (h). Sic regna pastorum, & pastoritios reges passim habemus

A 2

apud

(g) Orat. pro Syll. XXV. p. 531. (h) Comment. ad Brut. p. 112.

4. Honorificus.

(a) stilo oratorio.

apud poetas, quorum loca sedulo congeffit *Lud. de la CERDA* (i). Imo illud observo, quod praediola sua regna dixerint Romani, quod liberius in iis agerent, quam in civitate, ubi maximorum munerum maximae essent servitutes. Neque Latinis tantum haec dicendi consuetudo; sed Græcis idem quoque mos fuit. Ipse HOMERVS (l), scriptor eorum antiquissimus, ait:

Aedibus in nostris ego REGEM gessero sane.

(b) Curiali.
Ubi 1. RE-
GES.
minusculi ter-
ritorii.
(a) in prisca
æetate.

Versum hunc sic reddente Erasmo in *Chiliadibus* (m). Sed haec privata tantum scribentium pigmenta sunt; quibuscum nihil commune habet stylus, quem hic respicimus, curialis. Id enim volumus nunc, priscas gentes, publico solennique curiarum usu, *REGES* dixisse, quibus regale illud decus, virium scilicet potentiaeque rationes, quas moribus hodiernis fere requiri videmus, nequaquam responderunt. Qui enim hodie fieri posse, credemus? ut *regum*, quales nunc habemus, *septuaginta*, in uno exercitu militent: sed hunc eorum in bello Troiano numerum fuisse, *DICTYS* (n) & *DARES* (o) tradunt, istius expeditionis scriptores. Neque ad fucosum *regalis* verbi usum haec referre possumus: cum ipse codex divinius non maiorum certe virium principes *regis* titulo dignetur. Solus Abrahamus, vir privatus, neque belli dux, sed pater familias, cum trecentis tantum & octodecim servulis, *quinque reges*, non domi invasit, sed dum in acie

(i) *Comment. ad Eclog. Virg. v. 11. p. 18.* (l) *Odyss. I. v. 396.*
(m) *Erasm. Chil. Cent. 7. Pr. XLVIII. p. 195.* (n) *Lib. I. p. 29.* (o) *Libro de excidio Troiae p. 165.*

acie essent, vicit spoliavitque, idque sine divino quodam extra ordinem facto miraculo, quod *Moses*, qui historiae auctor est (p), celebraret. Iosua triginta unum *REGES* se expulisse scribit (q): quos pariter, quoniam ab oppidis tantum, ubi rexerint, describuntur, minutuli territorii finibus oportet fuisse inclusos. Qui omnes si hodie viverent, ne principum quidem iura inter gentes tuerentur. Ut alia nunc loca taceam (r); ubi non maioris momenti regum in sacris mentio fit. Et ut figillatim aliqui ex historia constent: *VLYSSES SEX* Ithacae dicitur; sed hanc maris Ionii insulam in asperrimis scopulis tanquam nidulum affixam, describit *CICERO* (s). Neque *Pylium* ubi *Nestor* regem egerat, ampliores terminos crediderim habuisse (t). Non igitur mirum, quod *STRABO* (u) prodit; singulas Phoenissarum urbes singulos aluisse reges. Neque forte existimandum est, antiqua haec auctorum placita esse, quae aliter atque aliter accipi mereantur. Proximiora enim tempora sunt; quae angustam Augustorum fortunam pariter loquuntur. Cantii in Anglia unus hodie comitatus est: sed hunc eundem in quatuor olim regna scissum fuisse, *CAESAR* (x) docet. Quid? quod nulum hodie in Europa regnum fere sit; quod olim plures reges, & genere & regione dominatuque se-

(b) intermediis temporibus.

A 3

iun.

(p) *Genes. XIV. 15.* (q) *Iosuae XII. a vers. 7. ad 24.* (r) *In primis IVDIC. I. v. 7. ubi Adonibesek gloriatur, quod LXX. reges pollice ubique abscissos in uinculis tenuerit.* (s) *Lib. I. de Orat. p. 181.* (t) *Vtrum etiam Pylium e tribus intellexeris* (u) *Lib. XVII. p. 558.* (x) *Lib. V. p. 103.*

iunctos, dici nequeat habuisse. Vt adeo quodque regnum quo antiquius, eo brevius, etiam & arctius fuisse videatur. Qua in re ingenio nimium fuisse existimer: aliquot assertionem hanc exemplis firmabo. Graeciae unicum postea regnum tot olim principatus habuisse, nomine, iuribus, viribusque ita segregatos, ut ne in bello quidem communem exercitum fecerint, *THVCYDIDES* (y) & *STRABO* (z) auctores sunt. Similem fere faciem olim Germaniae fuisse *CAESARIS* (aa) fide docemur. In pace ait nullus communis REX: sed principes regionum & pagorum inter suos ius dicunt. Idem de veteri Anglia auctores produnt. *Diod. SICVLVS* (bb) Reges Principes que ibi sunt plures, pacem invicem servantes, Cui *STRABO* suffragatur (cc); complures ibi sunt dominationes. Inde conquestas fuisse Britanniae provincias legimus (dd); quod cum olim singulae singulos reges habuerint; nunc omni insulae duo tantum imponantur. Eadem facilitate, aliis etiam populis in principio *REGES* plures fuisse, qui hodie sub domatu unius sint, darem probatum; nisi res satis expedita esset, ut plurium exemplorum argumentis non opus esse videatur. Scite igitur priscum rerum publicarum statum *PLINIVS* (ee) exprimit, quando singulis praefecturis & strategiis suos, quondam reges fuisse, fide exemplorum, quae habet, arbitratur. Et tantum abest, ut priscum hunc gentium morem omnes eodem tempore populos deposuisse dicamus; ut potius multo post eosdem verbi regalis usus

(z) *Lib. I. Hist. p. 3.* (aa) *Lib. VI. p. 136.* (bb) *Lib. VI. c. 8.*
 (cc) *Lib. IV. Geograph. p. 123.* (dd) *apud TACITVM in Agricola c. XV.* (ee) *Lib. VI. Hist. Natur. c. 9.*

usus in historia reperiamus. Testatissima est Angliae Heptarchia, qua, Britannis subactis, summam rei ad se traxerunt Saxones: tertia tantum veteris Britanniae parte in septem minora regna iterum divulsa. Scripsimus ea de re alibi (ff): sed omnium operam in ista Heptarchia enarranda *LANGHOR-NIVS* (gg) superavit; quorsum volentes remittimus. *Andalusiae*, vero *Murciae*, *Granatae*, aliorumque ex Mauritanis in Iberia dominatus, ad regna referre non ausim. Ex instituto quippe in eo argumento versatus sum (hh): ubi illud reperi, quod monachorum, aut quicumque tandem res istorum temporum annotarunt, imperitia potius sit factum; ut regio ipsi titulo appellerentur. Quos sane honores neque sibi invicem; neque aliae ipsis gentes unquam tribuerunt; quod munera eorum gubernatoris dignitates non excederent. Aut ergo aliter sentientium aperti errores sunt, aut regii tituli, eiusmodi praefectis urbium finiumque dati ad oratorium potius stilum, quam supra descriptum hic abesse velim, referendi.

§. III. Cum ergo ex haftenus dictis satis clarum sit, olim *REGEM* salutatum, qui summam in alios habuit potestatem; non attento, siue pauci siue plures sub eius essent dominatu: sic pretium nunc operae videtur, causas intueri, regiae maiestatis terminis inclusae angustioribus ac gentium consuetudines nunc pati advertimus.

Causae minorum regnorum in prisca aetate.

(ff) In *Pufendorffio illustrato* C. IV. p. 508 (gg) In *Chronico Reg. Angliae usque ad finem Heptarchiae edit.* Londin. 1679. (hh) *Plerisque scilicet Hispaniae scriptoribus. in Pufendorffio adhibitis.*

mus. Nam principio rerum non tam splendida atque honorifica munera, quam officia admodum onerosa habebant *reges*. Neque ad pompam & splendorem dati reipublicae, ut eam per alios administrarent; sed causas subditorum ipsi audirent iudicarentque. Vt ergo unus homo sat laboris habuerit, vel unius neque maximae provinciae causas omnes respicere: ita fines regni proferre, tum idem videbatur, ac ampliores curas quaerere, aut plus oneris in se velle devolui. Inde *IVSTINVS* (ii) de priscis regibus ait: *fines imperii tueri magis, quam proferre mos erat.* Deinde ex eadem causa non e re videbatur, ut plures populi unum sibi tantum regem sumerent; cum publicorum negotiorum moles in singulis pagis singulos administratores vellet. *Commodius ergo intra suam cuique patriam regna finiebantur* (ll). Praeterea cum neque cultus neque sumtuosae illae aularum elegantiae essent, nullo fere impendio *REGIBVS* fuerat opus; ut vel in his aliquid dignitatis ponerent, vel de redditibus augendis, per novarum provinciarum accessiones, essent solliciti. Nam ne vestimenti quidem aliquo genere priscos reges a subditis se distinxisse: quin potius paupertati ac continentiae vixisse assuetos (mm); nonnullis etiam edendi & bibendi regulas a subditis praescriptas

(ii) Lib. I. c. 1, p. 4. Quo cum iungatur Caesaris locus, ubi de Germanis ait; quod bella ex libidine pugnandi ducant non ut regiones facerent ampliores. (ll) Verba *IVSTINI* sunt Lib. I. c. 1. (mm) de regibus Orcadicarum insularum *SOLINVS* in Polyh. st. scripsit: paupertate assuetos ad iustitiam colendam.

ptas (nn), idoneorum exemplorum fide scimus. Post
causae etiam, quibus Principes summam rerum ad se
traxerunt, augustiores regnorum fines vix admisisse
videntur. Factus enim fuerit aliquis in societate
REX, vel, quod patronum aut ducem egisset colo-
niae; sed haeraro magnae erant, rarius vero in uno
omnes loco confidebant: vel, quod in bello hostes
vicisset; at non eorundem & in pace consociatio, qui
in bello congregantur: vel, quod prudentia alios an-
teiret; sed nonnisi sapientes, qui pauci sunt, sapien-
ter iudicant se sapiente: vel, quod insigni alicuius
artis specimine bene mereretur de republica, ut Vulca-
nus per inventionem ignis regium apud Aegyptios
dadema est consecutus; sed quoticuiusque demum
iudicia sunt malevolentia vacua? Ut adeo rarius circa
eundem regem omnis coetus consenserit, saepius au-
tem in alias atque alias partes eum credibile sit tali
casu ivisse. Tandem etiam illi, qui maximas regio-
num ditiones habuerunt, *MONARCHAE* dicti, atque a
regibus quodammodo distincti sunt; qui parvis rerum
dominiis erant praefecti. Hos vero iterum discer-
nere, vocabulum tum non occurrebat. Quare rerum
Hibernicarum scriptor, *Roderic. o FLAHERTY* (oo) ci-
vibus suis commodam parvorum principum appella-
tionem adhucdum putat deesse. Scribit enim; *non*
iniuria talem dici imperialium titulorum ritu DVCEM & ser-
mone patrio, talibus non assveto titulis, regem provincia-
lem.

B. ni mchnt sermo §.IV.

(nn) Ex antiquis Aegyptiorum fragmentis DIOD. Siculus
haec docet lib. I. c. 70. p. 56. (oo) Part. I. Ogygiae
Insul. p. 31.

Quare parvis
dominatibus
tituli REGII
negari cœpti?

§. IV. Visis ergo parvorum regnorum initiis
causisque, dignum non minus consideratione illud
est: qui venerit post, quod minores hi dominatus
non solum insolentiores sint facti, sed etiam
regale nomen a modicae regionis principibus non
ut olim, adhibitum fuerit. Ubi in principio illud
tenendum, quod postquam late longeque regnandi
cupido animos regentium semel invasit occupavit-
que, de proferendis ampliandisque finibus labora-
tum, *bella*, ut AVGVSTINI (pp) verbis utar, *finitimis*
illata, ac populi vicino non molesti, sola regni cupiditate contriti.
Infirmiores a potentioribus aut everfi aut subacti,
sicque e plurium regnorum laciniis maximi domina-
tus confuti, & constituti sunt, quos *grandia latrocinia*
nominare, non dubitat vir reverendus AVGVSTI-
NVS. Antiquissimae certe monarchiae instaurator,
NINVS vastum illud & sua quodammodo magnitu-
dine immane prorsus regnum, e disiunctis parvo-
rum dominiorum regionibus collegit copulavitque,
ut, missis singulis sub iugum unius, regem se faceret
universorum, claris verbis id scribente DIODORO (qq).
Quod crescendi institutum cum postea plures tene-
rent: factum tandem est, ut, minoribus regibus ple-
risque & tantum non omnibus everfis, regna regnis
coagmentata, pro ut vel situs, vel mores vel lingua
vel alia gentium instituta patiebantur, grandes illos
orbis dominatus efficerent. Sic HISPANIA, quot
quaeso olim populos habuit regesque? sed figilatim
victos omnes tandem in potestatem sumfit AVGV-
STVS.

(pp) Lib. IV. de civit. Dei c. IV. p. 612. (qq) DIODORVS
Siculus Lib. II. c. 5.

STVS. Et cum iterum post Maurorum incursus in plures dominatus una Hispania abiisset; felici tandem auspicio connubioque *FERDINANDVS* Catholicus disiectos rursus coniunxit, ut *CAROLVS V.* sub unius regni forma universae Iberiae imperaret. Sic *BRITANNIAM* septies per Saxonum dominationes divisam, una parte ad alteram iterum adiuncta, felici tandem compage omnem sui iuris fecit *EGBERTVS.* Sic Burgundico atque Gothico regnis in *GALLIA* oppressis, *CHLODOVAEVS* monarcha factus universorum. Ipsa patria nostra Saxonum Boiorum, Thuringorum, Svevorum, venedorumque diversas habuit dominationes: quae amicabili nunc nexu omnes cohaerent. Et quae exempla sunt generis eiusdem. Factum ergo hac maximorum regnorum multitudine, ut parvi, qui supererant reges, floccifierent potentioribus, indeque addubitarent alii, communi titulo utrosque salutare. Cautiores ea in re nomen quidem *regale* illis etiam dabant: sed vires regias, hoc est tituli genuinam rationem, quasi vero, ut cum scholis loquar, qualitas substantiam rei inverteret, tacite eis negabant. Qua forte mente ipse *POLYBIVS* (*rr*) de rege quodam ait: quod non solum nomen, sed vires regias habuerit. Tandem etiam lautitia mortalium regios apparatus, pompae plenissimos induxit, (***) quos gentium mox applausus ususque, ceu rem cum quadam ratione factam, comprobarunt. Statae ergo solennesque ce-

B 2

remo-

(*rr*) *Lib. IV. p. 405.* (***) *Memorabilem locum modestiae priscorum RR. cum magnificentiae hodiernae cura mutatae habet BOECLERVS Diff. de ausp. reg. c. III. p. m. 239.*

remoniae erant, five secum in aula ageret *Rex*; five exteris domi aut foris pacisceretur. Quois maximis impendiis cum reditus parvorum principatuum iterum non responderent; eorum intermissione factum est, ut parvorum dominiorum principes *REGALI* titulo indigni haberentur. A quo per causas hactenus enumeratas cum semel essent desuefacti, tenuiora deinceps *ducum, principum, dominorum* nomina moderate tulerunt.

An regii tituli dignitas a territorii latitudine pendeat?

Negat.

(1) testimoniis.

§ V. Quicquid vero de his gentium moribus alii iudicent: non tamen idoneae mihi causae videntur, quare regali dignitate modicae regionis dominos aut excluderint aut excludi unquam posse sint arbitrati. Certe in opibus, atque amplitudine ditionis regiae dignitatis rationes ponere, idem esset, ac nobilem ex amplis fortunis divitiisque aestimare. Sannum *EVMENIS* iudicium fuit, quod militibus objecit, in opimis fore spoliis lauream quaesituris. *Quasi vero, dicit, in pecuniis atque opibus, non armis victoria consistat (ss).* Qui eadem regii vere animi constantia etiam illis respondit, qui, quod regias vires amisisset, honore etiam cedere iusserant Antigono regi validiori. *Nullum, inquit, me ipso potentiorum esse arbitror, quoad huius gladii fuero dominus. Recte ergo sentiunt auctores, qui eadem hodiernum iudicia habent. Regem aestimamus ex potestate unius. Neque, quam multis quis imperet, sed quam libere, hic refert, sententia est ARNISAEI (tt).* Quam mihi Joh. BODINO scriptori Gallo, debere videtur, qui inquit: *iura maiestatis*

(ss) *PLVTARCHI fide in eius vita p. 193.* (tt) *Cap. 1. de iurib, maiest. p. 10.*

ris non locorum spatiis aut regionum amplitudine definien-
da (uu). Neque privatis tantum auctorum placitis
haec dicimus: sed exemplorum etiam nobis argu-
menta sunt, ad idem affirmandum. Sic IMPERIVM⁽²⁾ ^{Exemplis.}
TRAPEZVNTINVM, cuius initium NICETVS^(a) ^{TRAPE-}
GREGORAS, finem LAONICVS *Chalcondylas* descri-^{ZVNT.}
pserunt, in historia reperimus; quamvis titulo regio ^{Imperii.}
num amplitudo non respondere videatur. Sic re-^(b)
gium titulum ALGARBIAE negare, neminem scio: hoc ^{Regnorum}
vero testatissimum habeo, principio paucarum urbi-
um comitatum fuisse, dotis loco ab Hispanis Portugal-
liae regi liberaliter concessum. Beneficario autem
nexu, quo Legionensibus, eius nomine, tenebantur,
solutis; Reges Algarbiae se factos crediderunt, comi-
tis propterea voce cum titulo regali commutata.
Ita fere SANCTIVS^(xx) rem describit: *Alfonsus, deci-
mus eiusdem nominis R. Legionensis, quandam filiam
bastardam uxorem dedit Alfonso regi Portugalliae, cui do-
tis gratia castra & patriam de Algarbe, quam paulo ante
a Mauris evicerat, liberaliter assignavit. Ex quo tempore
Reges Portugalliae Algarbi sese reges intitularunt. Quod
vero tempus clarius signat NONIVS^(yy), dum inquit:
Alfonsus III. Algarbiae regnum a socero Alfonso concessum
iure clientelae, liberum a iugo Saracenorum reddidit. Postea
cum clientelam, in gratiam nepotis Dionysii, socer remisisset,
pro Algarbii symbolo clypeum purpureum addidit aureis ca-
stellis respersum. Differt ab his in eo VASCONCELLVS*

B 3

(zz)

(uu) Lib. 1. de Republ. cap. 9. (xx) Rodericus Sanct. p. IV.

Hist. Hisp. c. 3. (yy) Duardus NONIVS in Genealog.

RR, Portug. p. m. 1259.

(c)
NAVAR-
RAE.

(zz); quod non tam regionem, quam iura in eam a focero acceperit Alfonsus, quod nostra parum refert. Plenius etiam rem eandem descripsit *Emanuel de FARIA* (aaa) auctor recentior. Id vero quod volumus hic, exinde clarum est; Algarbiam neque prisco titulo, qui comitalis fuit, neque regionis amplitudine, quae mediocri in Germania ducatus vix respondet, regium honorem debere: sed eo quod summi iuris rectorem nacta, regali nomine dignam censeretur. SUPRARBIAE regnum, quod postea Navarrae dictum (plura enim exempla afferri e re videtur) Garcias ximenes condidit. Sed ipse, qui excellentis fortitudinis modo dux fuit, *Ainsa* urbe Mauris vix erepta, sui que iuris reddita, passus est, solenni ritu REX diceretur, quamvis eius ditio ultra urbis fere pomœria se non extenderet. FAVINVM (bbb), qui ex instituto huius regni historiam scripsit, prae aliis hic placet audire. *Pour recognoistre, inquit, la vaillance & bonne conduite du Prince Garcia leur chef & conducteur, ses Gentils-hommes l'esleverent sur un escu a la mode de Francois le promenerent a l'entour de leur ville d'AINSA, & le proclamerent pour leur ROY & prince souverain. Et paulo post: Garcia prit le titre de Roy de SOBRARBE, nom qu'il donna au territoire de ceste ville conquise & aux environs d'icelle, a cause de la Croix qu'il avoit veüe sur un arbre. Pur un mot abregé ce Royaume est appellé dans les anciens historiens d'Espagne REGNUM SVPRAR-*
BIS

(zz) In historia Lusitan. p. m. 73. (aaa) Epitome de las Historias Portuguesas Part. III. c. 6. p. m. 204. (bbb) Liv. II. p. m. 55, en son Histoire de Navarre.

*BIS, comme voulants dire, regnum crucis super arbo-
re. Chacun en donnera telle interpretation qu'il voudra.
Tant y a que le nom de Navarre ne fut mis en usage qu' assés
long temps apres.* Neque est, ut quis dicat, Garciam,
ex regio forte Gothorum sanguine oriundum, nata-
lium maiori, quam regionis intuitu *REGEM* saluta-
tum. Contrarium enim Livius Hispanorum Johan-
nes *MARIANA* (ccc) ita evincit: *Garlias Semen
Rex omnium suffragiis delectus, nullo quidem gradu contin-
gens Gothorum regum familiam, quod nomen ipsum decla-
rat Hispanum magis, quam Gothicum sonans.* Qui idem
etiam nostrum *REGEM* dicit, quod summam in suos
potestatem haberet, quamvis eius ditionem minutam
initio, finibus angustam, atque viribus infirmam describat.
Quae eadem legi etiam apud *MARNIEVM SICVLVM*
(ddd) possunt, copiosum eius historiae scriptorem.
Ne vero aliquis Hispaniam, ambitionis a scriptoribus
incusata, superbos hosce titulos solam affectasse
opinetur; aliorum etiam regnorum exempla in me-
dium producemus, ubi regia dignitas non ex regio-
num amplitudine: sed summa tantum in subditos
potestate pariter fuit aestimata. *EVBNIAE* insu-
la, quae aliis Manopia, sive *Man* audit, per termi-
norum finiumque rationes, cum mediocri in Ger-
maniae principatu non videtur conferenda: sed do-
minum eius corona regioque titulo dignum fuisse
habitum, post alios plures auctor est *WALSINGHAMVS*

(d)
MANOPIAE.

(ccc) *Historia Hispan. Lib. VIII. c. 1. p. m. 428.* (ddd) *Lucius
Mar. Sic. Lib. VIII. Hist. Hisp. p. m. 612.*

(e)
VECTIS.

(f)
HIBERNIAE.

MVS (eee). Verba eius sunt: *Scroope emit de domino Gulielm. de monte acuto Sarum insulam Euboniae cum corona. Nempe dominus huius insulae rex vocatur, cui etiam fas est, corona aurea coronari.* Et vero quid sibi vult auctor, quod insulae emptionem a corona hic distinguat? Hac eum causa id fecisse existimaverim: quoniam insulae pretium tam exiguum fuerit; ut gemmae ac aurum coronae non infimam eius partem effecerint, meruerintque propterea peculiarem in contractu significationem. Non maior certe Vectianae (*Wicht*) insulae Rex fuit; hoc tamen nomine, quod summum eius dominium haberet, a gentibus cohonestatus. Probat id per bullaria, incorruptae fidei monumenta alia SELDENVS (fff), quem hic licet prae aliis consulere. Qui idem dum solam Hiberniam quinque saepius reges probat aluisse: nostram sententiam novis exemplis firmat regum, quibus ditionis tenuitas de regali dignitate parum aut nihil detraxit. Quamvis eo, quod Hiberniae pentarchas sub clientela Anglorum semper fuisse, scribat idem auctor; iram gentis Hibernicae in se provocasse videatur. Agit enim causam nationis suae Rodericus o FLAHERTY (ggg) contra obtrectatorem, quem ita dicit, Seldenum. Ubi regiae dignitatis rationes omnes Hiberniae vendicantur. Qui tamen inter utrumque scriptorem dissensus non novi sunt: cum Britannis atque Hibernis

(eee) *Thom. de Walsingham Ypodigmatib. Neustr. p. m. 546. n. 52.* (fff) *Part. I. de tit. honor. c. III. p. m. 47.*
(ggg) *Part. I. Ogyg. Insul. p. m. 35.*

nis circa patriae historiam regumque successus ortusque nunquam conveniat, plures in eiusdem certaminis arenam producente MACKENCEIO (*hbb*). ceterum cum exemplo Hispanorum regum discamus, quod & ipsi, Carolingici nempe imperii intuitu, latissime patentis, *PARVI REGES* dicti sint, quod manu exaratorum codicum fide docet FRESNEVS (*iii*): non est, quod Seldeno tanta cum vehementia exprobrat FLAHERTIVS (*III*); quod is Hiberniae etiam dominos, parvos reges, per virium scilicet redituumque rationes cum Britanniae monarchis collatos, scribere audeat. Dummodo regia eis dignitas salua sit, a proventuum mensuris, quod haecenus demonstratum, non aestimanda.

§. VI. Cum ergo tot exemplorum argumentis ^{YVETOTI} testimoniorumque rationibus evictum sit, *regalem dignitatem*, a summo rerum dominio pendere, hoc est, regem dici, qui ultimum in subditos ius habet, qui praeter Deum, cuius vices gerit, subiectus est nemini: non quod alii fecerunt, idem & nobis consultum videtur, genuinis, quæ haecenus memoravimus, sublestae fidei nunc monumenta attexere. Saepe enim optimam causam mali testes inficiunt; & res bona non nisi per bonae notæ argumenta bene defenditur. Qua ratione stomachum movent omnes illi, qui, quod regia dignitas intra angustos etiam unius provinciae terminos contineri possit, exemplo

C

cuius-

(*hbb*) Geo. Mackenzie *cap. XIV. defensionis antiquit. regalis Scotor. p. 197. seq.* (*iii*) *In Gloss. Latinitatis p. 603.* (*III*) *Ogyg. Part. 1. p. 34.*

cuiusdam *WALTERI IVETOTI*, quem agri *ROTHOMAGENSIS REGEM* habent, feliciter tueri sibi videntur. Placet historiolum ex *Roberto GAGVINO* (mmm), qui primus ac unicus illius auctor est, e vetusto codice huc transferbere. Ita vero se habet: sed priusquam, inquit, a *Clotario* discedo, illud non praetermittendum reor, quod cum maxime cognitu dignum est, mirari licet a nullo *Franco* scriptore literis fuisse commendatum. Fuit inter familiarissimos *Clotarii* aulicos *GALTHERVS YVETOTVS* *Caletus*, agri *Rotbomagensis* apprime nobilis, & qui regii cubi- culi primarius cultor esset. Hinc pro suo integritate de *Clotario* cum melius meliusque in dies promeretur, reliqui aulici invident, depravantes quodlibet a *GALTHERO* gestum. Nec desistunt, donec irritatum illi *Clotarium* pessumis susurris efficiunt. Quamobrem iurat rex, se hominem necaturum. Percepta *Clotarii* indignatione, *GALTERVS* pugnator illustris cedere regi irato constituit. Igitur relicta *Francia* in mili- tiam adversus religionis *Catholicae* inimicos pergit. Ubi de- cem annos multis prospere gestis rebus, ratus, *Clotarium* si- mul cum tempore mitiorem effecturum, *Romam* inprimis ad *Agapetum Pontificem* se contulit. A quo ad *Clotarium*, li- teris impetratis, ad eum *Sveffione* agentem se protinus con- fert, veneris die, quae *parasceve* dicitur; cogitans, religio- sam *Christianis* diem ad pietatem sibi profuturam. Verum, literis pontificis exceptis, cum *GALTERVM* *Clotarius* agno- vit; vetere ira tanquam recenti livore percitus, rapto a proximo sibi equite gladio, hominem statim interimit. Tam indignam insignis atque innocentis hominis necem, religioso loco a die, ad *Christi* passionem recolendam celebri, *Ponti- fex* inaequanimiter ferens: confestim *CLOTARIVM* repre- bendit

hendit, monetque iniquissimi facinoris rationem habere, se alioquin excommunicationis sententiam subiturum. Agapeti monita reveretur rex, capto cum prudentibus consilio, GALIERI heredes & qui YVETOTVM deinceps possiderent, AB OMNI FRANCORVM REGVM DITIONE ATQVE FIDE LIBERAVIT, liberosque prorsus fore suo syngrapho & regis scriptis confirmat. Ex quo factum est, VT EIVS PAGI ET TERRAE POSSESSOR REGEM SE YVETOTI haecenus sine controversia nominaverit. Id autem ANNO CHRISTI 10 XXXVII. gestum esse, indubia fide invenio. Nam dominantibus longo post tempore in NORMANNIA Anglis, orta que inter Johannem Hollandum Anglum & YVETOTI dominum quaestione, quasi proventuum eius terrae pars fisco regis Anglorum quotannis obnoxia esset, Calleti praetor ANNO SALVTIS 10 CCCCXXXVIII. de ratione litis iudiciario ordine se instruens, id sicut annotatum a me est, comperisse iudicavit. Atque hic iste famosissimus Gaguini locus est, qui centum alios in hanc opinionem induxit, ut crederent REGNVM YVETOTIANVM. Nam taceo nunc communes Franciae historicos, qui eandem rem ex eodem auctore bona fide omnes exscripserunt; illos tantum adducturus, qui figmentosae narrationi alia plura non minori prolapsione superstruxere. Augere voluit inde numerum regum in orbe CASSANEVS (nnn). Et Renatus CHOPPINVS (ooo) inter exempla retulit ditionis a summo alterius dominio exemptae. Si forte, inquit, immaniori principis saevitia Magnatum fundus omni solvatur onere nexu clientelari. Qualis ille ab AGAPETO Rom. Pont. regibus exemptus YVETOTI principatus, Wal-

C 2

tero

(nnn) In Catalog. Glor. Mundi Part. V. concl. XXXI. p. m. 142. (ooo) Lib. II. de Doman. Franc. Tit 9. §. 2. p. m. 257.

tero *Yvetotio a rege Clothario primo foede obtruncato. Unde & haec ditio in regni titulum provecla Annum circiter 536.* Dubitanter vero rem eandem narrat MEZERAY (ppp), qui *instaurationem huius regni ad annum refert l. XXXIV. & Petr. BERTHAVLTVS (qqq) sine ulla affirmatione recenset. Quod si vero ab aliquibus obijciatur, YVETOTIVM comitatus sive principatus nunc titulo acquiescere; regium vero sibi nunquam arrogasse: id respondent vindices huius historiae; regiam dignitatem modestiae ergo vitandaeque invidiae causa cum principali dignitate commutasse.* Andreas du CHESNEVS (rrr) *YVETOTII situm descripsit ea mente iudicat. Non loing de la ville de Rouen est la terre & principauté d' YVETOT, que le Roy Clotaire avant, qu' il fut Roy seul, erigea iadis en royaume par ceste occasion. Et hanc, postquam ex Gagvino recitavit, tandem claudit sermonem. Ainsi ceste petite terre a long temps continué en titre, & quod notandum, prerogative de Royaume. Mais finalement ce titre de Royaume a esté mande en principauté dont la maison du Bellay a iouy iusque à ce temps.* Paria habent Jean de SERRES (sss) & Bernard de GIRARD (ttt) Franc. de BELLEFOREST (*) & plures alii. A quibus neque Jacobus CASSANVS (uuu) mul.

(ppp) *En son Histoire de France Tom. I. p. 54.* (qqq) *Lib. I. Flori Franc. cap. XXVI p. m. 72.* (rrr) *Antiquitez des villes de la France Liv. VII. chap. III. p. 309.* (sss) *En son inventaire de l'histoire de France P. I. p. 64.* (ttt) *Liv. I. de l'Etat des affaires de France p. 32.* (*) *Liv. I. de l'Hist. Tom. I. p. 37.* (uuu) *En Recherche des droits du Roy de France p. m. 256.*

multum differt, quando de Yvetotii regno scribit: *fuit
apres changè en comtè.* Constat enim ex iis, quae AL-
TESERRA (xxx) habet, comitis ac Principis titulos
moribus Gallorum pro iisdem habitos fuisse. Sed ne-
que tanta haec sunt, quae haecenus fide plurium scri-
ptorum adduximus; quin alii rem omnem pro fabu-
losa habeant. Prodiit An. 1615. Parisiis libellus apud
Edmundum Martinum via Jacobaea ad insigne cornu cervi,
omnia enim haec, cum rarus auctor sit, signare pla-
cet, hoc titulo inscriptus: *DE FALSA REGNI YVE-*
TOTI NARRATIONE ex maioribus commentariis frag-
mentum; ubi plures rationes afferuntur, quae rem
omnem fabulosam evincant; ut MORNACIVS
(yyy), quem fide LIMNEI (zzz) hic laudo, *longaevam*
fabulam appellare, nihil dubitaverit. Nobis itaque,
lectis collatisque inter se scriptoribus si non plerisque,
potioribus tamen, nostrum quoque hic iudicium fa-
cere liceat. Ubi primo rem ab eius nomine ac titulo
velim distinguere. Sit enim; quod regnum non fue-
rit Yvetotium, hoc tamen negari nequit, summi iu-
ris factum fuisse principatum. Omnino ergo in pos-
sessores Yvetotii peccant, qui summam eis potesta-
tem negare audent, eo quod regius titulus in dubi-
um vocetur. Quam artem, argumenta rerum inter
se confundendi, ad regis sui iura extendenda, stre-
nue & hic & alias tractant scriptores Galli CASSA-

C 3

NVS

(xxx) *Lib. 2. cap. 6. de Comit. Provinc.* (yyy) *Observ. ad*
XXIV. Libros ff. ad L. 16. de LL. (zzz) *In Notitia*
Franc. Lib. 1. cap. IV. p. 104. seq. & Tomo V. Jur. Publ.
ad Lib. II, c. 9. 244.

NVS & PYTHOEVS. Atque hoc forte iustitiae tegumento factum est, quod *Ren. CHOPPINVS* (aaaa) scribit: *Nihilominus curia Rothomagensis addixit iam pridem Franco regi in Yvetotium regulum ius custodiae nobilis, tanquam Domino superiori.* Deinde etiam rei veritatem ab eius argumentis duco separandam. Non enim propterea regni numero Yvetotium eximendum; quod nullum Archiepiscopum, comitatus nullos, ducatusque habuerit (bbbb); quem errorem maiestatem a territorii finibus metiri, saepius redarguimus. Aut regale nomen in dubium vocandum; quod tum nulla contra Saracenos esse certamina potuerint; bellorum quippe ducem contra infideles *Walterum* egisse scribitur, nulla sigillatim Saracenorum facta mentione. Maioris vero momenti contra historiae huius circumstantias illa sunt. Quod *Papae* nulla tum aut non tanta certe autoritas in Reges Francorum: quod *Agapeti* mors hoc factum videatur praecurrere: quod praeter *GAGUINVM* & *GILLESIVM* nemo eius mentionem faciat, qui tamen scriptores nongentis annis post vixerint. Et quae sunt generis eiusdem, partim a *du PLEIX* (cccc) partim a *FAVCHETO* (dddd) expensa. Mihi praecipue sententia approbatur, quam fratres *SAMMARTHANI* (eeee)

(aaaa) *Lib. II. de doman. Franc. tit. 9. p. 257.* (bbbb) Ita sentientes *babebis* apud *CASSANVM* *Liv. I. chap. VIII. p. 256.* (cccc) *En son histoire de France Tom. I. p. m. 91.* (dddd) *des Antiquitez Galoloise Liv. I. chap. VIII. p. m. 168.*

(eeee) in causa Yvetotiana habuerunt. Ita autem illi: Robert Guaguin & autres Historiens modernes, qui l'ont suivi, attribuent à Clotaire l'érection en titre de Royaume de la seigneurie d'Yvetot en Normandie, pour avoir ce Prince transporté de colère, tué, comme ils disent, dans une Eglise Gautier seigneur de cette terre. Mais les plus judicieux ont réfuté cela; par la considération du temps, des personnes, des lieux & de la chose. Aussi n'est-il appuyé sur le témoignage d'aucun autre bon auteur ancien; & Guaguin lui-même en affoiblit la créance, reconnoissant estre le premier, qui l'a mis par écrit. Il est donc plus vraisemblable que quelque immunité ou franchise attribuée à cette seigneurie par l'un de nos Roys, peut avoir donné lieu à cet erreur commun. De fait les seigneurs du Bellay, qui ont eu par la succession de leurs ancêtres cette seigneurie de Yvetot, se sont contentés de s'en qualifier seulement princes. Ne vero frustra me occupatum quis credat in Yvetotio longius forte, quam par erat, enarrando: veniam me impetraturum existimo, si causas attulero materiae plurium testimoniorum documentis cumulatae. Est enim illud satis meo instituto; ipsos scriptores, quos nominavi, Gallos, GAGVINVM & GILLESIVM maxime, & quotquot Yvetotii rationem habere vidimus, unanimiter in sententiam abire, a nobis hucusque propugnata: regalem dignitatem, gradum honoris in orbe amplissimum, in exiguo etiam territorio conspici posse, neque a potestate, sed potentia aestimandam. Quod, si aliter non, contra Gallos tamen, ceu domesticum ac gentili-

(eeee) Scevole & Louis de Sainte Marthe Histoire genealogique de France Tom. I. Liv. III, p. m. 116,

tilitium argumentum prodesse potest: ne fastuo si eorum animi, quos fere habent, parvorum dominio- rum reges quodam perversae aemulationis vitio ut aliqui prompti sunt ad calumnias, vel elatere petant vel livore manifesto eisdem malitiose obtrectent.

Causae decli-
nati verbi RE-
GALIS.

a) Propter in-
genium popu-
lorum tempo-
rumque ratio-
nes.

§. VII. Quamvis autem ex iis quæ hætenus do- cuimus, satis, puto, luculentum sit; regium diadema non spatii amplitudine: sed ambitu summæ potesta- tis aestimandum: contra statuentium tamen dubia restant, etiam nunc resolvenda. Est inter plura il- lud non infimum; quod hodiernum in orbe ubique sint, qui dominatus habeant, neque propterea re- gios accipiant honores, principis aut ducis appella- tione satis contenti. Quod ipsum cum attentius quoddammodo mecum cogitarem, hoc inveni, quod quatuor fere causarum oriatur ex aliqua; quarum tamen nulla de firmamento adserti nostri quicquam potest detrahere. Liberae enim imperantium volun- tates sunt, summam, quam habent potestatem, vel hoc vel alio nomine pro cuiusque arbitratu insignire. Quorum facta tantum abest, ut legem facere aliis pos- sint, aut receptae inter gentes consuetudini contra- rias dare rationes: ut potius causae occasionesque evoluendae, quibus a debito sibi regio titulo, quin eum acciperent, fuerint avvocati. Quod ut ordine fiat, principio hic genium regendae nationis tempo- rumque rationes pono; quæ rerum dominis sæ- pius svadent, suam in populos potestatem formula- rum quibusdam involucris atque integumentis in- volvere, velisque obtendere animos illorum, qui im- perii

perii impatientes sunt (**). Hac arte animos Romanorum OCTAVIVS praecipue tenuit occupavitque, quod vel trivalem status Romani scientiam habenti nequit esse ignotum. Ipse enim quamvis eandem ubique, imo maiorem longe, quam Romulus aut Tarquinius in populum Romanum senatumque potestatem haberet: quod tamen ingrata regum regique status Romae memoria esset, titulos imperii in ipso imperio sustulit inhibuitque. Hac causa ROMULVM se dici vetuit, iudicio DIONIS (ffff): *nam etsi Caesar, valde cupiebat Romulus appellari; tamen sensit ob eam rem suspicionem esse, ab se regnum affectari. Non igitur amplius nomen usurpavit.* Neque DOMINI vocem in omnium rerum dominio unquam admisit, SVETONIO (gggg) teste: *Domini appellationem ut maledictum & opprobrium semper exhorruit, & paulo post, dominum se posthac appellari ne a liberis quidem aut nepotibus suis, sensu scilicet supra (hhhh) descripto, vel serio vel ioco passus est.* Eidem DICTVTVRAM magna vi offerente populo, genu nixus, deiecta ab humeris toga, nudo pectore deprecatus est (iiii), fide auctoris modo laudati: quamvis pro ratione in republica stabat eius plusquam dictatoria voluntas (lll). Sed, quod nobis

D præ.

Exemplis
a)
Augusti.

(**) Non possum, quin ea occasione, summum virum BOECLERVM commendem, cuius eruditissima dissertatio, de NOTITIA REIPUBLICAE hanc materiam exhaurit. (ffff) In vita Augusti p. m. 60. (gggg) In Augusto cap. XX. p. 201. (hhhh) dissert. huius §. 1. p. 2. (iiii) Svetonius in Aug. c. XXI. p. 206. (lll) Hanc autem vim habent Augusti vocabula, inquit DIO l.c. ut ex iis possit scribere milites; colligere pecuniam; inferre bella

praecipue respiciendum, regis nomen neque ipse neque alii post eum imperatores, qui *reges regum* dici merebantur, unquam acceperunt, ne invidiae plenissimam exactorum *regum* memoriam in civium animos revocarent. Frustra igitur esset, qui per externa haec tegumenta interiorem reipublicae formam aestimare voluerit; quin cum DIONE (mmmm) potius dicendum: *regium nomen non habuit Augustus, sed potestatem regiam sub imperatoris, patris patriae, Augusti aliisque ad modestiam effectis vocibus continuit: summam, dempta nominis acerbitate, regiam obtinuit potestatem.* Aut, quae TACITI (nnnn) verba sunt: *Sub nomine principis cuncta in imperium recepit. Non regno, neque dictatura; sed principis nomine rempublicam constituendo.* Atque eandem hanc priscae aetatis sapientiam prudentes rerumpublicarum moderatores semper tenuerunt. Caroli maximi, quinti eius nominis imperatoris, nunc memoria occurrit. Huic enim in animo saepius fuit, omnes Belgii provincias in unius regni formam redigere. H. GROTII verba sunt (oooo): *Carolus imperator de vertendo statu, componendisque in regnum civitatibus serio consultavit. Sed qua prudentiae rati-*

b) Caroli V. in
Belgii regno.

pacem facere; senatores morte multare; ferre leges; neque legibus subjici & quae sunt generis eiusdem, ut ad a soluti regni rationem nihil videamus defuisse. (mmmm) Dio Nicaeus in Augusto p. m. 60. qui locus valde memorabilis, cum simulachra titulorum ex arcanis reipublicae rationibus prudenter ibi evolvantur. (nnnn) Lib. I. Annal. cap. 1 & 6. (oooo) In anal. Belg. Lib. I p. m. 9. idem memorat Eizingerus in prooem. Leon, Belg.

ratione omiserit hanc curam, *Fam. STRADA* (pppp) exprimit. Scilicet has texisse destinationes & publicae utilitati remisisse; cum cognitam haberet dissimilitudinem morum institutorumque, quae in singulis provinciis valebant. Atque tanti haec momenti eidem videbantur; ut eius propositum firmandae alioquin Hispanicae monarchiae utilissimum, si aequè promptum effectu ac citra periculum turbarum fuisset, omnino impedirent. Ita duobus in locis *SCHVRZFLEISCHVS* (qqqq). Cui illud nos iungimus, metuisse Carolum, ne iura libertatis, cuius amantissimos noverat Belgas suos, iungi vero omnis impatientes, violari suspicarentur, legumque patriarum septa eo transiliri; si principis lenissimum verbum, cum graviore regis titulo commutatum, amitterent. Quo iudicii acumine neque mihi errasse videntur Belgae, causis, si opus fuerit, exponendis inter differendum. Ipsorum Belgii ordinum verba hic recitabimus, quibus haec Hispanorum consilia imperii proceribus in comitiis Spirae habitis An. 1570. supplici, quem exhibuerant libello exposuerunt. Sic autem se habent: *Hispani tum ab imperatore Carolo, tum ab eius filio Philippo maximo studio diu contenderunt, ut universa ea provincia in unum redacta corpus unigue legum ac iudiciorum formae subiecta IN REGNI NOMEN AC TITVLVM erigere-
tur; & antiquata magistratuum ac legum potestate, non aliter, quam bello parva Siciliae ac Neapolis regna, novis legibus pro arbitrio administraretur. Sed acerrime reclamarunt civitatum*

D 2

ordi-

(pppp) Dec. 1. in Bell. Belg. p. 19. seq. (qqqq) In notis ad Epistol. Belg. ad Philipp. II, lit. f. & in Animadvers. ad Alb. III, Historiam sched. 9.

b) Invidiæ
impendiique
causa.

Exemplis.
a) Auriaci
principis.

ordines & ipse etiam fortasse Imperator & cetera, quæ sequuntur. Quæ quoque rationes tantum in animis sequentium Hispaniæ regum potuerunt: ut neminem hæc consilia vnquam postea legamus resumisse. Quamvis vel ALBERTI potentiam, Belgii intuitu, quod cum uxore Elisabetha, filia Philippi II. Hispaniarum regis, in dotem acceperat, tantam fuisse HEVERTVS (rrrr) existimet: ut dignum habuerit, qui se REGEM appellasset. Primo itaque genere causarum explicato: ad alterum nunc progressio facienda: aliquos illorum Principum producturi, qui, quamvis suppremi essent suæ regionis domini, digni propterea titulo atque honore regali: ab eo tamen, vel declinandæ invidiæ causa; vel sumptuum parcendorum ergo se continere maluerint. Principes ARAVISIONENSES hic mihi primum omnium in exemplum sumo. His enim summum in sua regione ius potestatemque & fuisse semper & esse adhuc dum firmissima sex pluriumque argumentorum conclusionem evincerem contra CASSANVM (ssss) atque PYTHOEVVM (tttt) falsos regionum iurium adsertores: nisi materia hæc peculiari Sparta, publico clementissimi NVTRITORIS mei nomine potius occupanda, digna magis videretur. Id præterire non debemus, esse a nobis, dum in Batavis versaremur, ibique viri, inter Belgii ordines vere primarii bibliotheca patesceret, rarissimorum Gallæ historicorum, quorum vix nomina crediderim in Germaniam venisse, talia inde ad hoc forum con-

(rrrr) *In dedicatoria libri de veterum ac sui seculi Belgio p. 5 (ssss) Lib. II. cap. ult. en Recherch. de droits du Roy de Franc. (tttt) in simili scripto lib. V. c. 19.*

congesta : ut cum scientissimo quovis postulatum iurium regis Christianissimi in Principis Auriaci partes disputare non dubitem. In qua mihi arena eo minus a Gallis metuo : quo magis singula fere tela mea e pharetra eorum producta scio, ut hostes hostilibus armis oppugnarem. Sive enim institutionem cogites Auriaci principatus ; certum est mihi, eius conditori summam principio fuisse potestatem : sive regaliū titulorumque rationes spectes ; & pleno iure patet, Principes ea omni tempore exercuisse : sive deinde testium catervas velis ; in promptu non minus sunt, qui in castris Auriacae libertatis candide pugnant : siue usum postea summi domini quæras ; ast huius tenacissimos semper Auriacos fuisse, in memoria magis erit partis adversæ ; siue patrum etiam tabulas inspicias ; quæ certe nuntiae huius iuris erunt serae etiam posteritati, & quæ sunt generis eiusdem, quæ Auriacos servitute, principes vero turpi usurpationis nota eximunt, ab obrectatoribus Gallis manifesta animi temeritate obiectata. Corroborata a nobis singula hæc sunt potissimum Galliae in primis scriptorum confessione, *GILLESII* scilicet, *CLAVDII*, *CHESNEI*, *CVSETI*, *GVESNEI*, *CLAPERII*, *CATELII*, *RVBISHII*, *DE MARCA*, *VENETI*, *BELLEUVREI*, *NOSTRADAMI*, *VIGNERII*, *FAVCHETI*, *FAVINI*, *PARADINI*, *P. IVLIANI*, *DELBONEI*, pluriumque aliorum, universales enim Galliarum annalium conditores hic scienter omittimus. Quod cum ita sit, nullam sane causam video, quare Auriaci, *REGIAM* omni tempore in subditos potestatem exercentes, a *REGALI* nomine abstinuerint;

quam, ne invidiam sibi aliorum contraherent, vicinae coronae inprimis, cui indecorum erat, summae potestatis principem optimo licet iure munitum, tantum non intra imperii sui ferre. Agnouerunt autem viri aliquot eruditi regium titulum Auriacis principibus deberi. Inde Belgii oratoribus nihil insoliti, *regem Auriacum* efferre; & *coronam Auriacam* dixit Zulichemius in portento, alibi a nobis descripto (uuuu); quid? quod numismata viderim, in Arausionensium inaugurationibus excusa, ubi caput inaugurandorum principum regia est corona redemptum. Sed etiam sumtuum parcendorum ergo hunc forte honorem recusarunt *AVRIACI*. Supra de horum nimietate est actum (xxxx). BOECLERI, summi viri nunc locus occurrit (yyyy), ubi ait: *postea*, de simplici priscorum regum statu dixerat, cum *magnitudine imperii*, nam a summis imperiis regii moris exempla in cetera produntur, *adolescit cura magnificentiae & ostendendae maiestatis*, quae ab aulae cultoribus & per horum exempla, ab aliis subinde intenditur: donec latius sparsa, cum cetero paratu principatus, titulorum congeries, ne a prudentibus quidem amplius repudiatur. Equidem de Auriacis ita censeo, quod, si *Cabilonensia* omnia, & *Bausciana*, quae principatui Arausionensi olim per connubia aliquot innexa fuerant, possiderent adhucdum, parum certe abesset, quin regios sumtus ferrent. Latissime enim hae quondam regiones per *Burgundiam* *Provinciamque* se extenderunt: qua

postea

(uuuu) In dissertat. de Princip. Auriac. cap. III. §. 4. (xxxx)
 In paragr. III. p. 11. (yyyy) de Auspic. Reg. C. III. p. 239.

postea Auriacis, varia praetextus genere, partim sunt erepta. Ut adeo inter angustos septem circiter miliarium fines ditio horum principum subsistat; neque viginti aureorum millia, quantum annui eius redditus esse creduntur, regium dabunt apparatus. Superfunt praeter hos aliorum quoque principum ^{b) Ducum Britanniae minoris,} exempla, qui ex iisdem causis regium titulum declinarunt. *BRITANNIA* in his, Galliae provincia, quamvis de regno olim Galliae non esset, rem hanc egregie illustrat. Confecerunt ex instituto eius historiae annales *ARGENTERIVS* (zzzz), & *BOVCHARDVS* (a*); unde argumenti, fides plenius haurienda. Habuit enim *BRITANNIA* quamvis *minor* audiret, suos aequae ac *maior* illa, quam Angliam nunc dicimus, *REGES*. Qui factum ergo postea fit, ut regium diadema gerere, quandoque intermiserint, alio autem tempore tulerint rursus, bene intueri, nostra omnino refert. Scilicet viribus, per funesta Chilperici, Dagoberti, Regum Francorum bella aliquantum attritis, tremefactus quodammodo fuit Armoricorum *REGVM* titulus; unde etiam nonnisi per intervalla quaedam, prout nempe Gallorum fortuna eos vel in metu alicuius impetus ponebat, vel ab eodem liberabat, *REGALI* nomine usos fuisse, reperimus. Cuius certe honoris neque *Carolin-*

(zzzz) *L^e Histoire de Bretagne, des Roys, Ducs, Comtes & Princes d'icelle: l^e est ablissement du Royaume, mutation de ce titre en Duché &c. par noble homme, Messire Bertrand d'Argentre, sieur de Gosne &c. A. 1618. f. Paris. (a*) Les Chroniques Annales des pays de Bretagne par Alain Bouchard A. 1531. a Paris. f.*

rolingorum temporibus, qui illis iugum aliquoties iniecerant, fuerunt obliti prorsus: cum exempla *REGII* nominis, postea etiam ab illis adhibiti; in historia supersint. Tandem vero ad summas angustias a vicinis Gallis redacti; non tanti honorem habuerunt, *regalem*, ut, eiususu, praepotentem hostem ad iram provocarent. Regalia tamen maiora quaeque exercuerunt, iura scilicet erigendi episcopatus (*b**); cudendi monetas (*c**); se *DEI GRATIA* scribendi, ceteraque, ut adeo nihil eis praeter nomen *regium* videatur defuisse. Mansit quoque Britanniae rectoribus stabilis ac certa horum iurium possessio, quos An. Chr. 1464. contra violentiam Gallorum ea legimus defendisse. *BELCARII* verba huc transcribemus, quae (*d**) hanc historiam referunt: *misit, de Galliae rege auctor dixerat, ad Britannum; quae legatio praecipua quatuor capita continebat. Primum ne Britanniae regulus, hoc eum nomine Gallicus scriptor digniorem habet, quam ut vocabulo tantum ducis appellaret, in publicis diplomatis ea verba praefigeret, quae haecenus usurpauerat. FRANCISCVS DEI GRATIA BRITANNIAE Dux: quod hisce verbis se regis beneficiarium tacite inficiari videretur, tum ne is aureae monetae in posterum cudendae ius sibi vindicaret; tertio regem constituisse, ut deinceps in tota Britannia tributum cogeretur; postremo postulare ut sacerdotia omnia Britanniae non amplius Britannum; sed ipsum adeo regem agnoscerent. Quod impudens*

(*b**) *ALTESERRA de Comit. Provinc. Lib. I. c. 14.* (*c**) *BO-DINVS Lib. I. de Rep. c. 10.* (*d**) *Lib. I. Commentar. rerum Gallic. p. 9. §. 14.*

dens & intolerabile postulatam *Britanniae* duci visum est. Cui is neque morem gessit; ne hoc regiae dignitatis, quam olim manifesto iure habuerat, monumento perduto, omnis etiam pristinae in *Britannia coronae* memoria deleteretur. Imo quamvis postea sub *Ludovico XII. rege* matrimonii iure *Britannia* omnis *Galliae* accessisset: aegre tamen tulere procures *Britanniae* eandem Gallico regno prorsus innecti; sed ad *prisci diadematis* recordationem honoremque, id voluerunt, ut regius filius, princeps iuventutis, *Britannici reguli* titulo appelleretur (e*). Summos nunc aliarum etiam regionum dominatus huc referre possem, qui *regium* titulum declinarunt, nisi & sufficerent haec, & alio vocaret ratio instituti. Binis tamen verbis tangere liceat, quorum memoria haec scribenti occurrat. De agro *DOMBENSI* qui per *Lugdunensem* olim provinciam vicinasque regiones patuit, quod supremam eius possessores potestatem habuerint, agit *CHOPPINIVS* (f*), ad fidem actuum publicorum. Qui idem, alio quamvis loco (g*), plures *Galliae* principatus enumerat, quorum aliquos huc possumus referre. Super *BULLIONENSI* ducatu inter *Leodienses Antistites* & regulos *Sedanenses* per duo fere secula agitatae lites sunt; quae ex

(c)
Principum
Dombensium.

(d)
Ducatus Bullionenf.

E

ACTI-

(e*) *Docente id ipsum, in alio quamvis loco, Franc. BELCARIO lib. XX. rer. Gallic. §. 44. p. 638.*
(f*) *Lib. II. de Dom. Franc. p. 257.* (g*) *Lib. III. Tit. 6. p. 386.*

ACTIBVS *pacis Noviomagensis* (b*) disci possunt, a nobis autem alibi (i*) ex instituto evolventur: utrique tamen controvertentium parti fere in eo convenit, ut summi iuris habeat Principatum. In quem licet imperii iura neque mihi ignota sint: desidiā tamen civium nostrorum mereri existimant, ut eodem prorsus mulctentur. Aeternum enim Germanicae nationis probrum est, quod cum matricula *Bullionei forte ducatus* admoneret, eius tanta apud omnes incitia fuerit, ut eundem in Polonia quæsserint, teste ignaviae huius GOLDASTO (l*). Habeo, inquit, nonnullas fiscalium caesareorum relationes, deputatis moderatoribus exhibitas, in quibus negant, se scire, ubi situs sit ille ducatus von der Maas, nisi sit Masovia in Polonia, risum teneatis! quorum coniectura adeo placuit domino Geizkoffero, ut regem Poloniae, eius ducatus nomine, pro subsidio Turcico compellaverit. Sed postea a me admonitus & edoctus Bullioneum scilicet ducatum intelligi, errorem suum prudenter agnovit. Sedanenses reguli, quos ducatum possidere diximus, praeter eum Sedanumque, alia quoque eodem iuris fastigio possident

Iamets

(b*) Tom. III. p. 305. 400. 501. & 534. In *Risvicensi* etiam *pactione de iure Leodiensi* in Bullion. ducatum, liber peculiaris pacificatoribus oblatus est. (i*) In *Commentar.* quem sub manibus habemus ad formulam pacificatoriam *Risvicensem*: ex instituto deinde in *Systemate praetensionum*, quod meditamur. (l*) *De Regn. Bohem. Lib. IV. c. 8. p. m. 475.* Addatur de eodem summi iuris ducatu CHOPPINS *Lib. III. tit. 9. p. 438.*

Iamets, Raucourt, Florenge, Floranville, Messancourt, Longue, & le Sauley, loca a **CHOPPINO** (*m*^{*}) signata. **NEOCOMENSIS** in Helvetiae confiniis situs comitatus septendecim habere praefecturas dicitur, quas recenset **WAGNERVS** (*n*^{*}) hoc ordine 1. *Neufcha-^(e)Prine.* *stel* 2. *Vallis Angina (Vallengin.)* 3. *Thielle* 4. *Landeron*. 5. *la Coste* 6. *Bouldry*. 7. *Cortailod* 8. *Bauduix* 9. *Callombier*. 10. *St. Aubin*. 11. *Rodiefort*. 12. *Vaulx Marcus & Trauers*. 13. *Mostier*. 14. *les Verrieres* 15. *la Brevine* 16. *la Sagne* 17. *la Cbaudfond*. Facile ergo illis assentior, qui duobus maximis in orbe comitatibus (*o*^{*}) hunc tertium, praeter consuetudinem adiiciunt: cum illis utrique conferendum. Imo praefendum quodammodo, cum summi iuris factum ab imperii ac Burgundiae nexu solutum habeant **SIMLERVS** (*p*^{*}), **STUMPFIVS** (*q*^{*}) **GVILLIMANNVS** (*r*^{*}) scriptores Helvetici. Quae vero mihi circa locum **GOLDASTI** (*s*^{*}) mens sit: alibi (*t*^{*}) exponam. Differendo autem, si opus sit, tuebor; me non frustra Neocomensem provinciam in hunc censum retulisse (*u*^{*}) Tantum certe abest, ut alius principis An. cl. l. c. cxcix. sibi

E 2 respi-

(*m*^{*}) *Lib. I de Doman. Franc. tit. 2 p. 115* (*n*^{*}) *In Mercurio Helvet. p. m. 26.* (*o*^{*}) *Flandriae Tirolique haec nomina esse, nemini forte ignotum.* (*p*^{*}) *Lib. I de Rep. Helv. p. 235.* (*q*^{*}) *Lib. IV. Chron. Helv. p. 301.* (*r*^{*}) *in Helvet. p. 30.* (*s*^{*}) *Lib. IV. c. 8. p. 475 de Regn. Bohem.* (*t*^{*}) *In paragr. XXXIX Artic. Pac. Rysvicenf.* (*u*^{*}) *Legatur huc etiam ZEILERS P. I. l. m. c. 11.* (*v*^{*}) *GRASSERVS Tom. I. Lib. I. p. m. 59. LAZIVS Lib. XI. de migrat. Gent. p. 623.*

(f)
Suec. Reg.

(g)
Bohem. Reg.

respiciendam sententiam crediderint Neocomenses; cum de iure in comitatum inter Condium foeminamque principem Nemurensem controuersiae agerentur, ut potius de fori alieni insolentia fuerint vehementer conquesti. Et ne de principatibus tantum dicam, non ignotum est, ipsos etiam reges regio quandoque nomine ex iisdem causis abstinuisse: quorum tamen consilia tantum abest, ut successoribus leges dederint, ut certum potius sit, in arbitratu cuiusvis idem positum fuisse. Sic *Bergerum*, Sueciae olim monarcham, ducis nomine contentum, regium recusasse, KRANTIVS (x*) auctor est. Cuius de eodem facto iudicium apprime huc facit; quando inquit: *nihil interest in vocabulo, REX, an DVX quis censeatur, dum eodem iure & imperio omnium rerum potestatem teneat.* Sic Stenonem ea lege successorem in eodem Sueciae regno designatum fuisse, ut REGIS nomen, ceu ea tempestate inuidiosum omitteret, vim tamen imperii usurparet, LOCCENIVS (x**) scribit. De REGII nominis titulo saepius in Bohemia interrupto, successoribus ad antiquam ducis appellationem semper redeuntibus, operose disquirat GOLDASTVS (x***). Mihi inter ceteras BOREGKI (x****) sententia probatur sumtuum parcendorum ergo, viribus forte regni aut camerae rationibus exhaustis, regalem dignitatem omissam, diversis temporum casibus, iudicantis. Sed exempla haec illorum suffi-

(x*) Lib. V. Suec. c. 23. (x**) Lib. V. Histor. Suec. p. m. 157.

(x***) Lib. III. de regno Bohem. c. 10. p. 337. (x****) in Chronic. Bohem. Part. I. p. 171.

fician, qui amovendae invidiae ergo, aut quod eodem fere recidit, Regium diadema propterea evitarunt; ne postulatum contra se iurium potentiores vicinos hoc ipso admonerent, concitarentque: nunc vero ad illos faciendum iter, quorum austeri atque horriduli mores non videntur permisisse, ut regiae dignitatis culturam sequerentur. E pluribus in conspectu ponemus, initium monarchiae Lithuanorum. Ea enim gens cum neque legibus neque, magistratibus, neque ullo alio necessitudinis vinculo cohaereret; sed animis, sedibus, studiisque, ut sylva, pascua, fons placuit, gregatim disiuncta, licenter ageret: ausus est tandem *VEIDEWVTAS*, aetate grandis, familia copiosus, tribu Alanus, de republica sub commune caput redigenda ad multitudinem loqui: *nisi, inquit, apibus ipsis stultiore essetis; res, de qua agendum nunc est, pridem concordiam apud vos habuisset. Nam quibus res familiaris inter manus est, probe scitis, tanto apum examini unicuique REGEM praesse; penes quem sint imperia: reliquis obsequendo intentis. Renunciate erga & vos unum principem, cuius imperio libertas vestra permittatur. Ille, nota regaliorum usum, de controuersis decernat, iniurias caedesque arceat, fas ac iustum tueatur, securitati publicae provideat. Quod, ut recte atque ex officio exequi possit, vitae mortisque ius ei in omnes cum plena potestate esto. Quid ad haec circumstans orantem populus? Ita historia fert: comitii totius, in ea, quae suaserat Veidewutas consentientis, vox unica erat. NVM VEIDEWVTAS IPSE VELLE ET ESSE BOIOTERAS, nimirum apum rex. Sed quorsum nunc ille propendit? Loquitur KOIALO-*

d) Propter barbarum regiae culturae neglectum.

Exemplo Lithuanorum.

A.C. 370.

A.C. 1249.

VICZVS (x^*), quem & haecenus audivimus ea in re: neque ille *Veidewutas* novi regni onus detrectare poterat. Qui demum consilii eventus? etiam hoc dicit: *Veidewuta* integris comitiis, summo consensu, primus Prussorum atque Alanorum, qui postea Lithuani dicti sunt, princeps est renuntiatus. Sive igitur gentem cogites, quæ imperio unius erat subiecta; sive regem intuearis, qui in potestatem omnes receperat; sive denique obsequentium aestimes multitudinem, qui ne unius quidem gentis complexu tenebatur: nihil certe offendemus, ad iustam *REGNI* formam Lithuanis tum defuisse. Qui ergo accidisse dicemus? quod a regio nihilominus verbo abstinerint. Non enim alio, quam *DVCIS* titulo suum principem appellarunt. Immo, quod magis est, cum ulterius deinceps Lithuaniae fines proferrent, ut de honorificentiori rectoris sui nomine cogitarent, id ad summi decoris fastigium eis pertinere videbatur; *MAGNI DVCIS* vocabulis eundem posthac insignire (y^*) excitata quamvis insolentia tituli acri invidia gentium vicinarum. Quid? quod cum paulo post *MENDOVS*, M. Lithuaniae Dux, foedus cum Livoniae magistro ea conditione pepigisset; ut Christianorum sacris se addiceret: pontifex autem romanus regios titulos ipsi tribueret: factum quidem est, ut *MAGNVS DVX* Christiana sacra palam susciperet; missique Romam legati cum regiis titulis ac diademate, a liberali Innocentii IV. pontificis manu datis, redirent, ipse deinceps ab Archiepiscopo Rigensi in campis Novogrodensibus solen-

(x^*) Albert, *WIIVKKOIALOWICZ* Part. I Hist. Lithuan. Lib. I. p. m. 15. 17. (y^*) Ktolawicz Lib. IV. p. 83. 84.

solennibus ceremoniis in novum regem inauguraretur. Verum enimvero cum haec sacra iterum eierarent post, tantum abest ut regium honorem retinuerint, Lithuani, ut potius *MAGNI DVCIS* nomine revocato hoc idem deinde, quamvis denuo Christiani facti, nunquam amplius cum alio ullo legantur commutasse. Quid ergo demum in causa ponendum regii tituli ab hac gente ultro neglecti. Inertiam illius signamque ego hic postulo. Cum enim diadematis, purpurae, sceptri, olei, consecrationis ac reliquorum apparatus, insueti imperitque essent; regios etiam titulos, quos eius generis ceremoniis absolvi putarant, credibile est propterea omisisse. Qua argumenti ratione *FREDROI* (z*) sententia laudanda, qui enumeratas modo regiae dignitatis partes ad gentium humanitatem non dubitat referre. Restaret ultima nunc ratio nominis regalis dominatibus olim negati: quam vero alio (a**) loco commodius pleniorique apparatu tractabimus; duobus tamen verbis etiam hic attingenda. Scilicet temporum superstitio occupaverat animos multorum; ut dominatus, Ethnicae religioni addictos, *REGIS REGNIQUE* titulis indignos esse, perhiberent. Discutiemus errorem loco modo citato, id tamen, ne memoria excidat; hic praetere non possumus: superiori seculo adhuc Poloniae proceres consilia habuisse; principibus, quia Christianorum sacris non essent addicti, regios honores

e) Propter
Ethnicos reli-
gionis usus.

(z*) *Andreas Maxim. Fredro, Podoliae Palatinus in Fragment. Politic p. m. 151. (a**) infra scilicet, de iure Pontificis circa appellandos reges ex instituto dicturi.*

nones negandi. Sane Poloni, inquit scriptor ANONYMVS (b**), hoc in primis argumento, quia & barbari Tartarorum principes ita vocarentur Zari titulum, quem dare Moscho nolebant A. 1551. dissuadere sunt annisi. Aiebantque se contra dignitatem Christiani nominis facturos, si communes illi cum barbaris honores detulerint. Quo errore quamvis maximam Ethnicarum regionum moderatoribus iniuriam fecerint Christiani, cuius iniquitatis divinus ille gentium doctor Paulus eos arguerit, qui regentium maiestatem non a religionis conditione aestimavit: quibusdam tamen Ethnicis haec imposuit, ut regii honoris cum Christiana religione arctissimam coniunctionem esse & ipsi crederent, qua eierata, iste etiam amitteretur. Rem hanc supra allatum M. Lithuaniae ducis exemplum manifestam reddit; qui ritibus Christianae religionis ut se regem factum crediderat: sic maiori paulo superstitione, cum ea regiam quoque dignitatem sibi visum est iterum perdidisse.

An regale verbum ad doctorum decreta astringendum?

§. VIII. Ad Pontificum decreta aut falsos potius eorum interpretes nunc dirigenda oratio: cum horum autoritate in quovis regno, unus rex; undecim civitates; undecim duces; atque totidem episcopi & unus Archiepiscopus requiri videatur. Verba PELAGII II. in hunc sensum torquent, quae haec sunt (c**): scitote certam provinciam esse, quae habet decem aut undecim civitates, & unum regem, & totidem minores potesta-

(b**) Anonymus de rebus Moscoviticis nuperrime editur Patav. 1680. Lib. 2. cap. 2. p. 89. (c**) C. scitote 6. qu. 3.

testatos, quas duces interpretantur, & unum metropolitanum aliosque suffraganeos decem aut undecim episcopos iudices. Vetus glossa ad hunc canonem ita habet: *docet hic Pelagius, quænam dicatur certa provincia.* Neque aliter famosissimus ille iuris monarcha Cardinalis HOSTIENSIS (*d***) canonem accipit, qui forte primus fuit, qui regna, hisce postulatis non instructa, minus proprie regna salutaris; ausus est asseverare. Cuius auctoritatem, quæ magna semper fuit, alios deinde in eundem errorem induxisse mirum non est. Agit enim citato loco de Bohemiae rege; huncque regium titulum in sensu minus proprio usurpare, ita ostendere vult; dum inquit: *Olim ducis, hodie regis Bohemiae, & tamen non habet, nisi unum episcopum Pragensem.* Unde potest dici rex sine regno: quia caret provincia competenti, ut patet VI. q. 3. scitote. Abundat tamen in rexitibus & militibus strenuis. plusquam aliqui reges alii, qui pluribus ciuitatibus dominantur. Ergo corporis vires contemnere noli. Ipsa verba Cardinalis ad eundem locum abbas repetit PANORMITANVS (*e***): quæ ex eodem iterum transcribunt LANCELOTVS (*f***) & Johannes Baptista CASTELLIONEVS (*g***): ut mirer, scribere summum virum GOLDASTVM (*h***), Hostiensis

F aliam

(*d***) In commentario ad cap. constitutis 2. (non ut Goldastus & alii ex eo citant constitutus) X. de Test. & attest. p. m. 328. edit. Argen. 1512. (*e***) Volum. II. Oper. p. 86. edit. Lugd. 1578 f. (*f***) in Templo omn. iud. lib. I. c. 2. n. 17. (*g***) in c. scitote c. 6. Q. 3. (*h***) Lib. III. de regno Bohem. c. 13. p. 368.

aliam de regno Bohemiae mentem fuisse, certo indicio, eum loca Hostiensis nunquam evoluisse. Qui idem tamen his doctorum postulatis ad nostram quoque mentem obuiam it, dum ita scribit; *recte hi interpretes redarguuntur: quum non in ditionum, provinciarum & regnorum multitudine; non terrarum ambitu, vera maiestas contineatur, neque inde praecedentiae praerogativa necessario deducatur; nec spatiis etiam externae magnitudinis regnum sit metiendum; nec denique a potentiae consideratione dignitatis praerogativa dependeat.* Quod idem de regia dignitate iudicium alibi (i**) quoque habet: auctoritate insignium Politicorum GOTHOFREDI (l**) KIRCHNERI (m**) ARVMAEI (n**) aliorumque, quos supra (o**) laudavimus, corroboratum. Verum enim vero redarguendi eundem Pontificiorum errorem aliae eaeque faciliores viae sunt. Primum enim canonis allegati contextus docet; nihil hic Pontificem praecepisse de regni forma: sed retulisse tantum Ecclesiastici fori rationes, quae in provincia in tot ditiones prolata, debeant observari. Schloae dicerent, non dispositive; sed relative canonem intelligendum. Deinde nulla unquam intergentes quoque Christianas canonis huius fuit observatio. Quod Navarrae Portugalliae, Algarbiae, & decem alia regna, quibus supra posita requisita non fue-

(i**) *Libro I de Maioratu c. 17. n. 5. Exemplar nos huius libri possidemus, notis Msc. ab Engelbrechto. auctoris adversario, castigatum.* (l**) *Annotat. sur l'histoire de charle VI. p. 590.* (m**) *de Republ. disput. III. thes. 5.* (n**) *Fur. Publ. disc. I. n. 20.* (o**) *cap. I. §. V. p. 12.*

fuerunt, possunt docere. Quid? quod ipsum Pontificem Lithuaniae duci regiam misisse coronam viderimus; quamvis ne unico Lithuaniam Episcopatu instructam nosset. Etsi tale etiam praeceptum esset Pontificis; quis quaeso gentium iura a Papali canone unquam crediderit pependisse? Eiusdem potius opinio haec pretii, ac illa videtur Petri PITHAEI (p**) quem iustum ducatum undecim aut duodecim comitatibus instructum voluisse, legimus: cum tamen ex omni fere aetate contrarium probet ALTE-SERRA (q*). Quod ipsum etiam in regnorum mensura Guido de BAYSO (r**) statuit: *quaedam provinciae, ait, plures Episcopatus, quaedam pauciores habent.* Quae eadem quoque verba BELLEMERAE (s*) sunt, cuius sententia, regnum scilicet hoc Episcopatum numero non includendum, omnino hic standum esse arbitramur. Ut adeo CABOTIVS (t*) LANSIVS (u*) CASSANVS (x*) CHIFLETIVS (y*) & qui alii sunt, idem hodie frustra attendere videantur. Neque illorum nos hic movet auctoritas, qui codice sacro, ad eandem sententiam adstruendam, inepte abutuntur. Ait Johan. de TVRRE

F 2

CRE-

(p**) *Lib. I. Advers. subs. c. 8. p. 34.* (q**) *Lib. II. de comit. provinc. c. 9.* (r**) *In c. scitote c. VI. Q. III p. 178. edit. Lugd. A. 1534 f.* (s*) *Aegid. Bellem. in comment. ad cap. constitutis 2. X. de Testib. § attestat.* (t**) *disp. iur. lib. I. c. 12.* (u**) *de Leg. Reg. conclus. 52.* (x**) *En son recherch. lib. II. c. 12. p. 120.* (y**) *In Vindic. Hisp. cap. XIV. p. 130. cuius sententia sapere quaternionem videtur, errorem in iure pridem explosum.*

CREMATA (z**): *statutum fuit satis convenienter, ut quodque regnum haberet X. vel undecim episcopos & unum metropolitanum: ad repraesentandum numerum XII. Apostolorum. Ut sciant ipsi se constitutos iudices loco Apostolorum; quibus salvator ait: vos sedebitis super sedes XII. iudicantes XII. tribus Israel. Ceterum mihi explicatio haec inventum ambitiosi cleri videtur: qui regibus persuadere voluit natura regni esse, tot fastosos sacerdotes alere. Neque maioris pretii argumentum illorum est, qui Salomonis (a†), regum sapientissimi verba in hunc sensum detorquent. Quodque impium nobis silentio potius dignum videtur.*

An regiae dignitati obsit, alii subesse?

Reges Regum dicti.

a) Parthorum seu

b) Persarum Reges.

§. IX. Satis igitur prolixè, quod hanc materiam nemo ex dignitate evoluisse videatur, demonstratum est haecenus; regem appellari posse, qui summam in subditos suos habeat potestatem: altera nunc quaestio solvenda restat; quid de illis regibus sentiendum, qui alios reges superiores aliqua ratione observant. Reperimus enim in historia principes, qui *reges regum* in publicis rescriptis se dixerunt; quod alios ipsi reges sub dominio suo haberent. De *Parthorum* imperio traditum est, rectores eius *REGIS REGVM* titulos affectasse. Testes rei sunt **DIO** (b†), **S. ETONIVS** (c†) **PLVTARCHVS** (d†) aliique. Imo Persarum regibus fere solenne fuit, his ipsis nominibus uti. Exempla habemus in **MARCELLINO** (e†)

(z**) *Ade. scitote c. VI. qu. 3. Part. I. p. 141. edit. Lugd. 1555. f. (a†) Proverb. c. XIV. vers. 28. (b†) In vit. Aug. & Vespas (c†) In vit. Calig. c. 5. (d†) In vita Pompeii, quem dicit, Parth. regi, REGIS REGVM titulos dare voluisse.*

(e†), Julio CAPITOLINO (f†) & alibi, illis imprimis, qui Cyri R. mentionem faciunt, quem constat REGIS REGVM titulos etiam in tumulo servasse, auctoribus STRABONE (g†) PLVTARCHO (h†) aliisque. Ut taceam Assyrios Aegyptiacos, atque plures, quos legimus, pro temporum ac fortunae ratione, regis regum nomina quandoque adhibuisse. Ita singulare est, quod continuator MATTHAEI Parisien^e Galliae^e sis (i†) scribit: dominus rex Francorum, qui terrestrium REX REGVM est, tum propter eius coelestem inunctionem, cum propter sui potestatem & militiae eminentiam. Eundem titulum Hispanis etiam dant Reges Aethiopiae^f Hispaniae^f (††): ob victoriamque contra Galliae regem reportatam Angliae R. tribuit HVNTINDON ENSIS (l†),^g Angliae^g dum ait:

*Henricus REGVM REX & decus abstulit altos
Francigenis animos.*

Ex quibus omnibus tamen illi nobis hic attendi tantum merentur, qui eo respectu, quod & alios sub se reges habuerint, REGES REGVM sunt salutati. Quae ratione titulum hunc potiori forte iure nemo dici posset adhibuisse: quam Reipublicae olim Romanae moderatores, in cuius amplissimi corporis compage plures reges, ut membra fuisse, in historia reperimus. Exemplorum argumenta Aegypti Iudaeae, Cappadociae, Armeniae, Graeciae, Mauritanae, Numidiae, & plures in magna Britannia reges dabunt: qui

Caesares Rom.
nomen hoc
meruisse.

F 3

omnes

(e†) Lib. XVII p. 360. (f†) p. m. 367. (g†) Lib. XV Geogr. p. 481. (h†) In vit. Alex. p. 703. (i†) p. m. 781. (l†) Lib. VII Hist. Angl. p. 603. (††) LVDOLFVS Comment. ad hist. Aethiop. Lib. II. n. 12.

omnes regia diademata gesserunt; quamvis romano imperio subessent. Et licet horum regnorum alia Romani deleverint! alia vero se avulserint ab iisdem atque in libertatem vindicaverint, ut nulli fere romano imperio addicti reges superessent: tamen Germanici etiam sanguinis Imperatores ad dignitatem imperii sui non minus pertinere crediderunt, alios quosdam reges nexu, quo possent, cum imperio suo coniungere. Inde est, ut hoc censu *Bohemiam, Hungariam, Poloniam, Daniamque* habeant, publicorum Germaniae iurium adsertores: qui vident, parum solidi habere veterum *ICtorum* placita, qui *Britanniae, Galliae, atque Hispaniae* regna, quod olim romanae ditio- nis fuerint, nostris imperatoribus hodiernum iudica- runt esse subiecta. Fuit etiam opinio quorundam, imperatoris hoc primarium requisitum esse, *aliis regi- bus imperare*: quo eos excidisse, ne aliquis obiiceret; tanta sollicitudine hanc materiam eos existimaverim tractavisse. Sed cum exinde Hispaniae, plurium re- gnorum regem, imperatoris titulo non minus dignum haberent alii (m†); illud responderunt; non regnis, sed regibus imperare fastigii demum imperialis esse. Quamvis vero exinde luculenter satis pateat, *regali* no- mine inter gentes dignos habitos fuisse, qui imperio aliorum fuerint subiecti: causarum tamen, quare alii *regis regum* titulos usurparint, magna est diversitas; quas invicem distinguere, ratio postulat instituti.

§.X.

(m†) *Annales WEVERLEIENSES ad An. 1154. conf. Pu- fendorf. illustratus c. II. p. 279. & VALDESIVS c. XVIII. §. 31. dign. Hisp.*

§. X. Sunt enim primo, qui *REGES REGVM* dici voluerunt, quod sibi *digniores* aliis regibus viderentur. Quorsum refero illud, quod *CONTINVATOR* Matthaei, supra nobis citatus, de Galliae rege habet; *quod dominus rex Francorum terrestrium REX REGVM sit.* Omnium enim in Christiano orbe regum dignissima excellentissimaque nomina regem Franciae mereri, Jo. FERALDVS (n†) adstruere conatur. Eiusdem etiam pretii argumenta *Marcus Anton.* DOMINICVS & BLONDELLVS habent, quibus Ioh. BODINVS (ot) videtur praelusisse. Sed aliquid de nostro indicio hic addere, opus non est, cum VASQVIL, VALDESII CHIFLETII aliorumque scripta hanc arenam occupaverint. Alii deinde *regis regum* nomina adsumserunt, ut in memoriam revocarent pristinam regni sui magnitudinem. Eiusdem causae exemplo Cleopatra superbo *reginae regum* nomine decorata, & matris reginae filius, Caesarius, a Caesare genitus, *rex regum* est renunciatus, teste DIONE (p†), quamvis terminorum Aegyptiaci regni non eadem, ac olim fuisset amplitudo. Antiquos enim Aegypti rectores *reges regum* appellatos fuisse, ob amplitudinem imperii DIODORVS (q†) & PLINIVS (r†) auctores sunt. Neque defunt, qui ob potentiae robur ac virium rationes *regis regum* honores sibi vindicarunt. Qua causa venit, ut his alii deinde eiusdem aut maioris

Causae titularum REGIS REGVM quae?
a) dignitas.

b) magnitudo regni.

c) Potentiae robur.

(n†) In *Tractatu de Privileg. R. Francor.* §. 6. p. m. 4. (ot) *Lib. I. cap. 9. de Rep.* p. 230. (p†) In *vita Augusti.* p. m. 51. (q†) *Lib. III. Biblioth.* c. 1. (r†) *Lib. XXX. Hist. Nat.* c. 1.

p) victoria
contra R.

ris potentiae principes *regis regum* nomina tribuere recusarint (s†): aut qui alias apud minores principes se *reges regum* scribunt; a superbo hoc nomine, si ipsis cum potentioribus, res est, modestiae ergo, abstineant. Id quod vir illustris, LVDOLFVS (t†), de Aethiopiae regibus asserit; quod ipsi, quando ad Hispaniae reges scribant, aut *regis regum* solennibus alias in regno suo vocabulis abstineant; aut eadem etiam tribuant regibus Hispaniae. Ut adeo hoc sensu *magni regis* & *regis regum* titulos eiusdem pretii fuisse, credere liceat cum SELDENO (u†). Saepius etiam in fortitudinis victoriaeque praemium quoddam *regis regum* adpellationes legimus abiisse. Agamemnonem non alio sensu *regem regum* aut adpellatum esse, aut appellari potuisse, video, quam quod insigni fortitudinis laude regios exercitus in certamen provocasset. Utriusque rei testes CICERO (x†) & SENECA (y†) sunt, ut poetam taceam, simili *regis regum* elogio Agamemnona cohonestantem. Eandem mentem recentiore etiam vatem habuisse; modo ostensum qui Angliae principem, post obtentam contra Galliae regem victoriam, dignum habuit, *regem*

(s†) Pompeii exemplum supra adduximus. Sed non alia etiam causa Lucillum Mithridati *regis regum* nomina dare, omisisse, quod MEMNON apud Photium c. XLVIII. p. 74. advertit, ego crediderim, quam quod potentiae illius noluerit quidquam concedere. (t†) Hist. Aethiop. num. 105. (u†) Part. I. de Tit. Hon. cap. 3. § 2. p. 50. (v†) Lib. IX. Epistol. Fam. ep. 14. (y†) Epistol. LX.

gem regum, id est, victorem regum salutare. Tandem etiam visum est regibus quibusdam, sui in plura regna iuris memoriam *regis regum* titulis renovare. Edgari Anglorum regis diploma in hoc numero habeo, quod recitat FLAHERTIVS (z†) his verbis: *Ego Edgarus Anglorum Basileus omniumque regum insularum oceani, quae Britanniam circumiacent, cunctarumque nationum, quae infra eam includuntur rex & imperator.* Certe cum Edgardus singulas oceani singulas, dici nequeat possedisse; nihil superest, quam ut iurium solennem quandam significationem haec verba velle, asseramus. Verum enim vero quamvis *regis regum* titulos tot principibus ob diversissimas causas tributos esse, ex haecenus dictis clarum sit: nulli tamen veriori sensu nomina haec dari potuerunt; atque illis, qui vel alia regna subiecta, vel reges alios sibi addictos habuerunt. Regnorum plurium compagem fuisse quatuor istas in orbe celebratas monarchias in historia expeditum est. Ut adeo singuli earum moderatores *regis regum* adpellatione propterea digni videantur. Et vero plerisque etiam haec nomina in usu fuerunt, quod ex omni solidioris literaturae penu monstrat illustr. auctor, summus SPANHEMIVS (a) Inde Alexandrum, singulari quadam modestiae prudentiaeque laude, hoc solenni aliis titulo scribunt abstinuisse (b). Cur autem Romani Imperatores eundem non & ipsi inter elogia sua retulerint; id propterea factum esse existimavero; quoniam

G regis

e) postulatum
in alia regna
ius.

f) aliorum
subiectio &
observatio.

a) regnorum.

(z†) In Hist. Hibern. p. 68. (a) Dissert. VII. de usu numism. V. p. 430. (b) PLVTARCHVS in Demetr. p. 607.

b) regum

regis vox ipsis principio insolentior; mox vilior, cum barbari passim reges audirent, ut CASAVBONVS (c) advertit, est visa, quam ut maiestatem Romanam eadem insignirent. Honestius ergo ob plures sibi subiectos reges, imo regum reges (nam & hoc nomine legimus Caesarem quendam praefectum dixisse cuius munus ad aliquot regna se extenderat) visum Romanis est: imperatorem principum principem ut MARTIALIS (d) habet, salutare. An vero MAXIMILIANI huc elogium pertineat: qui regibus se imperare, professus esse dicitur; iudicio aliorum relinquo. Ceterum id moneo, stilum oratorium cum alias, tum & hic loci a publico curiali omnino esse distingvendum.

Reges addicti
aliis

a) tributo

b) copius

§. XI. Atque haec demum ultima illa regis regum significatio est, quæ proprius nostrum tangit institutum. Id enim quaeritur hic; an reges aliis iterum regibus addicti; regali hoc nomine digni sint? Tales enim omni tempore fuisse, regis regum tituli optime docent: quæ vocabula certum est, subiectos alios reges produxisse. Quemadmodum vero alteri multifariam aliquis esse potest addictus: ita solvi quæstio non poterit; nisi hi modi invicem probe discernantur. Inveniuntur reges, qui annua tributa aliis regibus pendunt, quod A. 1459. Cyprium regem Alexandriae Sultano promississe narrat Aeneas SYLVIVS (e). Imo tristis memoria patriae nostrae Hunnis olim tributariae, quem quaeso non tangit? Alius ad auxi-

(c) In not. ad Spartianum p. 49. (d) Lib. VI. Epigramm. 3.
(e) In descript. Asiae min. c. 97.

auxiliares *copias* quoties alter voluerit, mittendas si-
dem suam astringit, exemplo regni Transylvaniae,
quod in consuetudinibus Hungariae cum Turcis ita
legimus pepigisse. Alius porro perpetuam cum al-
tero rege amicitiam pallicetur: nullo casu tollendam.
Hoc foedere vicinas quasque gentes rempublicam ^{c) amicitia}
Romanam tenuisse, tradunt. Partim ut in pace vi-
verent: partim ut refragarii, belli causas darent Ro-
manis ad terminos imperii proferendos. Plures de ^{d) observan-}
nique Reges Romanam Rempublicam comiter ob-
servare, hoc est, illam se digniorem amplioremque
credere, atque in perpetuo quodam honoris officio
erga eandem versari, sancte promississe, nemini pot-
est esse ignotum. Imo nihil inusitatum est, quod re- ^{e) nexu bene-}
ges se alterius regis vasallos fecerint, regnumque in ^{ficiario,}
feudum acceperint ab aliis. Quod non solum de Sco-
tiae regno, contra eius gentis scriptores alibi demon-
stravimus: sed etiam expeditum in Neapolitano, Si-
ciliae, quamvis testatissimae super hac lites sint, Sar-
diniae, Arragoniae, Lusitaniae, Britanniae, Hunga-
riae regnisque aliis, quae Pontifici Romano, vel tem-
porum vel principum superstitione nexu beneficia-
rio addicta sunt. His plura alia addit *Antonius MAR-*
CELLVS ^(f), qui ex instituto librum scripsit, de no-
bilibus Pontificis romani vasallis. Sed titulum ^{f) subiectione.}
tandem regalem illi principes non minus servarunt,
qui aliis omnino fuerunt subiecti. Ita enim Angliae;
ita Galliae; ita Asiae denique pluribus regionibus re-
ges dederunt Romani: qui non solum a Caesaribus

G 2

iudi-

(f) *De iure seculari Rom. Pontificis, edit. Lat. 1627. Francof.*

Solvitur quae-
stio, utrum ex
his regio dia-
demati oblit?

iudicari puniri, & abdicari poterant: sed ab ipsis ro-
manorum pependerant praefectis. Cuius rei illustre
exemplum Herodes in Judaica republica dabit: a quo
certum est; causas ad Pilatum, praesidem romanum,
avocatas fuisse. Quod si ergo, regio nunc nomine
quis demum ex hisce dignus, qui indignus sit, scri-
bere debeam: quinque priora genera, cum summam
in subditos potestatem, hoc est, maiestatis iura, in
quibus regalem honorem omnino versari, haftenus
probavimus, minime laedant, regio mihi diademati
officere non videntur. Quamvis enim in quinta in-
primis classe durum adpareat, vasallum purpura in-
duere: sententiae tamen *Vlrici HVBERI* (g), hic stan-
dum, omnino arbitror. Ita autem ille ratiocinatur:
*qui bello victus cogitur tributum solvere, etsi perpetuum, is ea
re non amittit summam in suos potestatem. Eadem ratione
adhuc fortius dicendum, ne quidem FEVDALIA imperia, etsi
haeant, quem dominum appellent, minime tamen ius summae
potestatis hoc ipso desinere; modo, qui subditi sunt, ius provo-
candi ad dominum non habeant.* Id quod placito GRO-
TII (h) non minus est innexum: *rationem imperandi at-
que parendi intra fines cuiusque civitatis liberae contineri.*
Ubi vero imperandi acta ab alio suspendi, impediri, ac
tolli possunt, quod in sexto genere contingere scripsi-
mus; ibi cum summa potestate maiestas amittitur,
primarium regiae dignitatis ornamentum. Inde est,
quod candidus scriptor, TACITVS (i) hac ratione
Roma.

(g) *In iure publico Univerf. Lib. I. c. 17. §. 33.* (h) *Lib. I. c. 3. §. 21.* (i) *In vita Agricolae c. XIV.*

Romanis subiectos reges *instrumenta servitutis*, tristi ac durissima voce, & alibi *reges inservientes* (l) suo etiam tempore appellare non dubitet. Neque est, quod Philosophi (m) auctoritatem nobis hic opponant: parum enim decoris habere, aliqua regna ab eo descripta, neque cum cultiorum gentium iure constare, prudentiorum iudicio pridem adversum est. Quamvis regis & regni quadam facta distinctione, sententiae eius medela afferri posse videatur. Qui vero regum alios *maiestate*; alios *dignitate* tantum, Königlichcr Würde instructos putant, de quo prolixè GOLDASTVS (n) illi occasionem dant, regium titulum principibus; qui aliis subiecti sunt, vel hac ratione tribuendi; ut dignitate tantum regia Königlichcr Würde, non vero maiestate eos gaudere, asseratur. Sed veteri appellationi nova ita significatio datur: cum constet, omnes fere superiori seculo reges sine discrimine ab imperatore & Pontifice *dignitates regias* Königlichcr Würde audiuisse; maiestatis regiae titulo solis imperatoribus servato. Quotusquisque vero regium hodie titulum gerit, is hoc ipso maiestatem simul regiam sibi videtur esse consecutus. Ita ut & Bohemiae regi, cui maiestas regia olim, ob allegatam modo causam, a multis negata, hoc seculo eam omnes tribuere videamus. De cetero summam illorum, quae haecenus differuimus hoc axioma includo: *regali verbo quemque principem eo digniorem esse, quo maiori in subditos gaudeat potestate; parum considerato, sive uni, sive pluribus*

G 3

(l) Lib. II. Hist. c. 81. (m) Lib. III. Polit. c. 10. ubi Heinsii paraphrasis se commendat. (n) Lib. III. de regn. Boh. c. 13.

pluribus populis imperet. Unde definimus regem : *personam, quae summa in subditos, usu solenni, tenet potestatem.* Singula descriptionis membra, ex iis, quae hactenus scripsimus, satis patent: duo tamen verba restant, etiam nunc attingenda.

Regii tituli solennis declaratio, quorsum faciat?

XIV. Scilicet *usum summi imperii solennem* in quovis rege, non e natura rei, sed hodiernis cultiorum populorum moribus, iure nobis videmur postulasse. Cum enim superius (a) a nobis allata sint illorum principum exempla, qui, quamvis summum in republica imperium possideant, exerceantque; regium tamen titulum suis de causis sponte declinent; necessaria omnino videtur regiae dignitatis significatio in publico gentium conspectu ab illo facienda, qui honorem hunc primum capeffivit. Ut scilicet cognitum fiat aliis in orbe principibus: quo dignitatis gradu deinceps uti malit. Secernendae enim hic sunt causae *iuridicae a politicis*, hoc est, id quod *iustum* est, ab eo, quod *conducit*. Et patebit, omnem quidem summa potestate instructum principem in actu *primo*, hoc est gentium *iure* regem esse: an vero idem simul in *secundo* actu, *iuris* scilicet *exercitio*, esse velit, illius arbitratui relinquitur; qui novit, quid sibi ac statui suo conducatur. De priori ergo genere in gentium iure omnino docebit Philosophus: cum posterius contra arcanis principum consiliis unice dandum esse, videatur. Et si minima maximis conferre liceat; moribus omnium gentium introductum videmus: ut, quamvis nobilissimarum aliquis virtutum excellentia gaudeat; non

non tamen propterea is iura etiam consequatur nobilitatis, nisi a principe solennis accedat declaratio. Quemadmodum ergo inter nobilitatem naturalem & civilem inde nata distinctio: sic eadem de causa inter regem sua natura talem; & gentibus solenniter declaratum agnitumque aliquod discrimen esse, dictum a nobis doctumque. Neque morem hunc ullas unquam gentes migrasse invenio: quas, contrario potius exemplo, si qua accidit, ut reipublicae summus antistes *comitis*, aut *ducis* titulos cum *regali* nomine commutatos vellet, solennem omni tempore declarationem præmisisse, fide optimorum auctorum, constat. *LVSITANIAE, ALGARBIAE, ARRAGONIAE, NAVARRAE, HIBERNIAE, POLONIAE HVNGARIAE*, & alia forte exempla allegare possumus: quorum omnium rectores *regiam* dignitatem capeffiverunt, cum antea intra *ducis* aut *comitis* nomina tituli eorum versarentur. Haec autem solennis declaratio, cum eo tantum faciat, ut de voluntate constet suum imperantis, quo *regali* verbo & ipse uti & quod ab aliis accipere velit: prona consecutio est, eidem in regia dignitate non plus tribuendum, quam in effectu causae sine qua non adscribunt Philosophi. Inde scriptores Romani Cæsareas regiae dignitatis declarationes apposita voce *adpellationes regum* dixerunt; a quibus *creationes* regias multum noverant differre. Illud enim *nomen*, hoc vero *rem* ipsam notat: illud datur *regi iam facto*; hoc *facit e cive regem*: illud *hominem* opus; hoc *Dei*. Exemplum ex superioribus (p) adduco, ad
hoc

(p) Dissert. c. I, §. 7. p. 36.

*lius ante currum ductus est. Ad hoc spectaculum MULTA-
RVM GENTIVM REGES Romam venerunt. Inter
alios etiam venit Attalus atque Eumenes Asiae reges, atque
Prusias Bithyniae. Magno honore accepti sunt; & permitten-
te senatu, dona, quae attulerant, in capitolio posuerunt. Et
quod magis est, Prusias rex filium suum senatui commen-
davit. Neque vero haec illis temporibus facta sunt,
ubi ad summum culmen romani imperii magnitudo
adscenderat; sed intra primos adhuc stabat terminos
incrementorum. Augusti enim aevo memorabilio-
rem longe locum SVETONIUS (f) habet: Re-
ges, scribit, amici atque socii & singuli in suo quisque regno
Caesareas vrbes condiderunt, & cuncti simul aedem Iouis Olym-
pici Athenis antiquitus inchoatam perficere, communi sumptu
destinaverunt, romam adventitii reges, genioque Augusti
dedicare. Ac, quod magis est, saepius regnis relictis non
Romae modo; sed provincias peragranti quotidiana officia to-
gati AC SINE REGIO INSIGNI more clientium prae-
stiterunt. Immo, quod indignabundus refero, EV-
TROPIVS (g) a mentiae regiae tristiore historiam narrat, dum inquit: multi autem reges ex regnis
suis venerunt, ut Augusto obsequerentur: & habitu Romano
togati scilicet, ad vehiculum NB vel equum ipsius cucurre-
runt. O plusquam immanem principum horum stu-
porem! Itane regia diademata quae summae post De-
um potestatis ornamenta sunt vilissimo servo-
rum opere conspurcanda? Erravit natura;
quae*

(f) In vita Aug. cap. LX. p. m. 191 (g) Lib. VII p. 84.
Addatur ALEXANDER Neapolit. Lib. I, Gen.
Dier., c. 27.

quae vos in solium euexit, cum volupe vobis sit, man-
cipia fieri in pristino. Non vero bardi ad unum o-
mnes fuerunt, ut has Romanorum insidias, aliorum
auctoritatem minuere, augere suam, non intellexe-
rint. Germanos nostros haec gloria manet. Caesa-
re enim Ariouosto, eorum duci ingratum animum
exprobante, quod Romanus eum senatus regem in-
genti, ut Julius credebat, beneficio adpellaverit, regio
fere is animo fertur respondisse: *amicitiam populi Roma-
ni, si ornamento esse velit, detrimento sibi esse non oportere.* (b).
Sed hunc animum Ariovistus habuit: cum alii contra
Romanorum potentia territi contremiscerent; alii,
patriae salutem prodendo, quaererent suam; plures
vero in opinione versarentur, regia diademata im-
perii Romani maiestate fulgentiora reddi, atque ap-
probatione eius reipublicae alia regna non tam fir-
mari, quam maiori lumine clarescere. Atque ita de-
mum factum esse, existimo: ut tanta animi cupidita-
te ex omnibus fere orbis angulis prodierint reges,
Romanque contenderint, ut regii ipsis tituli, more
Romano, solennique ritu renovarentur. Atque hoc, di-
tribuendi regibus diademata, ius sic in mores iuit
Romanorum, ut DIONYSIVS (i) scribat: *quemad-
modum nunc Romani sceptrum & diademata regibus dono mit-
tunt his ipsorum potestatem confirmantes: quae tamen illi ha-
bent, licet ab illis ea non acceperint.*

§. II. Ad horum vero nunc exempla devenien- Regios titulos
a Romanis ac-
dum; qui regia diademata a Romana republica acce-
perunt.

(b) CAESAR de Bell. Gall. lib. I. p. 24. (i) Dionysj. Hali-
carnass. Lib. III. p. m. 293.

hoc discrimen illustrandum. Libera Lithuaniae respublica regem Veidewoutam *creabat*, eligendo: Pontifex declarabat adpellando. Illos potestatem in republica summam: hunc nudum acceptae potestatis summae nomen dedisse volumus. Sed cum summae potestatis largitiones aliunde constent: qui demum alterum nomen summae potestatis principibus concedendi officium habeant, e gentium consuetudinibus paulo curatius nunc eruemus. Hanc vero regii tituli solennem significationem cum ab *Imperatore nunc Romanorum*; iterum a *summo Pontifice*; saepius ab *ipsa republica* factam esse, atque gentibus aliis probatam, annales nos doceant; operae pretium videtur, singulorum iura seorsim intueri.

CAP. II.

De appellationibus Regiis ab Imperatore R. factis.

§. I.

Roma patria
regum.

Magnificum urbis imperiique Romani elogium fuit, quod Pyrrhi Epirotarum regis legatus, Cyneas ad principem suum retulit. *Ab illo enim cum quaereret Pyrrhus, qualem Romam comperisset?* inde modo redux factus, dixisse fertur (a) *REGVM SE PATRIAM VIDISSE*. Non nescio, quae criticorum huius dictorii explicatio alias (b) sit:

(a) *Verba EVTROPII sunt Lib. II, Hist. Rom. p. m, 22.*

(b) fit: nostro autem instituto, ob ingentem exterorum regum eo congregatam multitudinem, hoc nomine omnino digna fuisse videtur. Illa enim aeternae urbis maiestas; ille gentium Romanarum cultus; exercituum illud robur; illa imperii magnitudo maximus denique ille domi ac foris adparatus (c), quasque gentes alias in stuporem egit: ut aliae, Tullii (d) ore loquor, *ita subiectae sint, ut vix extent; aliae dormitae, ut quiescant; aliae ita pacatae, ut victoria nostra laetentur.* Et vero incrementis Romanorum, quos supra invidiam positos videbant, illos omnino laetatos fuisse legimus, qui ad urbem, cuius augustam videndi faciem quodam desiderio laborabant, magno numero confluxerunt; ut *regum patriam ex ea fecisse viderentur.* Quamvis autem male sibi ac regnis suis consuluerint reges, in hanc Romanis supra alios quaesitam auctoritatem praecipiti quadam amentia, ut vere scribo, consentire: exinde tamen intelligere licet, quibus artibus demum illud effectum sit; ut Romani *regia diademata* distribuendi ius facultatemque sibi potuerint arrogare. Scribit de Anitii triumpho EVTROIUS (e): *Gentius cum fratre & filius*

(b) illorum scilicet, qui locum hunc ex FLORI Lib. I. c. 18. p. m. 52. IVSTINI Lib. XVIII. c. 2. p. m. 278. Livio etiam & Plutarcho quod SALMASIUS facit, volunt explicare. (c) Iusti LIPSII admirandorum sive de magnitudine Romana libri copiam adparatumque dabunt rerum, quae huc facere videntur. (d) lib. II. c. 3. p. 28. l. c. (e) Lib. IV, ad A. V. C. 586. p. m. 48.

ceperunt.

a) Duces Germaniae,

b) Cappadociae Reges.

c) Aegypti.

d) Macedoniae.

e) Galatiae.

perunt. Occurrit in illis principio Ariovistus, ducis Germanorum nomine ac honore insignis; cui Senatus Romanus, ne rogatus quidem, regalem titulum ipsius hostis suo testimonio, ultro fertur obtulisse. Verba haec sunt: *Caesar Senatus in Ariovistum beneficia commemoravit, quod REX ADPELLATUS esset.* Quam parum autem hoc beneficii genus habuerit Ariovistus, vir prudens & cordatus, supra ostensum satis esse, arbitramur. De Cappadociae regni herede APPIANVS (k) & VALER. Max. (l) scribunt; quod regium diadema acceperit a Pompeio. *Filium enim, alter inquit, & regem appellavit, & diadema sumere iussit, & in curuli sella confidere coëgit.* Aegypti regnum, quamvis antiquissimum esset, ipso Romano imperio hac causa praecellentius: per Caesarem tamen regia in eo dignitas ita renouata, ut modo nata esse videretur. A. HIRTIVS (m) ita nos docet: *Caesar Aegypto atque Alexandria potius, REGES constituit.* Quos a Romanis neque vetustatis auctoritas abducere potuit, paucis quippe diebus Reges constituti. Florente adhuc republica, petiit a Senatu Perseus Macedoniae tyrannus, REX dici. Cuius voti sui non minus participem factum narrat LIVIVS (n): *Perseus a consulibus regnum accepit; a senatu rex est adpellatus.* Ad Caesarem revertimur, qui Deiotarum, paulo ante in bello Pompeiano hostem, mox eo confecto, amicum habuit. *Quae, inquit CICERO (o) a te in eam partem accepta sunt,* C. Cae-

(k) In Mithridat. p. 244. (l) Lib. V. cap. 8. p. m. 194.

(m) de bello Alexandrino cap. 33. p. m. 330. (n) Dec. V.

lib. V. fol. m. 401. (o) In oratione pro Deiotaro p. m. 400.

C. Caesar, ut etiam amplissimo regis honore & nomine effeceris. Idem pro eadem gente pares honoris titulos habuit. Scribit de se ipse CAESAR (p): *apud Seno-* f) Galliae.
nes Cavarinum REGEM constituit. Et alio loco (q) *Cominium quem ipse Attrebatibus superatis regem ibidem constituerat.* Iudaeae regnum semel a Romanis subactum regiam deinceps adpellationem Romanae Rei g) Iudaeae.
 publicae maiestati semper tulit. Scribit JOSEPHVS (r) *Herodes properavit Rhodum, ut Caesari occurreret, quo postquam appullit, posuit diadema.* Quo tamen facto in regali dignitate ab Augusto iterum confirmatus est. Inde Archelaum post intra ethnarchae tantum dignitatem subsistere iusserant Romani: regia declaratione ipsi negata, eodem teste (s). Imo laesae maiestatis reus habitus, qui diadema in Iudaica republica tulit, a Romanis non acceptum; quod idem auctor habet. Ponto Polemonem regem datum adpellatumque ab Augusto fuisse, DIO (t) auctor est. Sed etiam h) Ponti.
nummus argenteus quantivis pretii, qui in priori area Augustum, in altera eundem regem Ponticum exhibet, superest, quem regiae Gazae novissime insertum indicat illustris scriptor maximus SPANHEMIVS. (u) Thraciae regni auctorem Augustum dicit TACITVS (x). i) Thraciae.
 De Armeniae vero rege per Tiberium instituto, haec VELLEIVS (y) narrat: *Quis dubitare potest,* l) Armeniae.

H 3

quin

(p) *De Bell. Gall. Lib. V. c. 54.* (q) *Lib. IV. de B. G. c. 21.* (r) *Lib. XV. Antiq. Iudiac. c. 11.* (s) *Lib. XVII. c. 13.* (t) *Lib. LIII. p. m. 402.* Conferatur de alia Romanor. in eodem regno regia declaratione TACITVS Lib. II. *Annal. cap. 31 p. 119.* (u) *Dissert. IX de Praest. Numism. p. 129.* (x) *Lib. II. c. 35. p. 112.* (y) *Lib. II. Hist. Rom. c. XXII. vers. 2, 3.*

quin ex Armenia recepta, & ex rege ei praeposito, cuius capiti insigne regium sua manu imposuerat, ordinatisque rebus orientis, ovans triumphare debuerit. Multos alios a Romanis in Armenia declaratos reges hic omitto. Obvii sunt nummi, in quorum una parte ANTONINI PII imago: in altera figura togata stans diadema regi stanti imponit, cum scriptura: REX ARMENIUS DATVS. Reperies eius generis apud VAILLANTIVM (z). Alius extat; ubi Imperator L. VERVS habitu militari in suggestu sellae curuli insidens inter duas figuras adstantes, sinistra parazonium tenet, dextra vero extensa caput hominis ante tribunal humi stantis tangit, quasi aliquid largiretur. Cum inscriptione: REX. ARME. DAT. Rex Armeniis datus, quem habet OISELIVS (a). m) Quadi. Quados, five Austriae quondam, five Bohemiae Silesiaeque populos regem suum ab Imperatoribus R. declaratum voluisse, plura fidem faciunt. Rarissimum Per-Illustris vir, SPANHEMIVS (b*) nummum exhibet Antonini Pii, in quo cernuntur duae figurae, una nuda regis Quadorum barbari; altera legati Caesaris Antonini dextram barbaro porrigentem, cum inscriptione: REX QVADIS DATVS. Alium eiusdem historiae nummum VAILLANTIVS (c*) describit: figura, inquit, togata stans dextram porrigit regi barbaro, proluxa barba, & longo pallio ornato, his verbis: REX QVADIS DATVS. Inde Julius CAPITOLINVS (d*) explicari potest; qui de eadem gente ita habet: *Quadi autem amisso rege suo, non prius se confir-*
*matu-**

(z) *In Antonin. p. 77.* (a*) *Comment. ad Num. Sel. Tab. XIX. num. 9. p. 91.* (b*) *Dissert. IX p. 832. l. c.* (c*) *In Vita M. Ant. Philos. p. m. 41.*

matturos eum, qui erat creatus, dicebant, quam id nostris placuisset Imperatoribus. Et TACITVS (e*) multo ante scripsit, habere Quados suum regem; sed vim & potentiam esse in auctoritate Romana. Sed id forte ad maiestatem Romani imperii videbatur deesse, ut regem regum non minus diademate redimirent. Audiamus saepius laudatum, summum virum, SPANHEMIVM (e**), qui ita de eadem re sentit scribitque: Sub Traiano, ut propagati latius, quam sub decessoribus, imperii fines, sic ampliata quodammodo iuris illius, reges scilicet declarandi, & maiestatis prerogativa. Non iam Romae, sed Ctesiphonte, in ipsa Parthorum regia, rex, nomine Psamatissoris, iisdem Parthis a Romano principe constitutus. Historiam DIO (f*) ita narrat: Traianus metuens, ne Parthi quoque aliquid molirentur, Regem eis dare constituit. Itaque, ut Ctesiphontem venit, convocatis in magnam planitiem Romanis omnibus, Parthisque, qui tum aderant, excelsum tribunal conscendit. Ibi apud eos de rebus a se gestis gloriatur, deinde Parthis regem Pathamasparem designat, eique diadema imponit. Meminit etiam eiusdem ARRIANVS (g*): Parthis Traianus Rom. Imp. per eum fractis, foedereicto, regem constituit. In memoriam rei maximae nummus excusus est, quem signat OISELIVS (i*) his verbis: Imperator Traianus laureatus & habitu militari, cui a tergo adgo adstat satelles, protri-

(e*) Annal. XI. c. 63. de Morib. Germ. c. 41. Addatur CLVVERIVS in German Antiq. lib. III. c. 31. p. 120. (e**) Dissert. IX p. 830. (f*) Lib. LXVIII. p. m. 506. (g*) Apud Photium Excerpt, LVIII. p. m. 51. (i*) Lib. cit, Tab. XX. p. m. 96.

tribunali in sella curuli sedens, sinistra Sceptrum tenens, dextram vero protendens, ad caput hominis ante tribunal in terra stantis, qui dextram elevatam tenet: ante eum mulier festive vestita, capite turrato, in dextrum genu prolapsa, dextram supplicantis extendit; quae Parthiam repraesentat. Homo vero adstans dextra elevata, & ipse rex Parthama spates, quem Parthis Traianus dedit, & qui hoc fidelitatis iusiurandum praestare videtur. Occurrunt porro Lazii populi, quibus Romani suos reges pariter dederunt. Mal-
 o) Lazii. Ma nomine Lazis regem ab Hadriano adpellatum fuisse, scribit ARRIANVS (l*) Ttatzem vero, quod plus
 (p) Sarraceni. est, Laziorum regem Constantinopolin profectum fuisse, ut regni insignia a rege Romano sumeret, testis est AGATHIAS (m*) De Iustiniano narrat PRO-
 COPIVS (n*): Iustinianus imperator Aretham Saracenis praefecit, qui in Arabia Saracenis imperabat; regia eum di-
 (q) Numidia. gnitate exornans. Quantum in Numidia regno ad regiam dignitatem contulerint; non uno loco patescit. De Mansa-
 nissa scribit LIVIVS (o*): postero die ut a praesenti mo-
 tu averteret animum eius in tribunal ascendit P. Scipio & con-
 cionem advocari iussit. Ibi Masanissam primum regem ad-
 pellatum, eximiisque ornatum laudibus, & quae sequun-
 tur. Et vero hanc regii honoris solennem decla-
 rationem ita accipio, ne frustra adpellati regis nepo-
 tem hoc modo ad Romanum senatum loquu-
 tum

(l*) In Peripl. Pont. Lux. apud illustr. Spanh. l. c. (m*)
 Lib. III. p. m. 405. Addat. DIACONVS Lib. XV.
 p. 311. (n*) Lib. I, de Bell. Persic. p. 252. (o*) Lib.
 XXX, cap. 15.

tum ex SALLUSTIO (p*) constet. P. C. inquiebat Atherbal, *Micipsa pater meus moriens mihi praecepit, ut regni Numidiae tantummodo procurationem existimarem meam: ceterum ius & imperium penes vos esse.* Atque idem in eadem oratione, dum omnem regalem sibi honorem a Iugurtha ereptum conqueritur, ait: *vestra mihi beneficia erepta sunt, P. C. vos in mea iniuria despecti estis.* Quae certissima indicia sunt, regiam dignitatem omnem, avo suo a Scipione Africano concessam, hunc eius heredem ceu Romanae gentis beneficium agnoscere praedicareque. Sed sufficiant haec regum a Romanis adpellatorum exempla, tanto a nobis numero propterea conquisita, ut ad probandum nunc facile sit: *Reipublicae Romanae hanc maiestatis praerogativam inter quasque orbis gentes exercuisse; ut regios titulos aliis conferret.*

§ III. Vt vero gentium iura in possessionis praescriptionisque actibus tria inprimis requirunt; agentis voluntatem; patientis scientiam; temporis denique, quantum satis est, intervallum: sic in hoc, reges adpellandi, Romano imperio adserendo iure, singula haec facile erit evoluisse. De voluntate Romanorum citati haftenus scriptores testantur. Inde enim est, quod has exterorum regum a Romanis factas inaugurationes, his fere loquendi modis designent: *Reges per Romanum imperii maiestatem adpellatos, declaratos, constitutos, effectos, datos, assignatos, firmatosque esse.* Quae formulae uti ex haftenus dictis intelliguntur: ita hinc certa nobis indicia sunt, Romanum imperium

Possessio R.
imperio ad-
serta iuris re-
ges declarandi.

Nititur I. Vo-
luntate quae
constat.
a) e modo lo-
quendi.

I

non

(p*) In bello Iugurthino p. m. 216.

b) fide num-
morum.

c) armata fu-
us iuris de-
ensione.

non coronarium aliquod aurum obtulisse, quod infima etiam respublica facere poterat; sed inaugurationibus hisce regalem dignitatem vere collatam voluisse. Qua enim fronte nummos de regibus per Romanos ita excudi potuisse dicemus? ut imperatores Romanos in solio, investiendo vero reges flexis genibus devolutos, aut infra solium stantes exhiberent: si res haec intra donationem caelati Romae auri substitisset. Pertinet huc prae aliis omnibus nummus *Traiani*. Cernitur in eo Traianus Imp. laureatus, & habitu militari, in tribunali, sellae curuli insidens, cum duobus satellitibus post eum. Ante tribunal hoc tres homines stantes; quorum primo corona radiata in capite, reliquis duobus tiarae, tres reges referre videntur, quibus regalis dignitas a Traiano collata; uti inscriptio docet, quae sic habet; *REGNA ADSIGNATA* (q*). Et quod multo magis est, de Traiani mente, circa hoc imperatorum R. reges alios declarandi ius, ita constat; ut cruento bello id contra alios sibi Caesarem hunc legamus vindicasse. Auctor est *DIO Nicaeus* (r*): post haec, inquit, bellum intulit Armeniis Parthisque propterea (attendi meretur causa) quod, ut ipse dicebat, rex Armeniorum non ab se; sed a rege Persarum diadema accepisset. Et sane, si causam hanc pessimus alius imperator, ad bellum praetexuisset, mirum adeo non videretur; ast cum Traianus id fecerit, qui, quod hic non minus advertendum, in

(q*) Habetur apud I. OISELIUM omnium luculentissime
Tab. XX. num. 12. p. 92. (r*) In vita Traiani
p. m. 222.

in eodem hoc bello *OPTIMI* nomen accepit: ius hoc *regios titulos concedendi*, imperatoribus romanis proprium, & manifestum satis & plerarumque gentium concentu tum probatum fuisse, mihi firmiter persvadeo. Et antea *TIBERII* (s*) imperatoris vox fuit: *d) dieterio regem te facio, ut & tu & alii discant, me & regna auferre & donare posse.* Caesaris.

Quae iterum imperii Romani in regia adpellatione voluntatem nobis clare significant. Atque haec demum omnia cum in aperta luce acta *II Scientia aliarum gentium.* praeliis etiam cladibusque haec iura signata sint: neminem, opinor, dubitare posse, cultioribus quibusque gentibus de hac Romanorum voluntate constituisse. Neque in asserendo ita confidens essem; nisi & illud iam probassem; non in uno tantum aut altero orbis angulo hac reges faciendi potestate usos fuisse Romanos: sed in omnibus fere coeli plagis exempla extare, principum ad solium regale per imperii Romani maiestatem evektorum. Et quamvis *TVLLIVS* alicubi (t*) scribat: *reges adpellatos a populo, qui id nunquam a senatu petiissent:* tamen & haec querela docet, Ciceronem non alii, quam imperio R. regias declarationes convenire, credidisse. Qui idem alibi (u*) testatur, magno principum concursu, qui undique Romam venerint ad reportandum diadema contigisse, ut sanctum hoc verbum regale factum esse venale videretur. Et supra Laziorum Regis exemplo patuit; ducentorum miliarum

I 2

iter

(s*) Habet hoc *DIO Nicaeus* in vita *Tiberii* p. 112. (t*) In *Orat. pro Sext.* p. m. 29. (u*) *Orat. pro Dom. sua* p. 301.

ter principes suscepisse , ut in reges a Romanis declararentur. Alius vero nunc apud LIVIVM (x*) occurrit: *Siphacis*, inquit, *filius pro magno beneficio a senatu petiit, ut rex appellaretur.* Qua etiam principum super regio nomine contentione factum esse, existimo, ut TVLLIVS (y*) testetur: *nullam fere latiore regionem fuisse, in qua non regnum aliquod statuerint Romani.* Inde nihil mirum, quod de Mauris scribat PROCOPIVS (x*) *prisco more apud eos receptum UT NEMO, quod nota, etiam Romanorum hostis, REGEM SE DECLARET NISI REGIA INSIGNIA AB IMPERATORE HABUISSET.* Neque mihi in omni historia vel vnus occurrit princeps, a Romano imperio in regem declaratus: cui gentium aliqua status controversiam unquam movisset. Id potius ubique patet; reges ab imperio R. adpellatos, sibi ceteris quodammodo digniores visos fuisse. Inde est, quod SALLVSTIVS (aa) narrat: *petenti cuidam regio heredi sellam, Metellum negasse; quod is honor eorum modo foret, quos populus R. reges appellavisset.* Ad temporis tandem longissimum spatium devenimus; quo in quieta huius iuris possessione imperium Romanum scimus fuisse. Patet e superioribus, literatissimi viri, J. Caesaris BVLENGERI (bb) sententiam verissimam esse; *quod reges adpellandi ius a senatu ad imperatores sit translatum.* Quo ipso facile adnu-

III. Patientiae
et clementiae.

(x*) Lib. XXXI c. 15. (y*) in oratione pro P. Sext. p. 30.
(z*) in Bell. Vandal. lib. II. c. 25. p. m. 339. (aa) in bello Jugurth p. m. 98. (bb) De Imperatore Rom. lib. III. c. 28. p. m. 131. conferatur de eadem materia Barn. BRISONIVS lib. II. Formul. p. m. 233. 59.

ad numerandum est, mille & quod excedit annis hanc facultatem Romanos exercuisse: ut adeo omnes praescriptionis terminos dudum superaverint, sive civili, sive naturae, sive gentium iuribus definiantur.

§. IV. Sed neque tituli huius iuris Imperatoribus R. defuisse videntur: quibus eodem hoc reges de-
clarandi officio prae aliis fungerentur. Seiungenda
autem hic sunt vera a falsis, adulterinae causae a ge-
nuinis distinguendae; ne hanc imperii praerogativam,
vel male defendendo perdamus, vel prudentiorum
ludibrio exponamus, peregrina ac fallacia admiscen-
do. Inter corrupti ergo iudicii sententias principio

Quae ratio sit
iura haec Im-
peratoribus R.
consentire.

illam refero: *qua imperatori ius aliquod in universum or-
bem asserunt, unde haec facultas pendeat, regias dignitates
distribuendi.*

Adulterina
doctorum.

Hoc enim si haberet imperator, id vel
divinis vel humanis iuribus esset innixum: quae lo-
ca cum alii ante me excusserint (cc); sicco, quod di-
citur pede, censeo transeunda. Erroris potius, quod
alios non fecisse video, fontes aperiendi, unde pu-
tidi revuli ortum sumpserint. Scilicet, quod non
dissimulandum, grandiloquos aliquot scriptores Ro-
manorum offendimus, qui nimio verborum luxu
imperii Romani maiestatem extulerunt. Eius gene-
ris sunt: ROMANI RERVM DOMINI: ROMA MVN-
DI CAPVT: LVMEN GENTIVM: DEA GENTI-
VM: LEGVM PARENS: OMNIS IMPERII LARES:
OMNIS ORBIS VICTRIX: CVNCTARVM IN TOTO
ORBE GENTIVM PATRIA: ANCHORA FLV.

I 3

CTV

(cc) Conringius, & Boeclerus, duumviri in solidiori Ju-
ris Publ. German. doctrina.

CTVANTIS MVNDI, & centum elogia alia, quibus historici, oratores, poetae, reipublicae patriae amore fuerunt correpti. Hac ergo scriptorum luxuria multo post factum esse, existimo, vt medii aevi homines, civilis prudentiae adminiculis non instructi, cum inter *curiales* & *oratorias* formulas distinguere nescirent, haec privatorum elogia, pro communi quadam gentium voce acceperint. Inde regia aliorum dignitate depressa, Romani imperii maiestatem, ultra, quam par est, reperimus extulisse. Deinde cum reipublicae Romanae latissimos fines pleraque Europae regna sub complexu olim suo continuisse legerent iidem semibarbari scriptores; veteris cum Romano imperio nexus memoriam non ita exuere potuerunt, ut non pristinum cum hodierno statu commiscuerint. Hoc errore peccarunt, qui *Hispaniae*, *Galliae*, *Angliae* ceteraque regna, Romano Imperio olim innexa, quodam recuperatorio iudicio hodiernum vindicari posse, sibi contra vim pactorum, sanctitatem Germanici imperii, sunt per persuasi. Post etiam historia ac civili prudentia, unde rerum harum iudicia formari debebant, ignoratis; ingenio suo tantum tribuerunt; quantum satis fuit, ut in huius generis errores praecipitarentur. Quis enim non risu & indignatione excipiat, placitum decretistarum, qui interprete CORSETO (*dd**), existimant, omnes in orbe reges instar praefectorum praetorio subiici hodiernum imperatori Romano. Praeterea iuris publici Romani, cum Germanico ubique confusione facta, ancho-

(*dd*) *Quaest. XXIII. de potestate Regia p. m. 95.*

anchoram amiserunt, ut merito scopulis eos collidi opportuerit, naufragiumque pati veritatis. Quam enim Rhodia illa lege ad imperium universi orbis adstruendum fuerint abusi illiterati interpretes; vir literatissimus ostendit I. GOTHOFREDVS (ee) Tandem & illud quorundam mentes occaecasse, reperi; quod dicerent aliqui, velle naturam Christianae religionis, ut sub aliquo capite omnis orbis Christianus cohaereret. Quemadmodum igitur in sacris unum Pontificem omnes colant reges Christiani: sic in civilibus quoque similem cultum Rom. Imperatori ab iisdem quoddammodo praestandum, eo inprimis, ut gentes Christianae omnes hunc supremum Ecclesiae Christianae tutorem agnoscerent. Et sane miror, crassissimae ignorantiae dogmata cordatos viros in regionibus aliorum principum, non citius excitasse, ut meliori luce hasce tenebras dispellerent. Accidit enim inde, ut ceterorum regum diademata indigne admodum haberentur; hac causa maxime, quod his omnibus maiestatis vox negaretur, stylo curiali scilicet, extra hunc enim cuius usus vox fuerit, & Politica docet, & memorabili loco illustrat MABILLONIVS (ff). Neque enim aliter fieri poterat, postquam semel orbem opinio occupasset, reges omnes imperatori R. subiectos esse. Caesarum ergo atque Pontificum videbatur *maiestatis* tantum titulis uti: ceteris autem regibus, utrique priorum *subordinatis*, ut loquebantur, *dignitatis* vocabulum *Königliche Würde* suffi-

(oe) *Dissertat. ad hanc legem scripta, quae inter opuscula eius altero loco extat.* (ff) *Lib. II. de re Diplomat, cap. 6.*

sufficere. Inde nostra observatio supra fuit (gg); hoc iugo *subordinationis Romanae*, ut phrasi illius temporis utar, a regibus per historiae ac civilis doctrinae culturam sub ingressum superioris seculi excusso, eosdem etiam titulos *maiestatis* ita recuperasse, ut hodie nemini regum in dubium vocari videamus (hh). Quamquam id etiam certum sit; veteris Romanae Reipublicae hanc olim non minus praerogativam fuisse, ut *maiestatis* titulum sibi tantum ceu vocem Romae natam, arrogaverit; ceteris regibus plerisque aut eidem aliquo nexu addictis, aut praestantiam vocis nescientibus, aut etiam barbarie, quae in ceremoniis stupet, prorsus occaecatis. Verum enim vero huius generis nugamentis sacratissimi Imperatoris nostri circa regias adpellationes facultatem innixam volumus; ne optimam causam rationibus male coherentibus apud cultiores gentes perdere magis, quam astruere videamur. Nobis certe ea mens est; gentes Romano imperio in haec regiae significationis iura propterea consensisse; quoniam cum quadam ratione fieri intellexerint, ut quem summi in orbe fastigii princeps regem haberet significaretque, eidem pares honores neque alii temere denegarent. Quod si enim ille, qui omnibus honoratior est, dignitatem alterius suspicit; humanitatis leges cuivis, magis inferiori parum, quoddammodo imperare videntur, simili erga talem officio defungendi. Quid? quod ipsa significatio regiae dignitatis omnium com-

(gg) Cap. I. §. 12. p. 53. (hh) Legatur hic vir in vario literarum genere excellens I. C. BECMANNVS Syntagm. Dignit. Illustr. Dissert. I. c. 3. §. 3. p. 52.

modissime ab illo fieri videatur : qui aliquo fastigii gradu ceteros orbis universi principes aliquo modo antecelleret. *Solet enim, inquit GROTIUS (ii), quae sunt corporis alicuius, gentium universum, per primam personam, corporis nomine, expediri.* Princeps suae aetatis Ictus, Henricus COCCEIUS (**) eodem modo ad quaestionem, cuius sit reges facere ? respondet : *superior potestas cui imperium universalius competit, qualis est imperator, qui potest inferius territorium erigere in regnum, vel ex principe regem facere.* E quo etiam principio vir eruditus, Johannes SCHULTZIUS (ll) scribit : *eruntque ita Pontifices Romani (quos tamen hoc numero inferius eximemus) et imperatores causae instrumentales, utpote aptissimae ad publicationem regii tituli.* Equidem neque mihi ignotum est, quam aliter a Risvicensi pactio de imperiali dignitate regiae praeferenda Galli philosophentur. Ordinis praerogativam, non dignitatis imperatori concedendam, cui praeter pas, ut loquebantur, prae aliis regibus praecipui nihil sit. Sed vindicavit imperii dignitatem BOECLERUS (mm), eo tempore, cum privatos tantum Galliae scriptores invidia amorque ad sinistra haec iudicia egisset in transversum : maiori autem patrocinio nunc opus esset, ubi eandem philosophiam in aulas per summos rerum administratos vocatam, non levi patriae dignitatis detrimento atque opprobrio, exerceri videmus.

K

§.V.

(ii) *Lib. II. de J. B. et P. cap. 9. thes. XI. §. 4.* (**) *Seet. II. disput. de Iustitia Regni Portugall. Q. I. p. 37.* (ll) *Dissert. I. de Polonia nunquam tributaria §. XVIII. p. 20.* (mm) *Dissertatione eius causa de Sacro-Romano Imperio conscripta: quae varie ac multoties extat.*

An haec maiestatis praerogativa ad nostros imperatores devoluta?

Exempla eorum, qui a Germ. imperat. diadema acceperunt.
a) Reges Burgundiae.

§. V. Et vero huius *maiestatis praerogativam*, ut summus SPANHEIMIVS (nn) hoc *reges appellandi ius* vocat, nostri Germanici quoque principes sancte servarunt, ad quos constat omnem imperii Romani dignitatem sive belli sive pacis sive alio quodam titulo, felici auspicio, devolutam fuisse (oo). Scribit Martinus de CARAZIIS (pp) de principibus nostris: *reges debent, mallem possunt, coronam accipere de manu imperatoris Alemanni.* Cui consultissimi doctoris decreto nihil equidem in his gentium moribus tribuerem: nisi & legitime in nostros Romanum imperium translatum & eandem reges declarandi facultatem exercitam ab iisdem & renovatam quodammodo mihi ex historia, & doctrina civili abunde constaret: ut superiorum argumentorum viribus etiam hic locum esse, omnino existimem. Exempla tantum eorum haecenus dictis attexturus; qui, a Germanicis imperatoribus regium accepisse diadema, in annalibus populorum leguntur. Occurrit inter hos primum *Bofo* conditor regni Arelatensis. Hic enim quin *ducis* titulo acquiesceret, & uxoris, quae filia erat mortui imperatoris Ludovici II. & sororis, quam Carolus Calvus rex & modo imperator factus, in matrimonio habebat, voluntatibus est effectum; quibus & ipse facile subscripsit. REGINO (qq) rem ita narrat: Car.

(nn) Dissert. IX. de usu Numism. p. m. 830. (oo) Legantur huc contra hostes imperii nostri CONRINGIVS Diss. de Imperio Romano Germ. BOECLERVS in vita Carol. M. & qui nuper Grotii errorem excussit G. Vander MVELEN de ortu & interitu imp. Rom. (pp) Libro de Principib. Q. CXXX. §. 106. (qq) Ad annum 877.

Car. Bosoni uxoris suae fratri, *filiam Ludovici imperatoris Hermengardem in matrimonium iungit. Dedit insuper eadem Bosoni Provinciam & corona in vertice capitis imposita, eum regem adpellari iussit; ut more priscorum imperatorum regibus videretur dominari.* Et sane omnem regiae tum dignitatis honorem Bosoni ab imperatore collatum esse, ut hic Regino scribit, illa etiam fidem faciunt: quod *Vilelmus* PARADINVS (rr), cui omnia scrinia patuerunt, ad annales Burgundiae scribendum affirmet, Carolum uxoris suae precibus tandem locum dedisse ut eius fratrem ad regale solium eveheret. Quid? quod Galliae scriptores hodiernum nullo fir-
miori argumento imperatoris dignitatem in Carolo Caluo, rege suo, tueri se existiment, quam, ut reges creandi facultatem in Bosone eum exercuisse affirmant, imperatoriae maiestatis certissima praerogativa. Quod vero idem Paradinus de procerum Burgundiae conventu scribit: hoc ita explicandum, ne fecisse regem; sed facto per Carolum regi iurisiurandi formula fidem adstrinxisse, existimentur. Quacum re BERTINIANI (ss) quoque annales, stare possunt, qui *ducalis tantum coronae* faciunt mentionem: haec enim postea cum regio diademate potuit commutari. Ut adeo nondum causas habeam, conjecturae summi ceteroquin viri BOECLERI (tt) mei subscribere. Maiores de Poloniae regno controversiae sunt, utrum & hoc regale diadema nostris imperatoribus acceptum ferat. Audiamus primum scriptores Polonicos, augustam regiae inaugurationis

(rr) *Annales de Bourgogne* Liv. I. ad ann. 878. (ss) *Ad ann. 876.* (tt) *In vita Caroli II. p. m. 166.*

nis historiam narrantes, unde iudicium dei ceps sumendum formandumque. *Matthias de MECHOVIA (uu)* in exemplo Cracoviensi, quod posidemus, picturam exhibet, ubi imperator Otto III. corona imperiali redimitus in solio sedet, dextraque regium diadema in genua proieceto Boleslao imponit, adstante sacro antistite & utriusque reipublicae proceribus aliis. Addit idem actus historiam his verbis: *Anno Christi 999. Boleslaus Chrabri unicus filius Mieceslai, qui modo ad sacra Christianorum transierat, suffectus est in monarcham & dominum Polonorum. Moxque sollicitando curabat recuperare & reducere in Poloniam corpus S. Adalberti, antistitis Gnesnensis, noviter in Prussia, ab Ethnicis gentibus, quas ad Christum reducere voluerat, occisi, transtulitque in Gneznam. Ottone autem III. Rom. imperatore votum emittente, sive sceleris expiandi causa, sive gratiarum ergo, quod gravi morbo solutus esset, limina S. Adalberti, consanguinei quippe sui (xx), visitare. Occurrit ei in metis Boleslaus princeps Poloniae cum caterva suorum militum & maxima pompa. Hanc postquam cum muneribus imperatori a principe Poloniae oblatis descripsisset, pergit: percontatus est, quo genere remunerandi, tantus princeps dignus nomine regio esset praemiandus, & an corona insigniendus; de ceteroque rex vocandus, auctoritate imperiali veniret. Cunctis autem propositum imperatoris extollentibus, consulebatur coronandum. Itaque sequenti die accepto Boleslao, processit cum eo imperator in Ecclesiam, convocatisque Gaudentio Gneznensi, ceterisque*

(uu) *Lib. II. Chron. Polon. cap. 4. §. 26. edit. Cracov. 1521. (xx)*
Auctore Stalisc. LVBIENSKIO in vitis Episcop. Plo-
censius p. m. 311.

risque Pontificibus, iussit eum in regem Poloniae inungi & deductum supra sedem maiestatis, corona sua, tempora Boleslai ornavit & coronavit. Illo ergo triduo delicatissime Caesarem cum suis refecit Boleslaus: altera die hastarum ludi exercebantur; plausus ducebantur; musicalibus regia diu noctuque concrepabat. Anno ergo 1001. coronatione Boleslai peracta recessit Otto. Reduxit enim rex Boleslaus gratificando ei de corona usque ad confinia regni sui, rediitque in Gneznam, Ottonem ad Magdeburg divertente. Paria fere in eadem historia describenda habent CROMERVS (yy), SARNICIVS (zz) Herburt. de FVLSTEIN (a*) Alexander CVAGNINVS (b*) Salomon NEVGEBAYER (c*) Io. Lud. DECIVS (d*), Ioachimvs PASTORIVS (e*) aliique rerum Polonicarum auctores, quorum verba huc transcribere operae pretium non est. Verum enim vero sunt tamen aliqui ex recentioribus, quos poenitere videtur honoris, nostro imperatori toties adserti. Inde rem omnem in dubium vocare, & tantum non prorsus evertere conantur: quorum nos rationes omni tamen animi moderatione breviter expendemus. Primum aiunt, de itinere Ottonis III. dubitandum: partim quod tanta sacrarum peregrinationum eo tempore non fuerit superstitio; partim ipsius Adalberti martyris non ea in Germania tum celebritas. Horum vero utrique satisfaciet, quod martyr Ottonis III. consanguineus fuerit; quapropter eidem & innotuit facile &

K 3

ad

(yy) Lib. III. Hist. Polon. p. 52. (zz) Lib. VI. Hist. Polon. p. 226. (a*) Lib. II. Chron Pol. c. 4. (b*) Histor. Pol. T. I. p. 52. (c*) Lib. III. Hist. Polon. p. 53. (d*) Lib. I. de vetustat. Polon. p. 23. (e*) in Floro Pol. Lib. II, c. 1, p. 27.

ad iter suscipiendum imperatorem potuit movere. Deinde Dithmari seduli istorum temporum scriptoris silentium valde suspectum habent. Ast vero hostilem in Polonos animum eiusdem viri ostendit LVBI-ENSKIVS (f*): ut adeo rem hanc quasi ad rei-publicae Polonicae gloriam pertineret, invidiae livore sciens potuerit suppressisse. Postea exempla afferunt principum Poloniae, quos ante Ottonis tempora legant reges nominatos fuisse. Sed stylus *oratorius a curiali* hic distinguendus; & res salva erit. Praeterea Polonicae genti non tantum esse adparatum, auri inprimis & argenti copiam, potuisse; qualis in regali ista inauguratione describatur, existimant. Nihil vero inde sequetur, quam in pompa narranda scriptores aliquantum excessisse. Denique non aliter, quam more occidentalium regionum ab Ottonne Imperatore Boleslaum regem salutatum atque hoc ipso debiti tituli tantum admonitum; dignitatis vero regalis nihil ei per eundem collatum fuisse, alii quidam sentiunt. Sed si unum concedunt, quid demum causae est? ut alterum negent, ab iisdem auctoribus affirmatum. Vnde suspicari liceat; nihil aliud, quam ambitionem Polonos a recepta & tot scriptoribus testata opinione avocasse. In hoc autem numero Franciscum MARTINIVM (g*) pono, qui *fabulam esse*, scribit, Boleslaum coronam ab imperatore accepisse. Ceterum id singula-

(f*) *In vitis Episcoporum Plocens. p. 313.* (g*) *In erudito partium tamen aliquantum studioso libello de Scopo Reipubl. Pol. c. III, p. 47.*

gulare est, quod *Adrianus REEGENVOLSCIVS* (b*) hunc in modum narrat: *Historia Calui Montis astruit, Pontificem Rom. Benedictum VIII. (aliis VII.) post obitum Miecslai, primi Christiani Polonorum principis, in suo senatu decrevisse, ut dux Poloniae Boleslaus Chrabri in regem coronaretur, etiam coronam ex purissimo auro paratam ad hoc habuisse, ut si forte Boleslaus vellet, eam ei mitteret. Sed. ubi audivit, Boleslaum maluisse ab Imp. Ottone III. quam a Papa coronari, Stephano duci Hungariae eandem misit. Quod si ergo in iure hoc cessit Imperatori Pontifex, cadit illud, quod apud Stanislaum LVBIENSKIVM (i*) his verbis extat: Otto Imperator a Boleslao monarcha comiter exceptus, coronam regiam non tam sua auctoritate, quam Sylvestri II. Papae cuius secum diaconum, cardinalem, legatum de latere in comitatu habebat, capiti Boleslai imponit, regemque esse iubet. Maiorem fidem regis tum creati epitaphium, vetustis literis & incomptis versibus notatum, quod idem exhibet, mereri videtur:*

OB FAMAM BONAM TIBI CONTVLIT OTO CORONAM.

PROPTER LVCTAMEN SIT TIBI SALVS. AMEN.

Ex hac autem regalis verbi Poloniae principi facta ab imperatore concessione, Romano atque Germanico imperio frustra assertur respublica Poloniae. Quod & nos universim infra docebimus, & pro Polonica libertate in eruditissimo opere *Johannes SCHVLZIVS* (k*) est prosequutus. *Baronii* nodos quibus

(b*) *Hist. Eccl. Slavon. Provinc. Lib. I. c. 2 p. II.* (i*) *In vitis Episcop. Plocensium p. 311.* (k*) *Tractatu Historico-Politico de Polonia nunquam tributaria, edito Gedan.*

bus Pontifici R. partem huius honoris vindicat; partim Henric. II. historiae irretit, soluit *CONRINGIVS*; & res ipsa alterius est instituti. Nobis *DITHMARI* (*l**) memorabilis locus videtur, consideratione hic dignissimus. Otto, inquit, imperator antiquam Romanorum consuetudinem, suis cupiens renovare temporibus, multa faciebat, quae diversi diverse accipiebant. Quidni enim eo & hanc regiam ipsius declarationem referamus? ad veteris Rom. reipublicae maiestatem suo tempore in

c) Bohemia. Boleslao renovandam. Ad Bohemiam nunc movendum est iter, quam omne regium decus a nostris imperatoribus accepisse, abunde constat. Ampliores sem in hoc Slavicae gentis diademate illustrando, nisi hanc materiam vir rerum Germanicarum scientissimus *Melchior GOLDASTVS* ita occupasset (*m**), ut nihil fere in ea superesse videatur. Ne tamen hoc regnum praetermisisse existimemur: rebus potioris momenti & hic locum dabimus. Illud autem principio constare debet: Bohemiae rectores non alio quam *ducis* titulo usos fuisse. Redarguit ergo iure Goldastus (*n**) Germanicum auctorem *BROTVFFIVM* (*o**); quem scripsisse ait: Carolum Ma-

1694. Quam ergo libri spem *Franciscus MARTINIVS* fecerat, eam omnino explevit *SCHVLZIVS*. (*l**) *Libr. IV. Chron. p. 85.* (*m**) *Librum enim DE REGNO BOHEMIAE ita aestimo, ut, quid posset & valeret, Goldastum ostendere in eo voluisse, existimem. Augustin. forte imitaturus cuius de civitate Dei libri eiusdem pretii iudicio digni esse videntur.* (*n**) *Lib. III, c. 10. p. 329.* (*o**) *Lib. I. Chron. Merseb. cap. 12. p. 23.*

Magnum ex antiquo *regno Bohemiae ducatum* fecisse. Sed is memoriae lapsus est, Carolique magni loco Carolus cognomento crassus restituendus. Ita enim chronicon habet: *Alle soll man wissen, daß Carolus Crassus Römischer Käniser Caroli Magni trinepos die Rönigreiche zu Francken, Böhmen und zu Wenden auch zu Hertzogthum des Röm. Reichs gemacht und den Röniglichen Nahmen genommen.* Tiberium forte imitatus, quem supra loquentem audivimus, Caesaris esse, & *regna dare & adimere.* Atque ita regius honor posteris Bohemiae regibus non tam datus, quam renovatus iterumque restitutus fuisset. Sed cum antiquis scriptoribus ducum Bohemiae memoria, non regum celebretur: imperitiae novi scriptoris error est tribuendus. Ad ea ergo nunc tempora progredendum, ubi *ducis* nomen cum titulo *regali* Bohemiae principes commutarunt. Henricum I. aucupem *Boheslaus* BALBINVS (*p**), qui ad fidem archivorum historiam Bohemiae condidit, in medium principio hic vocat. *Mox, inquit, Henricus Wenceslavum Bohemiae ducem ad conventum imperii principum Erfurdum An. 935. invitatum regem appellavit, postea Mersburgum secum deduxit.* Hoc si verum esset, novum forte argumentum nasceretur, Henricum aucupem Caesarum numero inferere; quod iure reges adpellandi usus fuerit, Caesarea praerogativa. Sive autem respuerit *regale nomen*, quod Pontanus a BRAITENBERG (*q**) scribit; sive ab Otton

L ne

(*p**) *Lib. VIII. Miscell. Bohem. cap. 14. p. 58.* (*q**) *Lib. II. Bohem. Piae p. 14.*

AN. 1086.

ne M. eius filio demum regale diadema acceperit S. Wenceslaus, quod DVBRATIVS (r*) sub persona Caesaris narrat: *dona Caesare digna a nobis accipe. Regium imprimis decus, quo te ex dignitate tua merito decoramus: id Bohemorum genti satis esse videtur, si regiam eorum dignitatem, Poloniae, Hungariaeque regnis, antiquiorem probaverint. Quo ipso etiam Bohemi haec regna ordine praecedere volunt. Et memini, graviter olim eos tulisse: quod Austriaci Hungariae Bohemiaeque reges se dicant, hancque illi existiment posthabendam. Pluribus autem scriptoribus testatum est; ab Henrico IV. imperatore in comitiis Moguntinis 1086. primum in Bohemia regem effectum fuisse. Omnium loca describere nihil attinet: suffecerit enim e potioribus aliquot contextui interfuisse. COSMAS (s*) Pragensis, qui cum duce suo comitiis ipsis interfuit, ita scriptum reliquit: Anno Dom. Inc. MLXXXVI. iubente & peragente Romanorum imperatore tertio (quarto vulgus) Henrico Augusto celebrata est Synodus magna in urbe Moguntia. Ubi archiepiscopi IV. & XII. praesules, quorum nomina post docebimus, simul cum abbatibus monasteriorum & ceteris fidelibus residentes plurima decreta super status Ecclesiae scriptis roboraverunt. In quo conventu idem Caesar omnibus sui regni optimatibus, ducibus, marchionibus, satrapis, episcopis assentientibus & collaudantibus ducem Bohemorum Wratislaum tam Boemiae quam Poloniae praefecit & imponens capiti eius manu sua regalem circulum, iussit Archiepiscopum Treverensem nomine Egilber-*

(r*) Lib. V. hist. Bohem. p. 32, (s*) Lib. II. Chronicae ad An. 1086. p. 41.

bertum, ut eum in sede sua metropoli Praga in regem ungat & diadema capiti eius imponat. Aneas SYLVIVS (t*) etiam reginam Bohemiae Zuatanam tum coronatam fuisse memorat. Faustas in actu inaugurationis adclamationes Paul. LANGIVS (u*) habet: acclamante, inquit, populo, Vratislao regi salus; honor; victoria. Atque in perpetuam regiae huius inaugurationis memoriam, coronam insignis magnitudinis ex auro & argento affabre confectam & gemmis clarissimis lucentem super tumulo huius Vratislai filium eius suspendisse, scribit BALBINVS (x*) Tempus inaugurationis & tantum non diem signat Procopius LVPACIVS (aa). Causas etiam beneficii huius ab imperatore collati habent alii. Magnificum Henrico IV. visum, regibus imperare suspicatur KRANZIVS (bb). Sed nulla ambitio tum egerat Henricum hostibus undique circumseptum. Meliora ergo iudicia illa sunt; imperatorem ob auxilia praestita Vratislao diadema obtulisse. Thomas de CZECHOROD (cc) Episcopus Samandriensis non novam Vratislao coronam oblatam esse vult: sed veterem Moravicam, quarum regionum dominus fuerit factus, cum iisdem simul translata in eum fuisse. Moraviae regno inde in Marchionatum verso. Ut adeo Bohemiae regnum vetustate alia plura post se relinquat. Verum enim vero quanquam regia

L 2

Vra-

(t*) *Histor. Boh. c. 22.* (u*) *in Chron. Ziticens. ad. h. a. p. 607.* (x*) *Bohem. R. Miscell. Lib. VII. sect. 1. c. 23.* (aa) *in Ephemerid. Bohem. ad diem V. Iunii* (bb) *Lib. III. Vandal. c. 11. Lib. VI. cap. 6.* (cc) *Lib. I. Martis Moravici c. 4. p. 46.*

An. 1158.

Vradislai inauguratio & veteris Moravici regni instauratione & auctoritate imperatoris Romani fuerit munita; per integrum tamen seculum regales titulos principes Bohemiae ex eo tempore intermisisse scimus. Id autem sive regionum sumptuum ergo; sive reipublicae voluntate, pristinum titulum praepotantis; sive eo, quod servitutem sub honoris specie ab imperatoribus sibi imponi crederent; sive quod titulus non regno, sed regis personae esset collatus; sive alia causa quacunque alia, de quibus abunde GOLDASTVS (dd) habet, factum sit: extra dubitationem tamen illud est, quod regium diadema post centum annos a Friderico I. imperatore iterum acceperint. Historiam ita narrat RADEVICVS (ee): *In eadem curia (Ratisbonensi) dux Boemorum Labezlaus, vir ingenio validus, viribus praepollens, consilio, manu, audaciaque magnus, cuius antebac industriae, obsequii multa praecesserant experimenta, adeo ut ob merita sua omnibus charus esset; ab imperatore ac imperii primis ex duce Rex creatur. An. 1158 suscepto itaque privilegio de usu diadematis, aliisque regni insignibus laetus revertitur, & ad Italicam expeditionem Rex pariter cum imperatore fastu regali profecturus accingitur. Praetereo alios plures, qui idem describunt. Quamvis vero de hac inauguratione Aeneas SILVIVS (ff) memoret: inveni in historia Bohemorum Vratislaum a Friderico I. imperatore sibi ac posteris regiam dignitatem obtinuisse: in eodem tamen Ioh. AVENGINVM (gg) contradicentem habet, qui inquit: Vla-*
dis-

(dd) Lib. III. c. 10. §. 12. p. 337 (ee) Lib. I. de Gest. Frid. I. c. 13. p. 484. (ff) Hist. Boh. c. 24. (gg) Lib. VI. Annal. Boior. p. 697.

*dislaum a Friderico regem salutatum hac lege, ne ea dignitas ad posteros transfret: sed ei honori successor exheres foret. Et sane convenit cum Aventino rei ipsius eventus. Neque enim perseveravit regius in Bohemia titulus, du-
cis voce a principibus iterum adsumpta. Post cen- A. 1292.
tum vero annos, regale nomen Philippus Caesar Bo-
hemicæ genti ita contulit; ut continuo deinceps per-
petuoque usu regale hoc diadema omnes Bohemiae
principes gessisse sciamus. Videbimus DVBR A-
VIVM (bb) plenius forte quam ceteri historiam
hanc describentem: venerat, post rem bene gestam, Premis-
laus Moguntiam, in qua conventum principum Philippus ha-
bit. Vbi priusquam de bello instaurando deliberari aut quic-
quam tractari coeptum esset, Premislaus de omnium, qui ade-
rant sententia, regem Bohemiae creat, imposita ei, sua manu,
corona regia. Exin tandem interregnum in Bohemia fini-
tum, regibus deinceps continuo succedentibus. Postquam usu
didicerant ad dignitatem atque existimationem tuendam plus
conferre inter ipsos reges, quam inter principes censeretur. In-
certus auctor apud VRSTISIVM (ii) ita habet:
ad eandem curiam Philippus rex Ottocarum ducem Bohemiae
regem fecit, datis sibi & uxori suae coronis. Sed verocum
Cæsaris dignitatem Philippo illos disputare videret,
qui ab Ottonis IV. partibus stabant: etiam ab hoc po-
stea regium diadema sive collatum sive renovatum vo-
luisse, ex literis Innocentii III. Papae discimus, quae
apud RAYNALDVM (ll), atque in BVLLA-
RIO (mm) nuper edito, habentur. Sunt vero
hae:*

(bb) Lib. XV. Hist. Bohem. p. 119. (ii) Part. II. Rer. Germ.
p. 86. (ll) Tom. XIII. Hist. Eccles. p. 1086. (mm) Tom.
I. sub. Innoc. III, p. 1109.

haec: Licet ante tuae promotionis tempora multi fuerint in Bohemia regio diademate insigniti, nunquam tamen potuerunt a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus obtinere, ut reges eorum in suis literis nominarent. Nos quoque dum praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, tum considerantes solícite, quod a nobili viro Philippo duce Sueviae te feceras, coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec te, nec alium poterat legitime coronare, regem hactenus non duximus nominandum. Verum cum ad commonitionem Apostolicae sedis, & nostrum, relicto duce Sueviae, ad charissimum in Christo filium nostrum illustrem regem Ottonem, in Romanorum imperatorem electum te converteris, usus consilio saniori & ipse habeo te pro rege, tam intuitu precum eius, quam tuae devotionis obtentu. Regem te de cetero reputare volumus & vocare. Tu igitur taliter gratiam tibi factam agnoscas, & sic ingratitudinis vitium studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod & gratia tibi detur ex gratia & data gratis perpetuo conservetur, provisorius attentius, ut quantocyus poteris, ab eodem rege Ottone te facias solenniter coronari. Datum Later. Kal. Maii anno septimo. Sed vero inter haec utriusque imperatoris Philippi & Ottonis diversa studia causas sibi habere idem Orthocarus est visus, regii diadematis confirmationem a Friderico II. Caesare obtinere. Extat Caesareum diploma apud BALBINVM (nn), unde nos magis necessaria excerpemus: FRIDERICVS R. Imp. &c. cum decor & potestas imperii nostrum praecesserit statum, ut non solum ceterorum principum dignitates; verum sceptrum regalia, quod omnibus gentibus notandum, a no-

(nn) Lib. I. Decad. I. Miscell. Boh. volum. I. p. 7.

a nostra conferantur maiestate, gloriosum putamus ac magnificum, quod in tanto nostrae largitatis beneficio & aliis crescit regiae dignitatis augmentum, nec ob hoc eminentia nostra aliquid patitur detrimentum. Inde est, quod nos attendentes praeclara devotionis obsequia, sicut dilectus patruus noster piae memoriae Rex Philippus, omnium principum habito consilio per suum privilegium instituit; ita Ottocarum ipsum regem instituimus & confirmamus & tam sanctam & dignam institutionem approbamus, regnumque Bohemiae liberaliter in perpetuum concedimus. Haec ergo genuina regalis historiae in Bohemiae regno fundamenta sunt: perversas aliorum rationes correxit Goldastus, quem nostris hisce commentis partim augere, partim illustrare, nonnunquam & emendare instituti nostri partem esse duximus. An Hungariae regnum, quod expendere nunc animus d) Hungariae. est, in horum numero sit, quae regale diadema imperatoribus nostris debeant, dubitari posset. Attila sane Hungariae regis nomen etiam ab hostibus accepit; quem vero titulum ob dominii latitudinem, nemine auctore, adsumferat. Ostendit hoc inter alios *Franc. Foris* OTROKOCSEI (oo) liber, dignus, ut hic commendetur. Quamvis vero eius monarchae successores, causas invenerint, quod scilicet in plures partes eorum dominia scissa essent, regio titulo abstinendi: credibile tamen est, priscae dignitatis memoriam Hungaris animum dedisse, ut longissimo post intervallo, principes suos ad regale fastigium evexerint sua, non aliena auctoritate. De Stephano Hungariae postea rege Petrus RANZANVS (pp),

(oo) de Origin. Hungar. Tom. I, cap. IV, p. 102,

An. 1001.

(pp), Hungariae regis quondam legatus, ita narrat: *Haud multo interiecto deinde tempore, cum Hungariae optimatibus placuisset, ut, qui titulo DVCLIS tot praeesset populis, totque viris, generis claritudine auctoritateque magna insignibus, uteretur magis honorata adpellatione; REGIAM ELEGERVNT DIGNITATEM.* Ceterum ad eum evehendum neminem, nisi Stephanum, quippe cum iure successor fuisset paternarum opum, atque ita duxisset anteaclam vitam, ut solus natus ad regnum visus fuerit. Prudentum omnium igitur miro consensu & applausu eligitur ADPELLATVRQVE ipse REX, ac regia CORONA, regum more, donatur. Inde & Joh. de THWRO CZ (qq) ait: Stephanum hunc regiae celsitudinis coronam divinitus adeptum fuisse. Non alii ergo, quam reipublicae Hungarorum regalem dignitatem Stephanum debuisse, clarum est. Quod enim postea eidem regi Pontifex diadema miserit, id propterea factum constat: quoniam Poloniae rex, modo ab Ottone III imperatore coronatus, regium insigne a Pontifice accipere recusaverat. Nam Papa, ne coronam frustra fabricatus esse videretur: eandem Stephano nostro legitur obtulisse. Atque adeo intra auri caelati pretium substitit omne, quod a Papa tum donatum est: quod cum regali honore, quem Stephanus, ut domestici auctores tradunt, ab Hungariae ordinibus ante iam acceperat, ratione admodum perversa, a scriptoribus confunditur. Ad hunc enim modum fabulosae narrationes de CORONA S. STEPHANI expendendae ac emendandae.

(pp) *Indice VIII. Rer. Hungar. p. 225.* (qq) *Part. II. Chron. Hung. cap. XXIX p. 39.* Ubi in veteri edit. 1481. (quae in Biblioth. CRAVSIANA hic extat) imago duorum angelorum conspicitur, diadema coelo deferentium.

dandae sunt. *Episcopus* CHARTVITIVS (rr) rem ita describit : *Stephanus Africam praesulem ad S. Apostolorum limina misit, a Petri Successore petiturus; ut ipsum ducem regio diademate cohonestaret. Per idem tempus Mieseca, Polonorum dux, Christianam amplexus fidem, legatos suos Romam miserat, ut regium ipsi titulum impetrarent. Assenserat quidem pontifex & iam coronam egregio opere confici curaverat, quam ei mitteret. Sed quia novit dominus, qui sint eius, qui etiam duobus ab apostolis praepositis, Matthiam socio suo prae-tulit : illa corona Stephanum ornari voluit. Nocte enim eius diei, quo statuerat Pontifex coronam Polonorum principi dare perferendam, apparuit ei Angelus domini, aitque ad eum : novem cras hora diei prima ignotae gentis nuntios ad te venturos, suo duci coronam abs te expetituros. Eam ergo coronam, quam parari iussisti, illis incunctanter tribue, ad ipsorum ducem eam adportaturis, nec dubites, illi eam cum regni gloria pro vitae eius meritis deberi. Itaque crastina luce, qua praedictum erat, Praesul Astricus ad Pontificem venit demandatumque sibi officium prudenter exequens, sanctique ducis res gestas ordine referens, a sede Apostolica regni coronam petiit. Iis auditis mire exhilaratus Pontifex, precibus illis libenter annuit, crucemque ante regem seu apostolatus insigne gestandum adiunxit: ego, inquit, sum apostolus; at ille merito Christi apostolus dici potest, cuius opera tantum populum sibi Christus acquisivit. Atque ea causa, quemadmodum divina gratia ipsum docebit, Ecclesias Dei una cum populis ei ordinandas relinquimus. Omnibus impetratis, quae postularat antistes. Astricus laetus ad suos re-*

M

ver-

(rr) In vita S. Stephani per L. SVRIVM emendata p. m.

ueritur, illud secum ferens, cuius causa iter illud emensus erat. Allatis vero Apostolicae benedictionis literis cum corona & cruce, praesules cum clero, comites cum populo in laudes Dei prorumpunt & Deo dilectus Stephanus princeps ungitur in regem & diademate regio feliciter coronatur. Non poenitet, singula haec descripsisse, ut pateat, quem colorem figmento induere sciant auctores Pontificii. Omne enim, quod scribunt, ultra limites supra positos non admittendum ducimus. Ita scilicet ut auri caelati liberalis donatio pontifici: Hungariae autem ordinibus regalis collatio dignitatis, ad fidem Hungaricorum scriptorum, tribuatur. Fuit enim Hungaris olim, quae postea mens, ubi, praeterito regni candidato, quod a pontifice esset commendatus, alium elegerunt: ne regni liberi libertatem in susceptione per Ecclesiam dati regis amitterent; verba **THR WOCZ II** (ss) sunt, scriptoris supra citati. Facilius ergo Ioh. **BODINO** (tt) credendum, qui inquit: ponderosa exstat intercessio principum Hungariae adversus pontificis R. legatum anno 1308. qui cum diceret Stephanum I. Hungariae regem a pontifice R. coronam regiam accepisse, acerrime resisterunt, neque id R. pontifici ius esse, denuntiarunt: nec tamen se prohibere, quo minus rex Hungariae, si vellet, a pontifice R. coronam consequeretur. Quae cum ita se habeant, frustra videor, inter regias ab imperatore R. factas adpellationes Hungariae regni exemplum retulisse. Sed vero singulare est, quod **AVENTINVS** (†*) scribit: ipsum Stephanum Hungariae rectorem nomen regale ab imperatore R. Henrico Sancto accepisse. Describemus sententiam eius, a
nullo,

(ss) Part. II. Chron. Hung. c. 84. p. 81. (tt) Lib. I. de Rep. cap. 9. (†*) Lib. V. Annal. Boior. p. 311.

nullo, quantum scimus, scriptore alio, proditam. Ita autem inquit: *Filio Geizonis, qui obierat A. 996. Gisala soror Henrici II despondetur, hac lege atque ordine ut ille, explosa falsorum deorum superstitione, Christi unius & veri Dei cultum cum popularibus reciperet. Accepit conditionem princeps Vgrus: statim aqua lustrica tingitur, Stephanus, id est, coronatus, appellatus, & A CAESARE REX NVNCVPATVR.* Et sane non absimile vero est, Stephanum diploma regale ab Henrico accepisse. Cum, quod ab Ottone III. Poloniae facta regalis significatio in gentium ac imperatoris, illam imitaturi, memoria recentissima esset: tum, quod maxima Stephani Regis cum Henrico imperatore amicitia ac familiaris consuetudo aliis etiam scriptoribus Ottoni FRISINGENSI (***) maxime, sit celebrata: Hungaris tamen suis, ne libertati eorum aliquid detractum putarent, Caesareum diploma, forte non ostendit Stephanus. Ut adeo mirum non sit, domesticos regni eius scriptores id non prodidisse. BERNEGGERO (††) hic Aventini locus non innotuit: ut tamen idem sentiret, verba PHILIPPI recitavit (†††); qui mihi sua hisce annalibus debere videtur. Atque adeo habuit Stephanus, quod tribus diuersis acceptum ferret. Reipublicae potestatem regalem: R. Imperatori regiam dignitatem: summo autem Pontifici Romano aurei diadematis pretium mihi videtur debuisse. Sed vero regiae significationis prerogativam imperatores nostri pluribus exemplis in Hungaria deinceps quoque demon-

M 2

(**) Lib. VI. cap. 27. (††) In Notitia Hung. Thes. CCCLXIX. p. 173. (†††) Lib. IV, Chron. p. 393.

demonstrarunt. Petro Regi, Hungaria exuli, diadema recuperavit Augustalis auctoritas, de quo ita traditum reliquit Anton. BONFINIVS (uu) plenissimus rerum Hungaricarum scriptor: armis Henrici III. imperatoris fracti Hungari Petrum repetunt, quem Abae scelere exactum indoluere. Proinde veniam exorant & Caesaris edicta servaturos pollicentur. Benigno hilarique vultu hos Caesar admisit omniaque postulata ultro praestitutum se recepit. Post haec una cum legatis & exercitu Albam perventum est, ubi in aede Divae Genetricis Petrum regno eieclum his rite restituit. Diadema, Sceptum ceteraque insignia reddidit & regem Hungaris, Hungarosque regi reconciliavit. Supplet vero hunc locum quodammodo Petrus de REWA (xx) Comes Turocensis dum inquit: Henricus III. imperator ducem in aedem divinae virginis & in throno regio collocatum, ornatumque insignibus regis Stephani, tum frequenti nobilium & optimatum corona cinctum, Hungaris oratione ad eam rem comparata, commendavit. Addit Comes de NADASD (yy): bis ergo coronatus Petrus R. Una vice ante quam regno expelleretur; nunc altera in idem restitutus. Quae dictis a me novum robur addunt: scilicet Caesareae maiestatis opus ultimam inaugurationem censerì posse. Et vero arctiorem regiae dignitatis cum Romano imperio nexum casus Salomonis Hungariae Regis ostendit, de quo THWROCZIVS (zz) scriptum reliquit: Rex conquerebatur Caesari (Henrico IV.) de amissione regni. Dicens: quod de regno suo violenter esset expulsus; & non tantum

(uu) Decad. II. rerum Hung. Lib. II. p. 192. (xx) Centuria I. Rer. Hung. p. 4. (yy) In augmentis libri modo laudati. (zz) Part. III. c. 54.

tantum sibi, sed magis imperio Caesaris hæc iniuria esset illata. Et dicebat: tua quippe HUNGARIA, tuum REGNUM, in quo me CONSTITVISTI. Exscribit hunc locum BONFINIVS (a), qui Salomonem AVGVSTALI imperatoris, R. AKTORITATE ad regiae dignitatis solium euectum fuisse, affirmat. Certamina, quae inde seqvuta sunt, circa ius in Hungariae regnum inter Caesarem ac Pontificem R. explicavit CONRINGIVS (b*). Nobis illud sufficit: aurum coronarium Pontifici: dignitatis vero regiae concessionem imperii Romani maiestati in haftenus distis, quantum licuit, adsertam fuisse. Sequitur nunc c) Daniae. Daniae regnum, quod pariter, aliquem diadematis honorem se romano imperio debere, nequit dissimulare. Equidem Saxoni GRAMMATICO facile largimur, regalem Septentrionalium regionum coronam antiquitate cetera quævis Europæ regna longo post se intervallo relinquere; imo Daniam ipsam reges fecisse, antequam Romulidarum Dominia in Italiis ortum sumserint: cum tamen e superioribus (c*) constet, veterrima etiam regna sibi duxisse gloriosum, priscam gentis suae coronam, per Romani imperii maiestatem renovari quoddammodo fulgentioremque reddi; eo minus mirari liceat, Daniam quoque hanc aliorum consuetudinem fuisse imitatum. Et vero apud Danos in legem fere abiisse, ut coronam ab imperatoribus nostris peterent, unius ARNOLDI (d*) Lubecensis locus clarum fa-*

M 3

cit

(a*) *Decad. II. Rer. Hung. Lib. III. p. 310.* (b*) *Lib. I. de Finib. Imp. c. 17.* (c*) *c. II. dissert. §. 2.* (d*) *Lib. III. Chron. Slavor. c. 7. p. 313.*

An. 946.

cit; ubi de *Friderici* imperatoris super *Canutum* *Daniae* regem mota querela his verbis extat: *Haec autem*, bellum *Slavicum* descripserat, non sine indignatione imperatori facta sunt, qui se dicebat dupliciter a *Canuto* rege iniuriatum, & QVOD AB EO CORONARI NO-
LVERIT, & quod *Slavos* imperio subditos suo dominio per tributum & hominum subdiderit. Inde mihi non levis coniectura est, quod *Otto* magnus, Imperator *Haraldum* *Daniae* rectorem, & victum a se & ad *Christiana* sacra adductum, imperioque Romano nexu beneficiario addictum diademate ornaverit: post quem ceteri etiam imperatores idem ius, *Daniae* regno regales titulos conferendi, continuarint, quoties per temporum rationes licuit, excussisse enim plures iugum, & reverentiam imperii R. non minus notum est. Quem morem, cum temere migrasset *Canutus*, has querendi causas *Friderico* imperatori dedisse videtur. Sane de *Ottone* M. A D A M V S *Bremensis* (e*) narrat: tandem conditionibus, bella *Danorum* cum Rom. imperio descripserat, ad pacem inclinatis. *Haraldus* *Ottoni* subiicitur, REGNUMQUE AB EO SVSCIPIENS, Christianitatem in *Dania* recipere spondit. Quamvis autem imperatores nostri in hoc sui iuris exercitio, dignitatem *Daniae* rectoribus largiendi, quandoque vel socordia sua, vel *Ethnicis* moribus, ad quos identidem reges *Daniae* fuerant relapsi, vel nimia eorum potentia impediti fuerint: animum tamen nostros nunquam deposuisse constat, ea, quæ per vim amississe videbantur, omni iure recuperandi. Quid? quod,
cum

(e*) Lib. II. Histor. Eccles. c. 2.

cum Cunradus II. ob principem Danicam filio suo locatam, remisisse legatur imperii iura regibus Daniae (f*): eo ipso clarum sit, imperatorem, quæ remiserat, habuisse. Quiescebat deinde aliquantum imperii R. in Daniae regnum potestas. Et quamvis Lotharius imperator supplicem sibi reddiderit Dan. R. Magnum (g*): hunc enim se in imperatoris potestatem tradidisse, iuramentum fecisse, se successoresque suos, NONNISI IMPERATORIS & successorum eius PERMISSU REGNUM ADEPTVRVM, memorabili loco scripsit TRITHEMIVS (h*): non tamen luculentiora circa regiam in Dania dignitatem iura, quæ imperium R. habuit, extant, quam in vita Friderici I. imperatoris. Ita enim ipse imperator (i*) de se scriptum reliquit: post primam unctionem Aquisgrani, & acceptam coronam Theodorici regni generalem curiam Merseburg in pentecoste celebravimus, ubi REX DANORVM PETRVS (seu Sueno) ad curiam nostram vocatus, venit, & hominio & fidelitate nobis facta, CORONAM REGNI DE MANU NOSTRA SVSCEPIT. Sed ipse OTTO Frisingensis (l*) ad quem hæc scripserat imperator, prolixius rem ita narrat: Erat illo tempore in regno Danorum inter duos consanguineos, Petrum scilicet qui & Sueno, & Guvetonem de regno gravis controuersia. Quos rex ad se venire præcipiens, curiam magnam in civitate Merseburg habuit. Sic decissum fuisse dicitur: GVOTO REGIVM NOMEN ADIRET

(f*) Legatur ADAM. Brem. Lib. II c. 41. (g*) Ipso SAXONE teste Lib. IX. Hist. Dan. p. 409. (i*) in Epitome Vitæ suæ, quæ extat apud Vrstisium p. 403. (l*) Lib. II. de Gest. Frid. I. c. 5. p. 448.

RET. Petrus vero accepto ab eiusmet manu regno fidelitate & dominio ei obligaretur. **ITA CORONA REGNI PER MANVM PRINCIPIS FRIDERICVM IMPERATOREM INTELLIGIT, SIBI IMPOSITA,** in die S. Pentecostes ipse coronatus, gladium regis sub corona incedentis portauit. Equidem Ioan. Isaac **PONTANVS** (m*) & Ioan. **MEVRSIVS** (n*), quod negare non possunt, hoc ita tractant, ut circumstantiarum alias dissimulent, alias molliant, ipsum vero imperatorem fraudis accusent, qua Suenonem circumvenerit: sed manifesto id faciunt partium studio, cum nihil insoliti Suenonem pepigisse ex haftenus dictis constet, & maior sacratissimi imperatoris sit auctoritas & aequalium scriptorum nobis fides, quam ut inde dimoueri arbitrio recentiorum queamus. Et vero ipse Waldemarus decessoris sui, Suenonis vestigia pressit, *titulo regio non minus ab imperatore e Germania in Daniam expetito.* Testatur hoc **RADEVICVS** (o*): *Eodem loco, ait, nuntii regis Daniae nuper electi, imperatoris, adeunt praesentiam, postulantes, quatenus investituram de regno suo mittere dignaretur. Exaudivit eos imperator praebito & accepto ab eis sacramento iurisiurandi. Post reditum suum regem Daniae ad curiam imperatoris venturum, & REGNI administrationem DE MANV PRINCIPIS suscepturum.* Exprimit hoc ligata oratione **GVNTHERVVS** in *Ligurino* (p*)

*Iamque precatores aderant a rege Danorum,
Principis arbitrio sceptrorum iura petentes.*

Annuunt

(m*) *Lib. V. Rer. Dan. ad An. Ch. 1152.* (n*) *Lib. V. Histor. Dan. p. 89.* (o*) *Lib. I. de Gest. Frid. l. c. 24.* (p*) *Lib. VII. p. 607. collato cum Lib. I. p. 293.*

Annuat hoc pacto Rex, ut post bella reversum

Ante quater denos properaret regulus illum

Cantus adire dies REGNUM SUMPTVRVS AB IPSO.

Explevisse autem promissum Daniae regem, breuiter narrat ALBERTVS Stadenſis (*q*^{*}): *ibi Waldemar* duo regna Daniae & Sueciae, sed de hoc non est quaestio, ab Imperatore suscepit. Neque forte adeo contradicentes habuissimus recentiores annalium Danorum conditores, ne regalis diadematis quandam innovationem a nostris imperatoribus factam esse, confiterentur: nisi hoc titulo Daniam imperio hodiernum subiectam postulaverint aliqui scriptores. Quod ut evitarent Dani, tanta animi contentione illud etiam prostertere atque ex hominum memoria delere laborarunt. Attingit vero eandem quoque gentem Sclavici regni diadema, quod imperatoribus nostris ortum non minus, honoremque debet. Dignum sane notatu illud est, quod Daniae rex, tracto ad se Slavorum dominio, titulum *regalem* non sua, sed nostrorum imperatorum auctoritate crediderit inducendum; hoc ipso clare professus, nulli potestatem *reges adpellandi*, quam Romano imperatori convenire. Ipse SAXO (*r*^{*}), inimicus cetera Germaniae nostrae scriptor, testis est; *Canutum a Lothario imperatore in regem proclamari voluisse.* HELMOLDI (*s*^{*}) verba haec sunt: *& posuit imperator coronam in caput Canuti, ut esset rex Obotritorum.* Quae eadem repetit ALBERTVS (*t*^{*}). Plenius historiam PONTANNVS

f) Vandaliae
seu regionis
Venedorum

(*q*^{*}) *Ad An. 1163. p. 289. edit. noviss. 1685. f. (r^{*}) Lib. X. Histor. Dan. p. 607. (s^{*}) Chron. Slavor. Lib. I. c. 49. p. 119. (t^{*}) Chron. ad An. 1133. p. 159.*

TANVS (u*) describit: instante identidem Henrico & apud Caesarem Lotharium, cui sciebat Canutum haud esse ingratum, rem diligentius agente, haud difficulter votis ipsius assensum, Canutusque Obotritorum (alii Vandalorum) **REX DECLARATVS** est. Inde **CRANTIVS** adiicit, verisimile esse, Canutum, qui ab imperatore Obotritorum, ut alias vocamus, Vandalorum regis titulo, ac dignitate est decoratus, eundem ad posteros inviolatum transmississe. Atque inde hodieque familiare esse Danorum regibus omnibus, ut se Danorum Vandalorumque **REGES** inscribant. Intelligere ergo inde licet, quam aliter ad minuendam imperii R. gloriam sentire velit **MEVRSIVS** (y*). Canutus, inquit, modo Vandalorum dux creatus, mox ad Caesarem profectus, a quo donatus Vandaliae regno & corona, quamlibet obnitens maxime (alii sollicitans vehementer) decoratus. Et enim Caesar, qui Canutum regia stirpe natum, sciret, ac duobus tunc ducatibus, qui a limite Slesvicensi longe in ortum se porrigunt, praepotentem; insuper virtute clarum animique & gestarum a se rerum magnitudine excellentem; commoda occasione exercendi in septemtrione imperii, quod nec quicquam ante se tentassent alii, consequutum sese ratus, ultro neque expectantem (superius citati, rogasse Canutum scribunt ab imperatore titulum) & renuentem, **VANDALORVM**, quatenus ad se pertinebant, haec iterum ex ingenio Meursius, **REGEM CREAT**. Cypri insulae domini, ut pedem a Venedis moveamus, **REGIAE ADPELLANIONIS** privilegium a nostris etiam imperatoribus petierunt ac consequuti sunt.

g) Cypri insulae.

(u*) Lib. V. Rer. Dan p 307. (x*) Lib. VI, c. 27. (y*) Lib. VI, Hist. Dan. p. 71.

unt. Equidem *Anton. Maria* GRATIANVS (z*) de Emerico Cypri possessore scribit; *missa Romam insigni legatione impetravit, ut REX ADPELLARETVR.* Sed pessime sibi consulisset Emericus, dignitatem a Pontifice petendo, quam ab imperii R. maiestate iam acceperat. Constat id ex ARNOLDO (aa) abbate Lubecensi, qui Henrico VI. imperatori gloriam hanc ita tribuit. *Profecti erant deputati ab imperatore, qui praelia domini utiliter exercerent. Circa festum igitur B. Aegydi de Messana civitate profecti ad portam Accon integro navium numero appulerunt. Cancellarius tamen cum comite Adolfo aliisque amicis apud Cyprum adlitavit, REGEM eiusdem INSVLAE CORONATVRVS, diademate a domino imperatore transmissio. Sane idem Rex insulae (Emericum seu Almericum fuisse, patet ex Marin. SANVTO (bb) maxime) sub ditione Constantinopolitani imperatoris prius subsistens, AD MAIOREM GLORIAE SVAE DIGNITATEM a gloriosissimo ROMANORVM AVGVSTO CORONARI desiderantissime expetiit. Illuc itaque gloriose veniens, gloriosius suscipitur lautissime detinetur, expletisque instantis negotii rebus exquisitissime, ditatus muneribus, omnibusque suis, pro ut cuiusque exigebat magnificentia, repedatus navibus, Accon prospere velificabat. Nulla ergo opus fuisse alia Pontificis declaratione videtur, cum sacratissimi imperatoris concessionem regii honoris tanta amplitudine in insula peractam sciamus. Eodem etiam sive Cypri regum, sive scriptoris errore factum est, quod Aeneas SYLVIVS*

N 2

(cc) tra-

(z*) *Lib. I, de bell. Cypr. p. 7.* (aa) *Lib. V. Chron. Slav. c. 1. p. 433.* (bb) *Part, II, L. III, c. 8. Vol. de Bell. Sacr.*

(cc) tradit: *Iacobum notum An. 1459. Memphyticum regem dominum insulae superiorem appellasse; ut auspice eo insulae rex salutaretur.* Sed omnino videtur agnitio tituli regalis, cum eius concessione hic commisceri. Illud ergo cuivis alii tribuatur; dummodo hoc in salvo sit, ad imperii R. eminentiam maiestatemque extollendam.

b) Armeniae. Eadem nobis distinctio in Armeniae regno prodest, ad regale decus in ista regione soli non minus imperatori R. vindicandum. Non nescio in societatem huius gloriae hic iterum venire Pontifices R. (***) sed & hic praeter consensum in titulo regio Papae nihil tribuo: qui a iusta diadematis concessione, quam soli imperatori nunc vendico, omnino est seiungendus. Loc. ARNOLDI (dd) Lubecensis ex illis, quae paulo ante diximus, explicari potest. Habet autem se ita: *Adveniente Martio ascensis navibus, favente Zephyro, omnes fere principes cum melioribus populi ad sua redierunt, e bello sacro scilicet, quod modo descripserat. Remansit tamen Dominus Moguntinus & Dominus Verdensis. Moguntinus tamen tunc aberat in Armenia constitutus, pro CORONANDO REGE ISTIVS TERRAE, ad quod tamen negotium Cancellarius deputatus fuerat, qui, ut dictum est in Cypro similia perpetraverat. Sed cum esset apud Baruth, visum est principibus, ut, remanente Cancellario, Moguntinus vicem eius suppleret & ipsum regem, DIADEMATE IMPOSITO ad titulum Romani imperii coronaret. Ipse enim Armeniae rex omnimodis hoc affectans; audita fama virtutis populi Dei. Et quia gloriose multa loca obti-*

(cc) In descript. Asiae min. c. 97. (**) in BVLLARIO Romano diploma habetur, alibi producendum. (dd) L. V. c. 5.

obtinuissent, missis nuntiis honoratis, cum muneribus non paucis ipsos principes devote salutarit, & quanto desiderio ipsorum adventum expectaverit, per scripta simul & verba amplissima intimavit: paratissimum se dicens R. subdi imperio, **SI CORONAM DIV DESIDERATAM AB IPSIVS MERERETUR SVSCIPERE NVNTIO.** Glorietur Ecclesia R. quæ non solum in spiritualibus; sed etiam, fauente Christo dilatatur in temporalibus, ut etiam reges transmari- ni hoc titulo affectent insigniri. Viderint tamen illi, qui hac dignitate neglecta, plus diminutionem quam Romani orbis attendunt dilatationem. Moguntinus igitur, ut diximus **GLO- RIOSE EXPLETO NEGOTIO** ipsum regem Armeniæ & principem Antiochiæ ad pacis concordiam reformavit, quo- rum dissensione non modicum Ecclesia Dei in partibus illis diu turbata fuerat. Fuit autem, qui hic nominatus epi- scopus Moguntinus, Cunradus Comes de Wittels- bach. Quod docet Petrus **MERSAEVS** (ee) qui inquit: profectus erat Conradus C. de Wittelsbach Episcopus Moguntinus cum aliis interim principibus ac episcopis ad ter- ram sanctam. In eo itinere **LEONEM ARMENIAE REGEM CORONAVIT EX MANDATO HENRI- CIVI.** quemadmodum Conradus Herbipolensis Episcopus **AMAL- RICVM REGEM CYPRI.** Eadem Caspar **BRVCHIVS** (ff) habet: hiezzwischen zohe er auch mit etlichen Bi- schoffen und Fürsten zu dem h. Grab und auf den Weg frönet er aus geheiß Henrichen des V. Kaysers Löwen den König in Armenien; wie dann auch Conrad der Bischoff von Würzburg Amalerichen den König aus Cypern

N 3

(ee) In Annul. Mog. Episcop. XXXII. p. 202. (ff) cap. I. de Episcop. Germ. ad An. 1200, p. 7, editionis Germ.

i, Burgundiae
duces A. 1474.

Cybern frōnet. Frustra ergo sunt, qui inter Moguntini antistitis praerogativas ius ponunt coronandi reges ab imperatore effectos: cum eandem Spartham aliis etiam demandatam fuisse videamus. Ceterum quae BARONIVS (gg) circa hunc Arnoldi locum mutata vult, illa ad codicum Mss. fidem iterum refellit *Henr. BANGERTVS* (hh); ut adeo adhuc dum concessi Armeniis regii tituli gloria nostris imperatoribus illibata constet. Veteri Burgundiae regium diadema superius adsertum (ii): sed aliam faciem regiones acceperunt, cum, ad imperium Germanicum devolutae, ducibus regendae committerentur. His cum per bella, matrimonia, testamenta, emptiones, alius generis titulus aliae plures regiones postea accrevissent: *ducalem ipsi honorem provinciarum multitudine quodammodo visi sunt excessisse. Inde ipsis Romani Imperii Septemviris, dignitatis ordine praeferrere voluerunt; quod magnitudine regionum potentiaque eosdem anteairent.* Neque suo semper conatu frustratos esse reperimus: quin CHIFLETIO (ll) se exempla offerant, ubi regibus proximum locum, prae cunctis orbis principibus aliis, occupasse legantur. Movit hoc imperatores nostros, ut regium Burgundiae ducibus diadema offerrent; arctiorique nexu per novum beneficium cum imperio Romano Germanico praepotentem domum coniungerent. De *Philippo bono*, Burgundiae duce memorat PARADINVS (mm), quod

(gg) *Annal. Eccl. ad A. 1197. n. 11.* (hh) *In notis ad Lib. V. c. 5. Chron. Slavor.* (ii) *Cap. II. §. 5. p. 74.* (ll) *In Vindic. Hisp. cap. XIV. p. 134.* (mm) *Annales de Bourgogne Liv. III. p. 883.*

quod legatis Galliae regis, cum eius aulae nihil illi de-
esse dicerent, quam regale diadema ita responderit:
ie veut bien, que chacun sache, que, si i' eusse voulu, ie fusse
Roy. Et sane designauerat Fridericus III. huic duci
regalem honorem, ipse quem modeste declinabat.
Pater hoc ex gratulatoria epistola (nn) quam ponti-
fex PIVS II. dedit ad Philippum, ubi ita scribit: *Ex ipsis*
imperatoris literis laeto animo accepimus, eum decrevisse, nostra
praesertim contemplatione, concedere tibi REGALEM INVE-
STITVRAM. Super quo in tui favorem saepius ad Celsitudi-
nem suam scripsisse meminimus: & non solum hoc facere de-
liberasse, sed etiam affinitatem tecum contrahere ratione filii
sui & filiae, sui nati; ac tibi VICARIATVM IMPERII IN
TERRIS GALLICANIS VLTRA RHENVN concedere statuis-
se. Quod profecto nobis est gratissimum: quodque Serenitati
suae & tuae generositati prosperum & felix etiam optamus, ad
pacem & perpetuam confoederationem utriusque vestrum ac
sedis Apostolicae & Christianae religionis conservationem & au-
gmentum. Datum Romae apud S. Petrum anno incarnationis
M. CCCCLXII. III. Kalendar. Febr. Pontificatus nostri anno
quinto. Quem vero honorem respuit Philippus, eius
cupidissimum se exhibuit filius eius CAROLVS, cogno-
mento audacis. Eg- rat enim hic in congressu Treviren-
si, eius forte causa instituto (oo), cum FRIDERICO eodem
imperatore, ut eum in REGEM IS SOLENNITER DECLA-
RARET.

(nn) Epistol. Aeneae Sylv. CCCXCV. p. 608. (oo) Arnoldus de
LALAING istius congressus historiam scripsit, admodum
elegantem a Rudolpho AGRICOLA latine redditam, Ex-
tat autem in Tomo II. Freheri p. 155.

RARET. Eventum rei **PONTIHEVTERI** (*pp*),
quam meis verbis malo recitare; cum, quod ipse plenior sit, tum quod cultiori sermone, ac ceteri, utatur.
„Ita autem se habent: Imperator Fridericus, Pugna-
„cem cum exercitu imperii fines attigisse audiens,
„multis Germanorum cinctis proceribus, in Treveros
„est profectus, ubi circa nonas Octobris Pugnax im-
„peratorem invisit, ac posteaquam saepius secreto in-
„ter se communicassent, conviviiis donis ludicrisque
„belli spectaculis, quae Chronicon Hollandiae ad nau-
„seam usque describit, magnifice certassent, impera-
„tor filio suo Maximiliano, octodecim tum annorum
„adolescenti, filiam eius Mariam uxorem petit. Pol-
„licetur desponsurum se Maximiliano filiam; *SI IM-*
„*PERATOR*, veteri restituta dignitate, *BVRGVN-*
„*DIAE SE REGEM NOMINASSET*, cum opes ac
„ditiones regio nomini ac dignitati congruentes pos-
„sideret: quae non parum augerentur, si imperator,
„accepto auro, actionem, quae sibi imperii nomine
„in quatuor Belgarum Episcopales ditiones compete-
„bat eierasset. Dum haec fiunt, parabantur Treve-
„ris, quae ad *NOVVM REGEM CORONA REDI-*
„*MENDVM* erant necessaria, *AVREA* nimirum
„*CORONA*; *SCEPTRVM* regium, militare *SIGNVM*;
„*VESTIS* regia; reliquaue ornamenta, erectusque
„visebatur in templo D. virginis imperatoris *THRO-*
„*NVS*, ac paucis infra hunc gradibus *REGIVS*, uter-
„que serica veste auro rigente tectus; ab utroque ve-
„ro latere principum sedes magnifice etiam ornatae
„conspiciebantur. Antistes Metensis, qui novum re-
„gem oleo sacro inungeret, erat lectus. Quo minus
autem

autem successu caruerit hic adparatus , idem porro docet : sed Ludovicus Francorum R. dignitatem „Pugnacis invidens, clam imperatori perscribit, Bur- „gundi animum non eo tendere , ut Burgundiae ter- „minis foret contentus, sed ad *IMPERII* eum aspirare „fastigium. Proinde animo dispiceret ne e cliente pa- „tronum faceret. Imperator natura suspiciosus , eo „magis Franci verbis fidem adhibet , quod non ita „pridem pugna*x IMPERII VICARIATVM* ambi- „isset, ac ditissimae supellectilis ostentatione, quibus- „cum sua supellex ne comparari quidem poterat, quo- „dammodo sibi pauperiem, sustinendo imperii nomi- „ne indignam, exprobrasset, ac proinde filio Maximi- „liano imperii successionem praeripere velle videre- „tur. Ortæ igitur levi e suspitione æmulatio ac in- „vidia, regiae literae ad maturitatem non pervenire „reiectaque in aliud tempus inauguratione , sed ani- „mo plane abiecta, non salutato pugnace, qui post bi- „duum corona se regia redimitum iri sperarat, colo- „niam proficiscitur. Quare ludibrio se habitum con- „spiciens, pudore confusus iraque percitus, tam im- „mensum animo contra imperatorem odium conce- „pit, ut si diuturnior vita contigisset, nunquam Maxi- „milianus Mariam in uxorem duxisset. Rem ean- dem describunt *Gerardus de ROO* (qq) ; *Guillaume de PARADIN* (rr) ; *Io. Iacob. FVGGERVS* (ss) ; *Franc. HARAEVS* (tt) atque plures alii , quos nomi-
O nare

(qq) *Histor. Austr. Libr. VIII. p. 301.* (rr) *Annales de Bour- gogne Liv. 3. p. 959.* (ss) *Lib. V. Spec. Austr. cap. 21. p. 779.* (tt) *Tom. II, Annal. Brabant. Princip. XXXIX. p. 439.*

1) Austriae Archiducatus
An. 1245.

nare parum attinet. Sed frustra hoc modo attulisse videmur, hoc Burgundici ducatus exemplum, cum eventu caruerit augusta ducis inauguratio. Ast vero neque sic laboris non poenitet. Illustre enim Galliae regis exemplum est, universis gentibus necessitatis quandam legem impositam, eum pro rege habere, quem imperii R. maiestas regali diademate dignum censuerit. Quorsum enim istae Gallorum sollicitudines fecissent? Friderici animum mutandi, nisi ab arbitrato imperatoris omnem regalis tituli durationem pependisse, existimassent. Sed neque tum omnium exemplorum huc pertinentium, finis est. Austriae enim archiduces supersunt, quibus diadema regale ab imperatoribus pariter collatum esse reperimus. *Petrus de VINEIS* (uu) *GOLDASTVS* (xx) *VREDIVS* (yy) *FVGGERS* (zz) *CVSPLNIANVS* (a*) & alii forte plures diploma Friderici II. imperatoris quo Austriam ad regale solum evehit, recitant, unde nos etiam huc transcribemus. Ita autem se habet: *FRIDERICVS II. Rom. Imp. FRIDERICO II. duci Austriae suo dilecto principi gratiam & omne bonum. De fulgore THRONI Caesarei, velut ex SOLE RADII sic ceterae prodeunt DIGNITATES, ut primae lucis integritas minorati luminis non sentiat detrimenta: tantoque magis Imperiale scriptum extollitur, quanto tribunal ipsius digniores,*
in

(uu) *Lib. VI Epist. 26.* (xx) *Tom. I, Const. Imp. p. 305.* (yy) *In Sigillis Flandriae Volum. II p. III.* (zz) *Lib. II. Spec. Austr. cap. 3. p. 84.* (a*) *In Austria sua ad An. 1245. p. 623.*

„in circuitu circumspicit consimiles regiones. Hac
 „igitur consideratione commoniti, qui coelesti pro-
 „videntia Romani imperii moderamur habenas, solii
 „nostri decus tam veterum dignitatum ornatibus
 „confovemus, quam novis honoribus ampliamus.
 „Tuis igitur, devotissime princeps noster, supplica-
 „tionibus favorabiliter inclinati, nec minus ad exal-
 „tationem honoris sacri Romani imperii nostri re-
 „spectum habentes de infra scriptorum principum
 „consilio videlicet Ratisbonensis Episcopi &c. *DVCA-*
 „*TVS AVSTRIAE & STIRIAE* cum pertinentiis
 „& terminis suis, quot haecenus habuit, *AD NOMEN*
 „*ET HONOREM REGIVM* transferentes, te haecenus
 „ducatuum praedictorum ducem de *POTESTATIS*
 „*NOSTRAE PLENITVDINE ET MAGNIFICENTIA*
 „*SPECIALI PROMOVEMVS IN REGEM*, per libertates
 „& iura praedictum regnum praesentis epigramma-
 „matis auctoritate donantes, quae regiam deceant di-
 „gnitatem: ut tamen ex honore, quem tibi libenter
 „addimus, nihil honoris & iuris nostri diadematis aut
 „imperii subtrahatur. Enim vero sicut haecenus tan-
 „quam Dux, Princeps, & fidelis noster extiteras: sic
 „in posterum regio decoratus honore tu & successo-
 „res tui, multum principes fideles & devoti nobis &
 „successoribus nostris in imperio assistatis: nihilque
 „propterea iuri & honori imperii in praedictis regno
 „& terris tuis omnino depereat, vel decrescat. No-
 „minatim expresso, ut semper maior natu seu senior
 „ex generatione tua ex te & successoribus tuis ultimis
 „descendentes, in regno succedant: nullusque ex iis

„coronam aut consecraaionem in praedicto regno tuo
 „de manu cuiusque accipiat : sed a nobis & successo-
 „foribus nostris tantum in curia nostra vel ab his, qui
 „specialiter a nobis mandatum super hoc habeant, co-
 „ronationis aut consecrationis munus detur pro tem-
 „pore &c. Ad cuius rei memoriam & robur perpe-
 „tuo valiturum praesens priuilegium fieri & bulla au-
 „rea, typario nostrae maiestatis impressa, iussimus
 „communiri. Non nescio, subdubitare alios de re-
 scripti huius veritate, quod nos suo loco relinqui-
 mus: id certum est, Austriacam domum *regali hoc di-*
ademate nunquam aperte usam fuisse. Animum ta-
 tamen Maximiliani prodidit *CVSPINIANVS* lc. Quem
 saepius consilia agitasse scribit, ut Austriacas provin-
 cias in unum regni corpus, quod *ORIENTALE* ipse vo-
 citaverit, redigeret. Vnoe nummorum maximi mo-
 duli, quos vulgo *thaleros* dicimus, intelligendae & ex-
 plicandae sunt inscriptiones: MAXIMILIANVS
 ROMANOR. IMPERATOR. SEMP. AVG.
 in altera parte: PLVRIVMQVE EVROPAE PRO-
 VINCIARVM REX ET PRINCEPS POTEN.
 Non enim, qua imperator fuit, ut aliqui male existi-
 mant, se *plurium provinciarum REGEM* scripsit Maximi-
 lianus. Hoc enim aliis eiusdem pretii nummus re-
 fellit, cui vocabulum *regis* bis inscriptum legitur, se-
 mel in titulo *Augusti*: iterum in *Burgundiae & Austriae*
 nominibus. Longius vero illi aberrant, qui titulos
 regnorum, quae filius eius Philippus modo cum Hi-
 spaniae herede, uxore sua, acquisiverat, sibi Maximi-
 lianum existimant arrogasse. Nihil enim iuris patri
 in

in ea fuisse, qui non intellexerit Caesar? Nostra igitur coniectura, *Burgundiae Austriaeque* intuitu, se regem dixisse imperatorem, vero longe videtur similior: cum alteri regale diadema oblatum, alteri concessum fuisse, ipsi ex iure avito constaret. Huius explicationis curiosus AVCTOR (b*) forte admoneri debet: qui in recensendo hoc nummo se non videtur expedire. Et vero neque Carolus V. postea hanc *Austriaci diadematis* memoriam exuit. Confirmatis quippe praedecessorum suorum privilegiis Austriacae olim domui indultis, haec etiam inserta voluit: der Erz-Herzog zu Oestreich hat die Würdigkeit vom Reich, daß er der Kaysersl. Kron Diadem, und das Kreuz der Kaysersl. Diadem auf seinem Erzherzog-Hütlein öffentlich tragen mag. Quo ipso, si aliquid assequor, ad veteris regii diplomatis memoriam Imperator mihi quodammodo videtur respexisse. Extat vero integrum Caesaris rescriptum apud diversos CVSPINIANVM (c*) Hieron. MEGISERVVM (d*), Caspar. LVNDORPIVM (e*), Io. A. PASTORIVM (f*) aliosque. Atque haec de Austriaco diademate scripsisse, satis erit; de singulis maximae domus huius privilegiis plenius atque ex instituto alibi dicturus (g*); ubi etiam illorum livor coarguetur, qui cum Io. BODINO (h*) existimant,

O 3

duo.

(b*) I. von M. Curioſes Thaler Cabinet. p. 24. Cuius viri labor optimus dignissimusque est, ut coeptum ibi filium pertexatur (c*) In Austria p. 628. (d*) In Annal. Carinth. Lib. XI. cap. 22. p. 1576. (e*) Part. IV. Act. Publ. f. 625. (f*) Volum. V Flori Europ. p. 589. (g*) In GERMANIA PRINCIPE. Quae iam sub prelo est. (h*) Lib. II. de Rep. c. 3. p. 309.

duodecimo anno post Austriacos dignitate & adpellatione regia ab imperio iterum spoliatos fuisse. Ceterum hic finis sit exemplorum, qua imperatoribus etiam nostris pristina maiestatis Caesareae circa *regias* adpellationes iura & constituisse semper & exercita fuisse, abunde docent. Quibus alia addere adhucdum possemus: nisi nimio iam materia sub manibus nobis excrevisset.

An a Rom.
Imp adpellati
reges eidem
subiiciantur?

§. V. Ad illam igitur quaestionem nunc progredior: *utrum, quoscunque reges adpellarint Romani imperatores; eosdem hac causa iidem & reddiderint vasallos?* Aut quod idem est; an consecutio sit: *hic admisit aut petiit regalem titulum ab imperatore Romano; ergo idem & Rom. imperii erit vasallus?* Sane summus vir Hermannus CONRINGIVS (*i**), in aureo ceteroquin opere, ad fines imperii R proferendos huius argumenti consecutione perpetuo utitur; omnes imperii vasallos habendo, qui regale diadema ab imperatoribus acceperint. Ast vero gravissimae causae sunt; aliarum gentium iudicia ab hac opinione, quasi sanctissimum Imperium sub titulorum illecebris aliorum libertati infidiaretur, liberare. Neque hoc iura tantum: sed prudentiae quoque rationes suadent. Quod si enim viderint gentes, hanc maiestatis S. R. I. praerogativam potestati earum gravem aut periculosam esse: nihil mirum, si eam e memoria delere dubiamque reddere aut inficiari prorsus omnibus animi viribus contendunt. Et sane Daniae, Poloniaeque regna, quod etiam supra scripsimus, tanto studio nunquam negasse existi-

(*i**) In omnibus fere Libr. I. capitibus de Finibus Imperii.

existimem, *regalia diademata* ab imperatoribus R. sibi obvenisse: nisi sententiam hanc libero imperio periculosa habuissent. Inde candorem viri eruditi aestimo Io. SCHVLZ (l*), qui in supra laudato opere, haec duo probe invicem distinguit. Sit enim, inquit, *Poloniae rectores regale diadema a Romanis imperatoribus accepisse: verum titulus hic nihil confert ad probationem iuris antiqui, aut ad acquisitionem novi.* Neque aliter se res habet: quod argumentis nunc placet contueri. Sunt enim primo res admodum diversae *summa potestas; & summae potestatis adpellatio regalis.* Esse quoque unam sine altera posse, plurium exemplorum argumentis supra (m*) a nobis ostensum. Neque qui unum confert, alterum etiam conferat, necesse est. Summam enim *potestatem* dat Deus, populus, aut qui hac facultate instructus est: sed *regale diadema* ibi addere potest imperator, ubi ipse nihil unquam habuit iuris. Porro qui summam alteri potestatem largitur, is hoc ipso amisit, quod alteri est largitus: sed de fulgore throni Caesarei, velut ex sole radii, si ceterae prodeunt dignitates, ut primae lucis integritas minorati luminis non sentiat detrimenta, verba Caesaris Frider. II. (n*) sunt, in supra laudato diplomate. Praecedat potestas dignitas sequitur. Illud ad naturae iura pertinet: hoc nititur gentium longinqua & rationabili consuetudine. Tollit quoque dubitationem omnem aurea vere oratio DIONYSII (o*) *Halicarnassensis*, qui inquit: *Tar-*
qui-

Negativ.
probant
a) differentia
rei & nominis
reg.

(l*) *Tractatu de Polonia nunquam tributaria* Sect. I § 17. (m*)
Dissert. cap. 1. § V. p. 28. conferatur eiusdem cap. §. XII.
p. 55. (n*) *Apud Petr. de VINEIS Lib. VII. Ep. 26 p. 740.*
confer. *Disp. cap. II. §. 5. p. 87.* (o*) *Lib. III. Antiq.*
Rom. p. 293.

b) actuum di-
versitas.

c) natura di-
gnitatis reg.

quinius summum Romae imperium habuit ; antequam ei praeferrentur duodecim secures, signa summi imperii. Quemadmodum nunc Romani sceptrum & diademata regibus dono mittunt, his ipsorum potestatem, firmantes : quae tamen illi habent, licet a Romanis ea non acceperint. Id quod facta collatione quadam illustro ; equestris ordo praemium fortitudinis est: neque tamen Princeps, qui equitem creat, fortitudinem confert: sed virtutem iam extantem nobilitat. Simile addo ; sol mundum illustrat, non facit : & imperator summam potestatem re non confert, sed titulo declarat. Ut ergo corpus & lumen ; victoria & triumphus ; signum & res signata differunt ; sic potestas summa a regali differt dignitate. Praeterea regalis tituli concessionem & clientelam, quoties haec a regni candidatis regio brabeutae facta, actus semper diversos fuisse, per superius allegata exempla constat. Ita ut hominum facere ; & regale diadema sumere, probe invicem distinxerint omni tempore ac casu historici ; certo indicio, quae in facto diversa sint, illa in iure confundi aut commisceri sine gravi lapsione non posse. Et qui demum dignitatis concessio subiectionem faciat ? illa maxime, quae summum honoris fastigium debet comitari. Idem sane hoc esset, ac summi imperii diadema in notam servitutis vertere. Prodest huc Germana viri cordati Arminii Philophia ; qua Caesari, duo haec miscenti, ut hoc sophismate literas non eductum ducem irretiret, sapienter respondit : regalem titulum populi R. si ornamento esse velit, detrimento sibi non esse oportere (p). Neque etiam con-*
ces.

(p*) Caesar de bell. Gall. lib. 1. p. 24.

cessae dignitatis terminos ulterius a S. R. I. hodiernum
videmus extendi. Radzevilium ad principis dignita-
tem evexit, patrum aetate, imperator: sed is, Impe-
rio Germanico eapropter minime addictus, fidissimus
unius Poloniae permansit vasallus, Praeterea actum <sup>d) latitudo
iuris.</sup> fere esset, de hac Caesareae maiestatis praerogativa;
si ius reges declarandi intra sui tantum imperii fines
haereret, extra hos minime extendendum. Sed qua
fide tum CICERO (*q**) scriberet? externos a Romano
populo reges appellatos, qui id a senatu minime pe-
tiissent. Aut PROCOPIVS (*r**) qui verus esset?
qui ait: *prisco more receptum esse, ut nemo, etiam hostis Ro-
manorum, scilicet nullo iure in civitate Romana, regem
se declaret, nisi regia insignia a Romanis habuisset.* Aut quo
tandem animo Moschovitarum principi regium offer-
re diadema ausus fuisset, Maximilianus? si eodem
Russis servitutem iniicere voluisset. Sed neque fun- <sup>e) fundamen-
tum praero-
gativae reg.</sup> damentum, cui innixi sumus (*s**) hanc, regales hono-
res conferendi praerogativam, admittere videtur, sub-
iectionis rationem hic haberi. Non enim hac pote-
state imperatorem R. pollere scripsimus; quod *domi-
nus mundi* sit, quem leguleiorum errorem suo iam tem-
pore castigavit Io. BOLOGNETVS (*t**) ut mirer
Henr. ROSENTHALIVM (*u**) & alios post eum (*x**)
P ea-

(*q**) In Orat. pro P. Sext. p. 30. (*r**) In Bell. Vand. lib. II.
c. 25. p. 339. (*s**) Dissert. c. II. §. 4. p. 69. (*t**) In Com-
mentar. (ad L. 9 ff. de iust. & iure) Paragr. XXVII.
p. 24. (*u**) cap. II. concl. 1. n. 3. (*x**) in primis BER-
NEGGERVM de notit. Hung. th. 368.

eadem adhuc dum chorda oberrare: sed quod primarium inter orbis principes locum teneat, in quos nihil etiam iuris postulet. Prudenter admodum & plane mentem nostram Io. Wolfg. TEXTERVS (y*) inter principes huius aetatis iureconsultos scribit: *quemadmodum penes imperatorem suprema est dignitas: ita etiam ius concessionis dignitatum regiarum penes eundem. Ratio autem huius praerogatiuae est insignis atque eminens populi alicuius vel monarchae prae ceteris orbis terrarum potestatibus auctoritas. Qua qui regium titulum obtinuissent, se eius fastigii ceterorum quoque regum gentiumque iudicio participes habitum iri censuere.* Quod si ergo quadam civili lege abuti hic velint privatorum iurium interpretes, ad has gentium consuetudines firmandum: certe non RHODIAM (z*) illam adducant; sed eas conquirant (aa) potius, quæ omnis ingenuitatis dignitatisque limpidissimum fontem faciunt imperatorem Romanum. Qua re si nihil aliud effecerint; non tamen, quod priori casu fit, ignaviae notam in foro suo incurrunt. Ceterum contraria magis parte dicendum, regale diadema exemptionis ab imperii R. iurisdictione aut
nexus

ff exempla
contraria.

(y*) Tit. XII. Iur. Publ. Caes. p. 435. (z*) L. 9. ff. de lege Rhodia de iactu. Cuius melior interpres BOLOGNETVS est, qui l. c. inquit: appellat imperator se dominum mundi, habito respectu ad mare de quo tunc loquebatur. Quasi dicat; ego sum dominus terrae, non maris. Ideo dixit mundi dominus; non totius mundi (aa Inprimis arg. L. 3 ff. de natal. restituendis. Ad omnem enim, verba sunt, ingenuitatis statum restitui; qui beneficio imperatoris utatur.

nexus cum eodem liberioris notam cum alios credidisse, tum ipsos imperatores existimasse. Austriacae domus vel unum exemplum haec potest docere. Extulerat ad *regiam* dignitatem Austriae duces imperator: hi vero, ne, quod alias fieri soleat, *sui se iuris* propterea facti videntur: exertis verbis haec in diplomate conditio ponenda videbatur, ut nihilominus imperio R. speciali conventionem, subiecti permanerent, hocque ab aliis regibus ab imperio R. adpellatis differrent. Verba, ubi paciscitur hoc modo imperator, haec sunt: *in regem te promovemus: ut tamen ex honore regio, ut ordinarie fit, nihil iuris imperii nostri subtrahatur. Quin imo tu & successores tui fideles & devoti nobis & successoribus nostris perpetuo persistatis (bb).* Imo Regalis adpellatio negatur. adpellationes regias ob hanc solum causam pluribus imperatores negasse scimus; ne, in praeiudicium imperii R. iurium, aliquid facere viderentur. Burgundiae domus exemplum supra expositum extat: cui nunc alia quaedam addimus. Etruriae ducem a Romano pontifice titulum *REGIS* petiisse, testatur LAN- a) Burgundiae ducibus. GVETVS (cc) meus. Idem, inquit, quod antea audivimus *DE DVCE FLORENTIAE*, huc a multis perscribitur, videlicet pontificem velle eum creare *REGEM HETRURIAE*, b) Mediceis. & ad Heturiam addere ducatum Mediolanensem. Hoc vero, five petierit Cosmus, ut Porsennae atque aliorum Heturiae regum memoriam revocaret, ut Th. P 2 GRAS-

(bb) Petrus de VINEIS Lib. VI. Epist. 26. p. 741. (cc) Lib. II. Epistol. XXXI. p. 71. quas nuper, ex archivo Saxo-nico descriptas, in publicam lucem edidimus. confer. Lib. I. Epist. LXXII. p. 140.

c) Sabaudiae
ducibus.

GRASWINKELIVS (dd) existimat; five ut ordine ceteris Italiae principibus praeferretur, quod alii credunt: idem tamen cum Maximiliano II. imperatore confirmatum vellet, quid responsi tulerit, memorat his verbis BODINVS (ee): *Quamobrem cum Pius IV. pontifex Rom. Cosmum Florentinorum principem REGEM efficere vellet, non tamen potuit. Ac Maximilianus II. imperator, a legato Francorum admonitus non incongrue his verbis intercessit; NON HABET ITALIA REGEM, NISI CAESAREM.* Idem in animo fuisse Sabaudiae duci, ut REGIVM DIADEMA ab imperatore rogaret, testem habemus auctorem ANONYMV M (ff). Et five is Petrus MORODVS (gg), siue alius sit; ex ipso libro tamen certum est, regalis nominis desiderio Sabaudos flagrasse. Equidem frustra sunt Scriptores Sabaudici, qui veteri iure duces suos titulos regiae dignitati similes putant accepisse. Quid enim? si scriptores quidam Sabaudiae duces *regiae indolis principes, Serenissimos item, ac super illustres* dixerint. An a privato calamo pendet, regias adpellationes largiri? Dederint hoc aliqui vel principum auribus; vel ignorantia peccaverint: prudentioribus discrimen patet *filii curialis* ab *oratorio*. Qua distinctione facta, GRASWINKELIO (hh*) facilius fuisset, evitare omnia, quae Sabaudici belli auctor tanto adparatu pro Saubaudica dignitate congeffit. Ceterorum quod

(dd*) Lib. de iure Praeced. c. c. 20. p. 159. (ee*) Lib I. de Rep. c. 9. p. 227. (ff*) An vol III. des memoires d'Etat p. 370. (gg) Iesuita, cui plerumque liber belli Sabaudici A. 1640. editus tribuitur (hh*) De iure Praecedentiae inter Venetam Remp. & Ducem Sabaud.

quod votis non annuerit Caesar, neque desiderium eorum expleverit, causam *Iac. Bernh. MVLZIVS* (ii*) dare aliam nescit, *quam ne in eum statum Sabaudi constituerentur, ut dignitatem in plenam libertatis usurpationem convertant.* Inuenitur etiam Caesaris consilium de Mediolanensi ducatu in *REGNUM* evehendo. Hoc ^{d) Mediolani Ducibus.} enim Ludovicum XII. Galliae regem a Maximiliano Augusto impetrasse, ut is, se Insubrum aut Lombardia regem nuncuparet: ipse vicissim, in corona a Pontifice Caesari tradenda, opibus suis praesto ei adesse teneretur, scribit *Petrus BEMBVS* (ll*). Sed neque huius ducatus imperium Romanum ea oblivio coepit, ut possessoribus eius occasionem daret, sub regii tituli tegumento a beneficiario nexu se auellendi. Atque haec omnia cum ita sint, HIPPOLITHO (mm*) demum, maiestatis S. R. I. perpetuo obrectatori obdurabunt os: quando illos, qui diadema ab imperatoribus nostris acceperunt, mera servitutis instrumenta habet, livoris manifesti corruptique iudicii ex haecenus traditis coarguendus. Sive ergo, ut dicta haecenus doctaque in unum nunc colligam, *regiam dignitatem cum summa in republica potestate* consideraveris; haec non solum inuicem distingui, sed diuersa ratione etiam a diversis patebit conferri: sive titulum regalem sigillatim spectes; a nulla re magis eum abhorre iudicabis, quam a iugo servitutis: sive denique ipsos regii honoris brabeutas audias; & illi regni

(ii* *Part II. c. 22. p. 716. in Repraesentat. maiestatis imperatoriae* (ll*) *In Hist. Venet. lib. IV. p. 307. (mm*) Part. I. c. 16. de Rat. Stat. p. 291.*

candidatos ab obsequio absolvent; siue inferiores dignitatis gradus numeres; singulos videbis libertatem fovere magis, quam deprimere: siue denique regum, recens adpellatorum exempla pensi habeas; manifestum fiet, cum regali titulo plerosque aut obtinuisse libera iura aut, ne haec perderentur, ad fastigium regale non fuisse admissa. Vt adeo liberis in orbe Christiano rebuspublicis nihil plane periculi sit; a Sacro Romano imperio regali diademate redimiri.

CAP. III.

DE

Illis, qui sua auctoritate, non aliena regium diadema susceperunt.

§. I.

Regias adpellationes propria auctoritate factas adprobant.

ADserta sunt in proximo capite iura *reges adpellandi* imperatoribus Romanis. Vult autem eiusdem nunc imperii sanctitas, & tantum non imperare videtur, ut novo instituto, caveamus, ne alii haec ita accipiant, ac si Caesares R. hanc, reges declarandi facultatem, sibi ea ratione tributam velint, ut summis imperantibus potestatem omni tempore debitam adimant; *propria auctoritate regium diadema suscipiendi*. Datur enim hoc maiestati Romanae, ut regios largiri titulos possit; sed ita datur, ut reipublicae administratoribus, supremo iure instructis facultas non minus constet, sua, non aliena manu, sibi coronam imponendi. Diademate quippe ornati incesserunt summi rerumpublicarum administratores: ante-

te.

tequam incunabula sumeret imperii Romani maiestas. Et regis verbum in orbe auditum: cum nullum ^{a) ipsum S. R. I.} Romuli nomen esset. Neque exemplum ante ortum imperii Romani mihi occurrit; ubi ulla unquam in universo orbe respublica regium diadema ab alio monarcha vel sumpserit vel expectaverit. Non enim Assyrios, non Persas, non Graecos, non aliam gentem ullam, amplioris cuiusdam monarchiae gloria celebrem, invenio: qui alienae reipublicae rectores corona voluerint redimire. Id omnium gentium annalibus constat, regale diadema aut populum cum summa potestate imperii candidatis, una eademque opera, contulisse; aut, quando accidit, ut supremo in populum iure aliquis iam instructus esset, eum suo nomine, auctoritate, facultateque usum fuisse, ut suis ipse manibus sibi diadema imponeret. Quos priscæ aetatis mores tantum abest, ut Romana maiestas mutaerit: ut potius eo tempore, quo ipsa ad summum etiam culmen ascendit, & postea adhuc magis constet, ita gentium institutis receptum fuisse; novi imperii candidatus sua; aut reipublicae; aut denique Caesaris opera in augusta coronatione uteretur. Illud etiam priora exempla declarabunt, haec regiae adpellationis iura S. R. I. non privative, quod dicitur, exercuisse: sed ita reges adpellasse, ut cuiusque tamen summi imperantis arbitratui reliquerint, five Roma regale insigne peteret; five intra proprii regni fines paratum, ipse sua manu id elevaret eoque caput redimiret. Neque unus me casus docuit, aliter sentienti: ut potius reges, quoque nunc allaturus sum, qui
sua

sua auctoritate, non aliena regales titulos adsumpserunt, omni etiam regali honore & dignos habuerint & exceperint Romani imperatores. Indubitato argumento, neque gentium iura R. reipublicae plus concessisse: neque nimium eandem sibi arrogasse. Non ergo pietate imperii Romani, quae cuique liberae reipublicae semper reliquit, quo tituli genere suos principes voluerit colere; sed quorundam perverse sentientium opinione factum est, ut causas invenirent, alii summis imperantibus facultatem vindicandi, regale nomen suo arbitrio sine alius cuiusquam intercessione adsumendi. Atque ea mente Bernardus SACCIVS (a) mihi haec videtur scripsisse: *Qui uni tantum genti ius regni constituendi ex imperatorum scitis ac constitutionibus suis scriptis adserunt, nimis sane ab humani & divini iuris, ubi ille rex, qui summa in republica gaudet potestate, agnitione recesserunt. Quoniam, quod iure gentium constitutum est, multo firmitus est, quam quod imperatorum pervagationibus, tituli scilicet regii, edicatur. Cum ergo Gothi & Longobardigentes fuerint, iure etiam gentium REGEM & regiam habuisse, suo arbitrio suaque potestate clarum est. Ridiculus idcirco magis quam argutus ille scriptor, qui Gothorum iura in regibus olim constituendis evertere aggressus est.*

b) gentium
consuetudines.

§. II. Et vero ita manifesta sunt haec gentium iura: ut plurium exemplorum fide corroborari queant, illorum scilicet regum, qui summam in republica potestatem consequuti, regales deinceps titulos auctoritate propria capeffiverint. Inde est, quod

(a) Lib. VIII. Histor. Ticinens. cap. 7. p. 571.

quod Io. DECIVS (b) ait : *Poloniae dominia , quae iam regnum iure quidem gentium erant , dum regem unxerunt , illud Catholicum effecerunt.* Antequam Poloniae dum rector ab Ottone III. esset inauguratus. Et quidam e doctoribus canonum Pontificiis apud CORSETVM (c) scribit : *quod liberae gentes , quae non sint sub papa vel alio principe possint sibi regem eligere. Alias secus.* Id mihi dicere videtur , penes quem ius summae potestatis sit , penes eum etiam esse , usu solenni hanc potestatem quoties velit declarare , hoc est , regalem dignitatem amplecti. Quod enim regalis titulus Burgundiae, Sabaudiae, Hetruriae, aliisque ducibus negatus sit , id ex defectu venit summae potestatis. Quos etiam quando regali dignitate abstinere iussit imperator : non gentium, sed feudorum iura eum scimus allegasse. Sed haec omnia non luculentius intelliguntur ; quam sitot cultissimarum etiam gentium exempla prodamus , ubi domestica ac propria auctoritas non aliena reges constituit. Sane in medio Italiae , ubi Romani imperii maiestas iuri suo ob plures alias causas invigilare debebat, victor populus Longobardi cum summa potestate *reges* etiam *creandi* facultatem sibi collatam crediderunt cum ipsi, tum etiam Romani , titulum regalem eis consentientes. Scribit Paulus WARNEFRIDVS (d) : *at vero Longobardi, cum per annos decem sub potestate ducum fuissent, tandem communi consilio Authari, Clephonis filium supra*

a) Longobard.
edue. fit
regnum.

memo-

(b) Lib. I. Vetust. Polon. p. 22. (c) de Potestat. Reg. Quaest. 2. p. 8. (d) de gest. Longobard, Lib. III. c. 16. p. 810.

memorati principis REGEM SIBI STATVERUNT. Quem etiam ob dignitatem, ne scilicet haec, utpote ab ipsa gente collata, minor videretur ac si a Romanis eandem accepisset, Flavium adpellaverunt. Quo praenomine omnes, qui fuerunt Longobardorum reges feliciter usi sunt. Et ante haec tempora de eadem gente testis est BLONDVS (e). Longobardi inquit, ex Scandinavia profecti duces habuerunt, iisque fato functis ea gens Agelmundum SIBI REGEM IMPOSUIT. Nulla autem hoc factum est Romanae Reipublicae maiestate. Attila rege quis in historia Romana celebrior? Hunc sane nullus scriptor Romanus alio unquam ac REGIS titulo salutavit. Sed hunc quoque cum summa in Hunnos, qui ante duces habuerant, potestate propria sibi auctoritate diadema imposuisse, ad fidem PRISCI Rhetoris probat OTROCOCSI (f), supra nobis laudatus. Vt Svevos in Hispania; Francos & Burgundos in Gallia; Saxones in Anglia; aliosque taceam, qui in ipsis provinciis Romanis, quod eas sui iuris fecissent, ducum titulos, cum regali honore, sua non Romanorum, quos ne quidem id aegre unquam tulisse, legimus, auctoritate commutarunt.

b) Hunnor. regnum.

e) Aragoniae comites fiunt reges A. 1000.

§. III. Sed haec antiquiora forte aut barbara partim exempla videntur: quapropter nunc recentiores cultioresque, Christianis etiam sacris addictas gentes producemus ad idem adserendum. Aragoniae dominos comitis olim dignitate acquievisse, nemo historicorum negat. Cuius ergo auctoritate
comi-

(e) *Histor. ab inclinat. Rom. Lib. XVIII. p. 101.* (f) *In Origin. Hung. Part. I. c. 4. p. 103.*

comitis titulum cum *regali* deinceps verbo mutaverint: nostra refert, ut sciamus. Et quamvis aliquantum in partes abeant scriptores, quo tempore scilicet regalis titulus in Aragonia primum adhibitus sit: in eo tamen omnes conspirant, *comites* sua non aliena auctoritate *regalem* dignitatem capeffivisse. Hieronymus BLANCA (g), qui mihi, si alius quisquam, de historia illa bene meritus esse videtur, ita sentit: Sanctius I. Kaeso laetissimis procerum populique acclamationibus ad Iaccam REX SALVTATVR & Abarca cognominatur. Primus hic praeclarum COMITVM Arragoniae NOMEN in REGIS TITVLVM ornamentaque CONVERTIT. Atque Arragonia ditio tunc primum INCLYTO REGNI AVCTORAMENTO decorata fuit: ipseque Abarca primus Aragonum Rex vocari coepit. Quam denominationem posterì omnes, quotquot ei successerunt, reges servarunt & quasi hereditario iure amplexi sunt. Nihil ibi de imperii Romani maiestate, nihil de postulato iure pontificis. Quamvis hunc constet; postquam Arragoniae principes pridem regali dignitate & uti & ab aliis orbis principibus eadem iterum decorari intellexisset, diploma Catholicum addere voluisse: quod nostris non erat attendendum. Idem fere tradunt Hier. SVRITA (h), Luc. MARINEVS (i), aliique annalium conditores, quanquam in tempore, ut modo attigi, aliquantum differant. Neque minoris momenti argumentum Lusitania praeber, e comitatu pariter regnum post effecta. Describemus historiam ex Antonio VA-

Q 2

SCON-

(g) *Comment. Rer. Aragon. p. 615.* (h.) *Indice Rer. Aragon. Lib. I. p. 17.* (i) *Lib. VIII. Rer. Hisp. p. 366.*

CONCELLIO (l); que haec est: *stabat in campis contra quinque Mauritaniae regulos pugnam ingressurus. Sub noctem eius diei Alphonsus adiit e proximo facello eremita, spectatae vir probitatis, qui praesago spiritu bene sperare iubens, praedixit in crastinam lucem victoriam de Mauris reportandam, praemonuitque, ut caelo primum albescente, cum ad unius pulsus cymbali excitetur, de tentorio exiret, quicquid coelum in theatrum daret, spectaturus. Alphonsus Deo rite gratulatus, antelucano cymbali sonitu, ut praemonitus fuerat, excitus foras e tentorio erumpit. Ecce tibi o prodigium! adspicit e coelo Christum optimum maximum ea specie, qua olim fuerat in crucem actus qui eum benevole affatus ac singulari munere prosequutus, scuto quinque vulneribus interpuncto, quale postea Lusitaniae reges in regum stemma cooptarunt, MONVIT, VT DEINCEPS REGIS TITVLO, ita petentibus civibus uteretur. Et paulo post: Pugna cum Mauris inita a prima luce usque ad meridianam nunquam intermissa, stetit coelo maxime aestuante: donec favente numine victi hostes & multo plures, quam numerari possent, interfecti. Victor Alphonsus exactis tribus diebus in acie, Conimbricam petiit, FAVSTIS SVORVM ACCLAMATIONIBVS INAVGV RATVS REX, gestiente urbe & pari victoriae gaudio triumphante. Facta autem haec omnia sunt An. 1139. Quae ab aliis etiam pluribus traduntur Antonio BRANDAONE (m), Bernardo BRITONE (n) Francisco TARRAPHA (o), Roderico, SANCTIO (p), Emanuele de FARIA (q); Du-*

(l) In Lusitaniae Acephaleos. p. 15. 56. (m) Part. III. Lib. 10. Monarch. Lusit. c. 10. (n) Lib. III. Chron. Cisterciens. p. 307. (o) de Reg. Hisp. p. 516. (p) Part. I. Hist. Hisp. C. XIV. p. 137.

(q) *Duardo* NONIO (r), *Hieronymo* CONESTAGGIO
(s), *Ioanne* MARIANA (t), *Iosepho* TEXERA (u),
& qui scriptores sunt generis eiusdem. Quod vero
alii Alphonsum in ipsis castris biduo ante pugnam a
militibus in *regem proclamatum* fuisse scribunt: illo no-
stro testimonio, quod produximus, non adversan-
tur. Proclamatio enim ab exercitu tum in castris fa-
cta; sed hanc solennior secuta est deinceps Conim-
briae regia inauguratio. Vtrisque ergo bene con-
stat. Quamvis nostra magis intersit, in id inquire-
re, qua demum auctoritate *comitis*, hoc enim nomi-
ne, non *ducis*, quod BARONIVS (x) vult, usum fu-
isse Alfonsum haecenus, ad fidem diplomatum pro-
bat *Duardus* NONIVS (y), *comitis*, inquam, tituli
cum REGIO qua auctoritate facta fuerit commutatio.
Sunt enim, qui putant, ipsum numen aut verbo *regali*
Alfonsum vocando, aut coelo coronam demittendo
eidem regiam dignitatem contulisse. Et sane extat
(z) rescriptum novi regis, ubi is iureiurando por-
tentum affirmat, quo regio eum honore Christus di-
gnum habuerit. Quapropter *Emanuel de FARIA*
(aa) ait: coelo demissam a Christo coronam,
eius

Q3

(q) *Epitome de las Historias Portuguesas Part. III. c. 2. p.*
176. (r) *De vera Reg. Portug. Genealog. p. 1255.* (s)
Lib. I. de Portug. & Castil. coniunctione p. 1072. (t)
Lib. X. Rer. Hisp. c. 17. (u) *In Arbore Gentilit. Henr.*
IV. Reg. Gall. p. 169. (x) *Ad An. 1171, Tim. XII. n. 16.*
(y) *In Censura Texerae IV. p. 379.* (z) *Repertum*
fuit A. 1519, in Bibliotheca Chirograph. Monasterii Al-
cobaciae. Dubitant tamen alii de eius fide (aa) Part,
III, cap. 2.

eius vicarium pontificem in terra non tam contulisse nostro, quam confirmasse. Et enim tanta regii authorographi autoritas fuit: ut plures adserere videamus; *Lusitanos coronam suam immediate a Christo accepisse. Sed in re politica, magis si propria causa sit, privata non valet revelatio, prudenter iudicat Io. Caram. LOBKO-VICZIVS (bb).* Ut adeo alia auctoritas omnino hic quaerenda videatur. Tribunt ergo hanc Spartham Pontifici R. cuius bulla in regiis scriniis extat, unde *Emanuel FARIA (cc)* alique descripserunt. Sed vero si tempus pontificii huius diplomatis numeres, A. 1179. scripti: patebit, Alfonsum diu antea regem fuisse, quam bulla ei papalis obveniret. Deinde ipse pontifex in principio bullae Alfonsum *illustrem Portugallensium regem* dicit, certo argumento eum regali diademate non solum antea cinctum; sed ipsi etiam pontifici pro rege agnitum fuisse. Eo itaque mihi Alexandri III. hoc diploma fecisse, videtur: ut regem Alphonsum, metu Hispaniae regis, cuius Portugallia feudum fuerat, se in tutelam Pontificis committentem, ipse in fidem solenni isto libello susciperet atque Ecclesiae Romanae vasallum solenniter declararet. Id quod ipsa verba diplomatis clarius docent: *te, quem coelestis dispensatio ad regimen elegit, id est, qui portento illo rex es factus, Apostolica sedes diligit. Et beati Petri & nostra protectione te suscipimus cum integritate honoris regni, qui Alfonso iam constituerat. Nemini ergo personam aut regnum tuum per-*

(bb) *Lib. II. in Philipp. Reg. Leg. demonstrato Artic. VII p. 120. (cc) Part. IV. c. 1. p. 355.*

turbare licebit. Et quae sunt generis eiusdem. Ingens vero discrimen est, regem in fidem suscipere; & efficere regem regalem dignitatem defendere; & diadema conferre. Illud, non hoc Pontifici Romano hic concedendum. Disputo enim hic, quid fecerit tum Papa: non quid facere potuerit, de quo inferius, pro spatii ac temporis ratione, agemus. Superest, ut de imperatore etiam R. hic dicamus: nullane eius in *regia hac declaratione* tum habita sit ratio. Equidem PAVLVS (dd) dicit: *Lusitania iuris Italici.* Quod si tum temporis etiam verum fuisset: nemini putaverim, quam nostris imperatoribus competiisse, Alfonso in *Portugalliae regem* declarandi. Iam vero cum imperium Romanum omnem Hispaniam pridem manumiserit, ut ex instituto hoc tractat *Ioh. PARLADORIVS* (ee): nullas querendi causas habemus, quod libera gens propria hic uti, quam aliena imperii R. auctoritate maluerit. Et risu digni sunt; qui propterea ab imperatore diadema Lusitanicum non non expetitum fuisse fingunt, quod imperium tum vacaverit. In hoc enim & falsi historici sunt; & mali politici. Restat itaque, ut reipublicae ius hoc regiae dignitatis, Alfonso concessae, relinquamus. Axioma, sub ingressum huius capitis illustratum, in memoriam nobis liceat revocare. Penes quem est summa potestas: penes eum quoque ius est, regali dignitate inaugurare. Quod si ergo Alfonso, cum adhuc *Comes* audiret, Lusitaniam summo iure usurpavit rexitque, qui populo potestas fuit, prin-

(dd) *L. 8. ff. de censibus.* (ee) *Lib. II. Rer. Quotidian. c. 21. p. 264. Adde MARIANAM Lib. IX. c. 5.*

principem suum in regem declarare? Et sane tenorem axiomatis nostri ita observant Lusitani: ut inter pristinas Alfonsi regiones, quas a parente Henrico acceperit; & eas, quae postea reipublicae curis, sumtibus, auxiliisque eidem obvenerint, distinguant. Hac enim causa, non illa novum regem populi voce, in regio diademate adsumendo usum fuisse, scribunt. Sic Ioseph. TEXTERA (ff) argutatur; *Quod vero attinet ad Alfonsi inaugurationem, si quis obiiciat, Portugallenses nihil in Alfonsum cum REGALI titulo novi contulisse, quod tunc penes illum non esset. Omis- sis illis rationibus, quae ex iurisprudentiae penetralibus hauri- untur, facilis est responsio: Nimirum PORTVGALLEN- SES non tantum Alfonsum REGEM PROCLAMASSE OB PATERNAM DITIONEM, sed ob ea, quae prae- claris facinoribus OBVENERANT, dum suo sanguine Sarra- cenos summo animi robore a civitatibus, oppidis, & arcibus eie- cerunt. Nam maior pars, Portugallensium industria, Sarra- cenis ademta est, quam fuerit prior, hereditario iure ad Al- fonsum devoluta. Vt vero de latitudine aut potentia REGNI tum Lusitaniae constet, Eduardi GALVANI (gg) fide exercitus regius ultra duo fere millia mili- tum se non extendit. Novi iterum exempli argu- mento, regalem dignitatem a summa in republica po- testate, non vero potentia in externos principes aestimatum fuisse. Ceterum si populus in iura regni Legionen- sium quid peccavit: id propterea factum, quod sum- mam in republica, quae feudum suum habuerant Le- gionenses, potestatem sibi arrogaverit. Hanc enim* si

(ff) In Arbore gentilitia p. 169. (gg) In Vitis Reg. Por- tug, cap. XV.

si legitimam habuissent Portugalli : *Alfonsum* principi- d) Portugal-
pem omni iure a populi universitate titulum regis temporalis, lia e comitatu
accipere potuisse, etiam **LOBKOWICZIVS** (bb) regnum fa-
sentit, acerrimus ceteroquin iurium Hispanicorum ctum.
adsertor. Quod vero *Rodericus* **SANCTIVS** (ii) tra-
dit: volente rege Castellae titulum regium adsumpsisse *Al-*
fonsum: hoc modo laudatus auctor prolixè ac solide
refutavit (**). Nobis vero satis est, exemplum in Por-
tugallia extare, regii tituli neque pontificis, neque im-
peratoris R. auctoritate a summo imperante adsumti. Ne-
que alii cuiquam, sed sibi *Algarbiae* regni titulum debent e) Algarbiae
iidem reges Portugalliae: pariter enim constat, dia- comitatu fit
dema *Algarbiae* seu *Turdetanae* provinciae, sua au- regnum.
toritate non aliena neque pontificis, neque imperii
Rom. suscepisse. Narrat hanc rem his verbis *Anto-*
nius **VASCONCELLIVS** (ll): Cum nulli iam intra Lu-
sitaniae limites *Mahometani* agerent, & ad alios adhuc *Hispa-*
niae insistentes *Mauros* pervadere non posset *Alfonso* III. Lu-
sitaniae rex, nisi viam per *Turdetanos*, *Algarbiam*, affecta-
ret; communicato cum regina, quae *Beatrix* erat, notha *Al-*
fonso IX. Castellae regis ex *Maria Vellenia* *Petri* *Gus-*
manii clarissimi filia, quam *Alfonso* regio cultu in-
dulgentius educatam *Lusitaniae* regi locaverat, consilio
eandem permovit, ut se in *Castellam* ad parentem conferret, ab
eodem ius expugnandarum in *Turdetania*, *Algarbia*, urbium
deinceps obtenturam. Non secus accidit, quam *Alfonso* in vo-
tis erat. Socer enim donativas tabulas, suoque munitas sigil-

R

10

(bb) *Libr. V. in Philipp. Prud. Disp. I. Artic. VII. concl. I. p.*
204. (ii) *Part. I. Hist. Hisp. c. 14. p. 137.* (**) *In Respons.*
ad Manifest. p. 56. (ll) *in Hist. Lusit. p. 73.*

lo misit, quibus ipsi & Dionysio nepoti, ceterisque deinde succes-
soribus de suo iure concedebat, his tantum conditionibus interpo-
sitis: ne privilegia negotiatoribus concessa rescinderentur: ut in
litibus facultas esset, ad Castellanam curiam provocandi: ut Al-
fonsus & ipsius liberi, quoad viveret, sibi duntaxat, non ita
ceteris Castellae regibus cum expeditis quinquaginta equitibus
præsto essent. **Hactenus igitur non alio, quam COMI-
TIS Algarbiae titulo se scripserat Alfonsus: postea vero
remisso eidem nexu feudali a Castellae Rege, sui que
iuris facta provincia, propria auctoritate REGEM AL-
GARBIAE idem se declaravit. Ita enim laudatus mo-
do scriptor pergit: Quas condiciones postea remisit Rex Ca-
stellae in gratiam Dionysii nepotis. Accepta ergo donatione
ALFONSVS ILLICO se TVRDETANIAE, id est Algar-
biae, REGEM inscripsit & regii stemmatis insignia adnotavit.
Et ALGARBIORVM REX dictus est Lusitanus. Nihil hic
imperio Romano; nihil pontifici; populo nihil tri-
buitur, in regia hac inauguratione. Sibi enim cre-
didit Alfonsus unice relictum; summam in Algarbios
potestatem, quam modo fuerat consecutus, RE-
GALI VERBO pro arbitrato suo condecorare. Ita
etiam Rodericus SANTIVS (mm) scribit; Alfonsus X.
Castellae Rex COMITATVM ALGARBI cum bastarda filia
dedit Alfonso III. regi Lusitaniae: ex quo tempore reges Por-
tugalliae ALGARBI REGES se intitularunt. Plures au-
ctores nos supra laudavimus (nn), quibus addi hic
possunt BRANDAON (oo) TARAPHA (pp) Michael
RI-**

(mm) Part. IV. Hist. Hisp. c. 3. p. 194. (nn) cap. I. dissert.
§. V. p. 13. (oo) in Monarchia Lusit. Part. III. Lib.
VIII. c. 9. (pp) de Reg. Hisp. in Alf. X. p. 561.

RITIVS (qq), Hieron. CONNESTAGGIUS (rr) Lambertinus de CRVZHOVEN(ss) aliique, qui quamvis in eo non conveniant, utrum dotis loco, an vero donatione, diu post nuptias a focero facta, Portugalliae is Algarbiae comitatus accesserit: in eo tamen nullus differt: Alfonsum III. sua auctoritate, non aliena comitis titulum cum regali verbo commutasse. Quod nos fuerat demonstrandum. Castilia, ut ad novum exemplum progrediamur, non alio quondam ac comitatus titulo celebris fuit: cui regale nomen postea obvenit. Testem huius causae producemus Alfonsum a CARTHAGENA (tt), qui ita scribit: Licet in Castiliae regione COMITES gubernarent absque recognitione superioris, non tamen TITVLVM REGIVM assumpserunt. Duravit autem haec intitulatio usque ad Sanctium inclusive. Qui, cum rex Navarrae esset propter uxorem, Eluriam, quae filia erat Sanctii COMITIS CASTELLAE, Castellam habuit, & ex tunc in Castella REGIVS TITVLVS fulsit. Et clarius Iob. MARIANA (uu): Sanctius Rex Castellae principatu auctus est, COMITIS honore atque nomine REGIIS insignibus atque APPELLATIONE commutatis. An. 1010. Idem profitentur RODERICVS (xx) Toletanus, Io. VASEVS (yy) Lucius MARINEVS (zz) Francisc. TARAPHA

f) Castilia e
comitatu fit
regnum.

R 2 (a) Hie-

(qq) Lib. III. de Reg. Hispan. p. 1179. (rr) Lib. I. de coniunct. Portug. cum R. Cast. p. 2. Regni nomen Algarbiam hodiernum retinere, scribit. (ss) In Theatro Reg. Portug. pag. 6. 7. (tt) In Anacephal. Reg. Hispan. cap. LXIX. p. 275. (u) Lib. VIII. Rer. Hispan. cap. 12. p. 451. (xx) Lib. V. de Reb. Hispan. cap. 25. (yy) In Chron. Hisp. ad Anno 1011, p. 723. (zz) Lib. VIII. Rer. Hisp. p. 365.

g) Navarra e
ducatu fit re-
gaum.

(a), Hieronymus BLANCA (b), qui uno omnes ore affirmant, Sanctium sua facultate e COMITATV Arragoniae REGNUM effecisse. De Navarrae regno nolo hic aliquid statuere. Illi enim, quos superius (c) laudavi, omnes statuunt, eandem reipublicae Navarrensis & regii, ibi tituli, originem esse, neque per alios unquam ac reges administratam fuisse: quorum sententias Hieronymus BLANCA (d) & Iosephus de MORET (e) publicis documentis confirmant. Verum Lucius MARINEVS (f) Siculus octo priores Navarrae rectores non alio, quam DVCS titulo usos fuisse, prolixè tradit. Quare postea demum oportuit DVCA TVM Navarrensem cum REGNO commutatum fuisse. Quicquid sit; siue principio, siue postea reges fecerint Navarrei: id certum est, a se tantum regalis tituli rationem omnem provenisse. Neque enim imperatoris R. neque Pontificis hic aliquid auctoritas potuit: quorum operam in regiae dignitatis collatione eos non legimus unquam expetiisse.

Hibernia e
dominio fit
regnum An.
1542.

§. IV. Hiberniam non alio, quam domini titulo Angliae reges per quatuor fere secula possedisse, notum est: qua igitur causa factum postea sit, ut Henricus VIII. Rex An. 1542. decimo calend. Febr. domini vocem cum verbo regali commutaret; nostra

(a) de Reg. Hisp. ad An. 1006. p. 553. (b) Rer. Aragon. ad An. 1000. p. 621. (c) cap. 1. dissert. §. V. p. 14. (d) Commentar. Rer. Arag. p. 598. sq. (e) Libr. V. investigat. Historic. de las Antiquedades del Regno de Navarra capitulo V. pag. 294. (f) Lib. VIII. de Reb. Hispan. pag. 365.

stra interest curatius paulo investigasse. Cum quod exemplum hoc recens admodum sit: tum quod in oculis factum universae Europae. Accedit, quod veram causam a specioso praetextu multos videam non seiunxisse. De instituto Henrici VIII. GODVINVS (g) ita scribit: *Ianuarii deinde XXIII. edictum publice propositum est, in quo iubentur omnes HIBERNIAE posthac REGEM Henricum adpellare, cum haecenus HIBERNIAE DOMINORVM titulo principes nostri usi fuerint, non REGVM.* Ordines nimirum Hiberniae in Parlamento ibidem congregati, id nuper sanxerant, quod apud quosdam seditiosos domini nomen non perinde sanctum & verendum esse existimarent. Diploma autem curiae Hiberniae recitat Io. SELDENVS (h): *Quandoquidem rex noster gratiosissimus & Serenissimus & S. R. M. nobilissimi primogenitores, Angliae reges fuerunt DOMINI istius terrae Hiberniae omnem exercentes REGIAM IVRISDICTIONEM, potestatem, & praeeminentiam, (attende, quod summae potestati innitantur senatores curiae omnem regii tituli rationem: nihil hic de potentia; nihil de regionis amplitudine) pertinentem ad regiam conditionem vel maiestatem regis sub nomine dominus Hiberniae LORD OF IRLAND, ubi rex eiusque progenitores iure sunt, & ex iure, gentium scilicet, quod praeter summam potestatem nihil requirit in regia dignitate, debent esse reges Hiberniae atque sic aestimari, haberi, vocari & adpellari. Ideo conclusum est, ut S. R. M. heredes & successores eius habeant nomen; stylum; titulum; & honorem*

R 3

rem

(g) Lib. I. Rer. Anglic. p. m. 248. (h) in tit. Honor. Part. I. cap. 4. p. 61.

rem hunc: REX TERRAE HIBERNIAE, cum omnis generis honoribus, praeceminentiis, praerogativis, dignitatibus & aliis quibuscunque ad maiestatem vel statum regis imperialis, KING IMPERIAL, vel imperantis pertinentibus. Et ut S. R. M. Heredes eius nec non successores abhinc vocentur, appellerentur, accipiantur, aestimentur & habeantur pro REGIBVS huius terrae Hiberniae ad habendum & utendum dicto stylo MAIESTATE, & honoribus regis Hiberniae cum omnis generis praeceminentiis, praerogativis, dignitatibus, omnibus praemissis ad regis serenitatem heredum successorumque eius in perpetuum, ceu unitis & coniunctis cum imperiali corona regni Angliae. Haftenus diploma Parlamenti. Inde est, quod Richardus STANIHURSTIVS (i) memorat: dominationis titulus in Henrici II. posteritate semper permansit, usque eo dum Henricus octavus, suffragantibus publicis INSVLAE COMITIIS, PRIMVS HIBERNIAE REX appellari coeptus est, cum a patris morte annum 33. regnasset. Equidem hanc & scriptores omnes & ipsum diploma mutati tituli causam adducunt: quod regis nomen domini voce magis verendum & sanctius quodammodo visum fuerit Hibernis. Ast vero aliae mihi eaeque graviores hic rationes subesse videntur. Eo enim regale nomen adsumpsisse Henricum, existimo: partim ut Pontifici Romano postulatum haftenus in Hiberniam ius negaret everteretque hac maioris tituli novitate: partim ut doceret eundem, non a Roma pendere, regium honorem sumere, cum quilibet, summa potestate instructus, sua, non aliena, minime autem pontificis R. auctoritate diadema capessere queat. Alibi (l) enim ad optimorum auctorum fi-

(i) Lib. III. Rer. Hibern. p. 155. (l) In Pufendorf. illust. c. III. p. 307.

fidem, *Giraldi* CAMBRENSIS (m), *Anton.* NEVBRI-
GENSIS (n) *Rogerii de* HOVEDEN (o) *Matthaei* PARI-
SIENSIS (p), & *Iob.* SARISBERIENSIS (q) manifestae
cupiditatis iuriumque a pontifice in Hiberniae insu-
lam praetextorum vestigia ostendi: quae sublata vo-
luisse Henricum VIII. qui a Romanorum sacris iam se-
cesserat, per hanc tituli mutationem, facilius est ad
credendum. Frustra autem Scotorum in eadem
causa metus fuit, qui sibi pariter *regale* nomen in Hi-
bernia periculosum fore, suspicari volebant; quasi
nempe Henricus in animo haberet, scotos sua parte
in insula spoliandi: quod aequissimo principi in men-
tem venire nequibat. Quapropter *Nicolai* SANDE-
RI (r) manifesta calumnia est, Henricum hac tituli
novitate Scoticam gentem offendere voluisse. Ita
autem scribit: *Qua temporis opportunitate, Gallica &*
Scotica bella descriperat, ad commodum suum uti volens
Henricus, ad decimum Calendas Februarii edicto publico
totius, livori dabis Sanderiano, Hiberniae se regem di-
xit, quod tam Galliarum, quam Scotiae reges non medio-
criter offensurum sciebat. Vnde autem haec scire pote-
rat Henricus? nonne summi imperantis haec iura
sunt, quo nominis genere adpellari velit, declarare?
Maxime vero, pergit, Scotum, qui aliquam Hiberniae
partem ad se pertinere contendebat. Sed hanc illis non in-
dubium vocabat titulo regali Henricus. Quare
saniori iudicio LESLEVS (s) memorat, scotos suos,
de

(m) *Lib. II. de expugn. Hibern. p. 603.* (n) *lib. II. cap. 26.* (o)
Part. II. p. 572. (p) *ad An. 1155. p. 79. & 105.* (q) *Lib. IV.*
Metalogici c. 24. (r) *Lib. I. de Schismat. Anglic. p. 153.*
(s) *De Reb. Scot. lib. IX. p. 431.*

de Henrici R. animo edoctos, ad ingenium statim rediisse. Quem etiam *Ioh. SPEEDVS* (t) merito in hac causa commendat. Aegre vero tulisse pontificem perditum ita Hiberniae ius; tum illud inprimis, quod sua auctoritate, spreto summo Ecclesiae R. antistite, quem violentum huius praerogativae usurpatorem noverat Henricus, *regale diadema* suscepisset, nullo teste indiget. Ita enim aliis principibus arcanum hoc reddi manifestum, credebat; nihil iuris pontifici esse, circa titulos *civiles*: cuius potestas apud viros cordatos quosque intra sacrae dignitatis largitiones terminetur. Quo autem animo accipi debeat, quod Pontifex Romanus, ut *SPONDANVS* (u) aliique habent, peculiari diplomate regium hunc titulum Mariae, Angliae regi, quam ab eius voluntate pendere in aliis fuerat expertus, confirmare voluerit, *Paulus SARPIVS* (x), magno iudicii acumine ita ostendit: *Paulus IV.* magnae sibi gloriae duxit, ipso primo pontificatus sui die, tres ex Anglia legatos Romam primum intrasse. *Introducti in confessum*, totius regni nomine, anteacti temporis errata incusare & submissee veniam deprecari; Pontifex superiorum temporum admissa condonare. Atque ut regibus dignationem adiceret, *HIBERNIAM REGIAE CORONAE* titulo ornavit, autoritate ea fretus, qua papam donavit Deus in omnia regna. Quos facti huius causa non latebat, pro arcano id duxerunt. Henric. enim VIII. post abdicatam Pontificis auctoritatem Hiberniam in *REGNUM* evexerat & se regem Angliae, Franciae & Hi-

(t) *En The Historie of great Britaine Lib. IX. c. 21. p. 1032.*

(u) *In Contin. Baron. A. 1555. (x) Lib. V. Hist. Concil. Trident. p. 354.*

§ Hiberniae inscripserat. Eundem titulum per Eduardum regem continuatum Maria & Philippus Angliae reges adsumpserunt. Pontifex igitur statim a creatione induxit animum credere & affirmare, sui tantum esse peculii, regium titulum cuiquam dare: ideoque regibus Angliae HIBERNIAE TITULO abstinendum. Sed videbat nimirum, quam difficile foret, persuadere Anglis, ut titulum respuant, a duobus regibus usitatum & a Regina Maria, nihil sinistre cogitante continuatum. Quare moderatione hic utendum, ratus, quid Henricus egerit, dissimulato, ipse insulam eam in REGNUM ERIGERE statuit: quo homines adduceret ad credendum, reginam illum titulum adhibere, tanquam a pontifice sibi donatum, non patris aliqua lege decretum. Illud hercle pontificibus in more positum de alieno corio ludere, & quod iustis dominis auferre nequeunt, id ipsis elargiri. Iique vicissim ad vitandas cum Pontificibus, rerum dominis, contentiones, vel, quae sua sunt, dono accipere non recusant; vel quid in rem donatam is, qui donum confert, iuris habeat, scire se dissimulant. Egregie & plane mentem nostram, insuperioribus declaratam, scripsit haec vir prudens & cordatus. Quod enim PALLAVICINVS (y) tradit, petiisse regii tituli confirmationem Mariam: id eius superstitioni dandum, cum e supra dictis constet, & Henricum & Eduardum, absque ulla Pontificis auctoritate, regum Hiberniae titulis non solum usos, sed etiam ab omnibus orbis principibus hoc nomine iterum salutatos fuisse. Illustri denuo exempli argumento: summi imperantis esse, regalem dignitatem pro lubitu ac arbitrato capeffere.

S

§.V.

(y) Lib. XIII. Histor. Concil. Trident. c. 12, n. 1-6.

e) e Russiae ducatu fit regnum.

§. V. De Russiae regno magna inter auctores contentio fuit: suane auctoritate *CZARI regale nomen cum ducali*, quod antea tantum adhibuerant commutaverint, an vero eandem ab alio confirmatam acceperint dignitatem. Mihi inter omnes *Renati CHOPPINI* (2) optimi scriptorum aestimatoris, sententia probatur, aliorum etiam auctoritate nunc confirmanda. Sic autem ille: *audacius Moscovita, Basileus Ruthenorum DUX, qui, cum Tartarorum subesset imperio, primus REGIOS Moschorum fasces sibi arrogavit, AUCTORE NEMINE An. 1525. Nemine auctore*, inquit *Regis nomen Russos accepisse. Czar enim sua lingua regem signat; inde Czar David, Czar Salomon in bibliis eorum: Caesaris autem vocem, utpote nomen proprium, Russica tantum terminatione induunt, ita ut Kaesar Augustus apud ipsos non minus in sacri foederis codice, extet. Qui autem venerit, dices, ut hodiernum & ante quatuor annos maxime, cum PETRVS REX, ceu novus Europae Ulysses, Germaniam, Belgium ac Angliam peragraret, non alio is, quam Caesaris maiestatisque Caesareae titulis cum a suis, tum a nostratibus fuerit adpellatus. Equidem in vernacula haec distingui non poterant, ubi non aliud eius elogium fuerat, quam Jhr. Czariſch. Majestät. Ast vero, qui ex Moscovitis, quorum mihi aliqui per familiares fuerant, latine loquebantur; illi Caesareae maiestatis elogio signabant principem suum. Quorum consuetudinem & alios omnes maximae dignitatis viros imitatos fuisse, in Belgio observavi: ita ut neque ego dubitarem, meam quoque orationem verbo huic con-*

(2) *Lib. II. de Doman. Franc. tit. 1. p. 185.*

conformare. Quaesiveram autem e *Posnikovio* Moscovita, cuius eruditi hominis familiaritate per semestrem fueram usus, ecquae causa sit? quare *Czari* vox, cum *Caesaris* nomine ita confundatur; cum illa *regis* tantum; hoc *Romani* elogium imperatoris. Duplicem adesse respondit: *Grammaticam & Politicam*. Illa *Czar & Caesar* literis non multum differre: hac se principem suum Romano imperatore non inferiorem habere; ut adeo utriq; eodem elogio digni esse videantur. Et sane vestigium habebam magnificentiae *Czari* inter suos in Belgio. In mores introduxerant summi Belgarum ordines; ut quosque legatos capite tecti, sedentes exciperent audirentque: ast vero infra dignitatem principis sui haec ceremonia triumviris videtur legationis Moscoviticae. Tam diu ergo instant, usque dum migrarent hanc consuetudinem Belgae, erectoque corpore & capite aperto admitterent eos dimitterentque. Quod vero cum *Czari* maiestati, qui simulato habitu adstabat, dedissent Belgae: alii tamen & ipsius imperatoris legati hoc idem ceremoniae genus impetrare nequibant. Responderunt enim ordines, se praesenti *Czaro* aliquid remisisse: quod sint deinceps negaturi, usque dum praesentis regis faciem in conuentu suo iterum intuerentur. Quod cum ita sit: miror, qua fronte aliqua scribant, magnum Moscoviae ducem rogasse, ut *regalis* sibi titulus ab imperatore Rom. aut pontifice conferretur. Ita enim *Paulus JOVIVS* (aa), scriptor elegans magis, quam

S 2

ve-

(aa) In Libro de Legat. Moscovitar. p. 165.

verus, traditum reliquit: Cupiebat Basileus REGII nominis titulum CONCESSIONE PONTIFICIA promereri, quum id DARE sacrosancti iuris esse & PONTIFICIAE MAIESTATIS iudicaret: quando & ipsos quoque Caesares a Pontificibus maximis diadema aureum & sceptrum accipere inveterata consuetudine cognovisset. Quanquam & id pluribus a Caesare Maximiliano I. legationibus postulasse videbatur. Taedet alios plures nominare, quos omnes eodem errore Jovius mihi videtur occupasse. Sublestae potius fidei coarguendi sunt, quotquot, Moschis alienam auctoritatem in regalis dignitatis usu obtrudunt. Primum enim Anonymus FLORENTINVS (bb) de Vlodomiro, Moschorum principe testatur: eum A. 1065. regalem titulum non adsumpsisse solum; sed etiam honores iterum regios ab imperatoribus Constantinopolitanis accepisse. Qui ergo idem, & alii scriptores adseverare audent? quatuor seculis post Moschovitas demum regalem honorem ab aliis collatam voluisse. Deinde eam Czari auctoritatem esse, ut credibile non sit, ipsum, titulos ab aliis mercari voluisse, his verbis prodit Sigismundus liber Baro de HERBERSTAYN (cc), optimus scientissimusque, si alius ullus, rerum Moschoviticarum interpres: Scribunt quidam, Moscum a PONTIFICE Romano & a CAESARE Maximiliano nomen expetivisse & titulum REGIVM. Mihi verisimile non videtur: praesertim cum nulli homini infensor sit, quam summo pontifici, & quem nonnisi doctoris titulo dignatur. Caesarem autem Rom. non maiorem se existimat: ut ex literis suis apparet,

(bb) De rebus Moschoviticis cap. 8. edit. Patavinae 1680.

(cc) In Commentar. rer. Moscovitic. p. m. 20.

ret, in quibus nomen suum imperatoris titulo proponit. Sed praestat huius viri auctoritas decem Iovis. Praeterea, si, alios etiam reges efficiendi Moscovitarum rex sibi facultatem sumpsit, qui verum erit? alienam operam eum expetiisse ad propriam dignitatem declarandam. Fecit autem prius An. 1572. Ioannes filius Basilii: Magnum Holsatiae ducem in regem Livoniae solennibus verbis declarando. Docet hoc inter alios plures David CHYTRAEVS (dd): in feriis Pentecostes, Magnus Holsatiae dux, Derbato mouens ad Moscorum imperatorem, in urbem Mosquam profectus est, ubi omnibus captivis Germanis Moschus libertatem, ipso petente, donavit. Et Magnum REGEM Livoniae publice renuntiare iussit, eumque in Livoniam cum exercitu remisit. Plenius quodammodo Christian. KELCH(ee): Ja es kam endlich dahin, daß der Czar ermeldten Herzog Magnus auf folgende Weise König in Liefland erkläret hatte, und mit dem bloßen Titel eines Schutz-Herrn über Liefland zufrieden seyn, dem neuen König aber die Besizung von ganz Liefland einräumen wolte. Und Herzog Magnus sollte das Königreich Liefland erblich vor sich und seine mannliche Nachkommen behalten. Wo er aber ohne Erben abgienge, sollte er einen Nachfolger aus Holstein oder Dännemarc haben. Idem narrant Petrus PETREIVS(ff) Anonymus FLORENTINVS(gg), aliique plures. Videat ergo, qua fide Paulus PIASE-

S 3

CIVS

(dd) Lib. XXII. Chron. Sax. ad An. 1570 p. m. 595. (ee) Part. IV. Liefland. Geschichte pag. 291. (ff) Part. II. Chron. Moscov. p. 188. (gg) Lib. I. de Orig. Moscov. c. 12. p. 69.

CIVS (*bb*) post haec tempora scribat: *solicitatus pontifex Clemens VIII. pro Theodoro duce Moscoviae ut illum regio titulo donaret, constanter recusavit: nisi schismate Graeco relicto ad consortium Ecclesiae Romanae Dux ille cum suis ditio- nibus rediret.* Verior mihi Augustinus L. B. de MEYER-**BERG** (*ii*) videtur: *REGIVM* titulum imperatores R. Mo- scoviae principibus in literis etiam publicis dedisse. Qui enim quaeso ille de regali honore suo dubitaverit? qui fa- cultatem sibi tribuit, aliis quoque diadema conferre. Aut qui regium titulum potuerit ambire? qui regibus sibi maior; ipsi Caesaris par videtur. Et quis de- mum principi nomen disputaret? quod ante quatuor secula maiorum imagines referunt. Stat ergo veritas inconcussa: *magnum Moschoviae DVCATVM propria, non aliena auctoritate in REGNI formam dignitatemque mutatum fuisse.* Ceterum qui bullas Pontificum hic allegant: il- lis iudicio supra (*l*) a nobis allato respondemus. Scri- ptores autem, qui regalem dignitatem privato ausu negant Moscoviae principi, quod Graecorum sacris addictus sit, illi divina ac gentium iura ideo laceffere videntur, quod pariter superius (*m*) a nobis com- monstratum. Atque hic finis exemplorum & hu- ius etiam capitis exitus sit. Quamvis enim plura in promptu essent; duorum militum in Belgio ma- xime, qui tantum non nostra aetate a foederatis In- dicae navigationis fociis minutissimas ibidem regio- nes

(*bb*) *Chronico Gest. in Europ. singul. ad An. 1593 p. m. 112.* (*ii*) *Itinere in Moscov. p. 93.* (*l*) *cap. III. dissert. §. 3. p. 36.* (*m*) *cap. I. §. 7. p. 39.*

nes cum supremo dominio redemerunt; proptereaque *diademata & regios* titulos propria auctoritate sua amplexi sunt: sed cum horum conatus, gentium quidem iuribus non adversi, minus tamen prudenter instituti, atque contemptu, quam imitatione digniores videntur; haecenus etiam adducta abunde sufficiant, ad libertatem cuique summo imperanti adferendam, *regale diadema pro arbitrio, sua, non aliena auctoritate suscipiendi*, terminum hic figere, consultum videtur.

CAP. IV.

DE

Romani Pontificis usurpatione in
adpellationibus Regum.

§. I.

Postulat instituti ratio, ut, quo iure in societatem honoris summus pontifex veniat regios titulos dignitatesque aliis conferendi, breviter etiam nunc explicemus. *Controversia est inter auctores celeberrima: utrum Romanae Ecclesiae episcopus, qua SVMMS, possit Christianos promovere ad REGIAM DIGNITATEM?* verba sunt Job. Caramuelis LOBKOWITZII⁽ⁿ⁾, alibi etiam laudati auctoris. Et vero honorificas adpellationes quasque, quibus summi imperantes iure suo prae reliquis mortalium eminent, ita sibi arrogarunt, superstitione temporum, & barbarie seculorum pontifices Romani, ut summis potestatibus tantum non irreparabile

Pontifex R.
largitor titulo-
rum.

(n) In Philip. Prud. Legit. Reg. Demonstrat. Lib. IV, Q. I.
Artic. 3. p. 102.

a) imperato-
rii.

b) agnominum pii, magni &c.

le damnum exinde enatum sit; curiae autem Romanae auctoritas ad summum in Christiano orbe culmen evecta. A summi decoris nomine, quod orbis suscepit haecenus, titulo scilicet *IMPERATORIS* incipiemus. Hunc sane, quamvis Romani imperii maiestate reliquum sciret, tantum non invasit, atque aliis rebus publicis communem fecit Papa Romanus. Non frustra scribit *LANGVETVS* (o) meus, *quoniam Hispani in contentione cum Gallis de praecedentia, sunt a plerisque condemnati: ut tamen consequantur, quod ambiunt, petunt a pontifice, ut regem Hispaniae declaret IMPERATOREM NOVI ORBIS. Quod si Hispani, suo iudicio addit vir maximus, id sibi sumant, idem accidet, quod in successoribus Alexandri, ex quibus cum Antigonus nomen regum adsumpsisset statim idem fecerunt, Ptolemeus, Seleucus, Lisimachus, Cassander & alii: sic & omnes reges iam se nominabunt imperatores. Nec est satis, quod dicunt novum orbem nunquam servivisse Romanis. Nec enim Dania nec Norwegia nec Suecia nec Polonia nec Lithuania & multo minus Moscovia, unquam serviverunt Romanis. Imo cum reges Gothici, qui imperium Romanum everterunt, origines duxerint ex Scandinavia: ille titulus potius deberetur regi Daniae & Sueciae, quem si de eo admonerem, forte inirem apud eum gratiam.* Locum integrum exscripsi, cum memorabilis sit, quamvis aliqua huc non facere videantur. Eadem animi confidentia idem pontifex Spartam occupavit: summos principes *PII; MAGNI; FELICIS; FORTIS; PRUDENTIS;* atque aliis eius generis nominibus condeco-

(o) *Lib. II. Epistol. Secret. 89. p. 253. volum. II. confer CHIFFLETIVM Lum. Hispan. p. 371.*

decorare. Exemplum nunc Caroli V. occurrit, quem, in urbe hac nostra agentem *MAXIMI* titulum a Pontifice Romano fide *bullati diplomatis* accepisse, memorat *Ludovicus AVILA* (p) auctor Hispanus. Sumit sibi non minori licentia Romanus antistes, regnis etiam honorifica cognomina dare; ut *Catholici* verbum Hispaniam; *Christianissimi* Galliam; *fidei defensoris* Angliam, & ipsum S. R. I. summi *Ecclesiae Advocati* hodiernum in pretio habere videamus. In horum nullo tamen maiorem quaestum fecit sedes Romana: quam in *regalis dignitatis* largitione. Cum quod titulus hic communior ceteris atque omni summo imperanti sit proprius; tum quod eius affinitas cum suprema potestate, speciosum tegumentum det, nomen cum re, signum cum signato, umbram cum corpore, radios cum sole, vestem cum vestito, diadema regium dico, cum regia dignitate confundere ac commiscere. Inde enim est, ut papa, quotquot principibus coronam dedit, eorum etiam regna sibi crediderit subiecta. Qua ratione nihil mirum, quod curiae Romanae adsertores, tam amplios nobis catalogos exhibent principum, qui Papae R. beneficiario nexu addicti videantur. *BARONIVM, RAYNALDVM, BZOVIVM, SPONDANVM*, & qui hoc argumentum ex instituto tractavit *M. Antonium MARCELLVM* (q) sic incedere videbis: ut a regiae digni-

c) cognomen-
tor. Catholici
&c.
d) dignitatis
regalis.

(p) *Lib. II. de bell. Germ. p. 36. Addatur erudita dissertatio Becmanni de cognominibus principum ex instituto scripta.* (q) *De iure seculari Romanor. Pontificum, quo nomine 1. Galliam. 2. Siciliam. 3. Neapolin*

dignitatis per pontificem facta declaratione ad subiectionem Ecclesiae Romanae sibi omnino existiment concludendum. Ut adeo pretium operae videatur, perniciosum hoc fundamentum destruere, ut corruant illa, quae tanto conatu in opprobrium regum principumque orbis fere universi eidem alii superstruxerunt.

Argumenta
contra Pontifi-
cem.
a) e natura
pontificatus.

§. II. Et vero pontifici Romano nullam *reges efficiendi* praerogativam esse, principio demonstrabimus: postea illis responsuri, qui in hac arena pro ipso certant. Primum itaque, ex mente Pontificiorum etiam, *civilis status; & Ecclesiastici longissimum discrimen.* Sit ergo pontifex *vicarius Dei; sit Deus terrestris; sit iudex infallibilis; & quoscunque demum titulos habeat alios: omnia tamen haec intra limites fori Ecclesiastici terminabuntur. Diligenter quisque debet in professione sua attendere, ne a nomine discordet officium. Ut Ozias, qui fecit rex: quod erat sacerdotis, & lepra est a Deo propterea percussus admonet HINC MARVS (r).* Videat ergo pontifex, quo morbo se inficiat: si terminos *sacri ordinis fuerit egressus. Egreditur autem, si circa civiles dignitates ius sibi sumpserit; quae cum Ecclesiasticis commune nihil habent. Regale quippe nomen civile prorsus est: ab alio*

4. Sardiniam. 5. Dalmatiam. 6. Italiam. 7. Aragoniam. 8. Longobardiam. 9. Russiam. 10. Palaestinam. 11. Hungariam. 12. Bohemiam. 13. Sveciam. 14. Poloniam. 15. Norwegiam. 16. Lusitaniam. 17. Navarram. 18. Hiberniam aliaque regna postulant, (r) De potestate regia & Pontificia c. III. p. 3.

lio propterea, quam pontifice expectandum. Est haec
Joh. Caramuelis LOBKOVICZII (s), religiosi Cister-
 tensis Theologia, quam, licet pontificius, manifesto ita
 prodit. *Regnum est duplex: temporale & Ecclesiasticum.*

*Rex secularis dicitur, qui in rebus politicis habet supremam iu-
 risdictionem: Ecclesiasticus, qui in spiritualibus hanc exercet.*

*Titulus ergo ecclesiasticus & secularis sunt seiuncti, atque ideo
 male ex uno infertur alter. Ex dictis constat Pontificem Ecclesiasti-
 cum regem creare posse: non vero politicum aut secularem. Et*

b) a minori ad
 maius.

*si ius habet Papa Romanus dignitates civiles in exte-
 ris provinciis conferre, cur non & equites, barones, co-
 mites, duces facit? Theologus Pontificius, quem mo-
 do laudavi, in alio loco (t) inquit: pontifex invito populo
 habet auctoritatem, ut quemcunque creet & donet titulo regni
 incorporei. Deo etenim servire, regnare est. Non tamen civi-
 liter; sed spiritualiter. Ideo sicut famuli Dei sunt reges cae-
 lestes, sic pontifex potest creare suos reges, quos participes faciat
 gratiarum, quas reliquis monarchis concesserit. Certe summus
 Pontifex civiles titulos in Lusitania nequit dare: quia sicut
 non potest creare Comites, Marchiones, Duces civiles: sic non re-
 ges. Consulto in Lusitania dixero; quia in pontifice, quod
 probe avertendum, duas qualitates considero mundanam &
 spiritualem. Haec Ecclesiasticas transcendit circumstantias:*

*illa cingitur limitibus illius territorii, quod Ecclesiae Rom. pa-
 trimonium. In hoc comites ac duces eligere potest; imo & re-
 gem eligere, si suo iuri cederet, & alius illi sufficeretur. Veris-
 sima sunt, quae monachus hic scribit; miror tamen,
 hunc auctorem in ipso papatu tanta animi confiden-*

T 2

tia

(s) Lib. II. Artic. VI. p. 113, in Philipp. Prud. (t) Lib. II.
 Art. III. p. 100.

c) ab ortu
pontificatus
R.

d) ab ampliat.
pontificatus.

e) ex iure ca-
nonico.

tia illudere iuri huic, quo pontificem longe aliud quid, ipsam scilicet civilis tituli dignitatem velle, neque ipse poterat ignorare. Praeterea hoc olim regum Christianorum ius fuit: ut quilibet suum sibi pontificem, imo ipsum Ecclesiae primatem, papam Romanum, nostri imperatores efficerent adpellarentque. Perversa itaque doctrina est, imperatorem & reges titulos suos a Pontifice Romano sumere: quem constat nihil habere, quod ab his non acceperit. Idem certe hoc esset, ac si dominus titulos dignitatesque a ministro suo servorumque servo precaretur. Post, qui pontificis primatum latissime extendunt, Ecclesias occidentales sub eius ambitu comprehendunt. Quis vero orienti? quis aliis orbis terrarum plagis reges suos & esse & coli a nostratibus, fuerit inficiatus? ubi tamen nihil unquam iuris habuit Papa Romanus. Et si universae etiam Ecclesiae Romanae caput habeas eundem Pontificem: quis regalem dignitatem Christianismo unquam inclusit? An a regali cultu imperii Romani Christus Iudaeos absolvit? quod in vera religione non esset Augustus. Aut Cyri, Persarum regis diadema an obscurius visum sacro codici? quod vera in Deum fide non esset collustratum. Et Apostolus an suis tantum auditoribus dixit? Obsequimini superiori. Hi vero Ethnicae religioni tum omnes vivebant addicti. Imo ipsi Pontifices Romani moderatius quandoque de sua potestate senserunt; ut sibi ab adpellandis regibus temperarent. Sane Innocentius III, cuius verba (u) adversarii toties pro hac

(u) Cap. 34. X. de elect. & electi potestate.

hac causa allegant, nihil sibi praeter *unctionis, coronationis,* atque *consecrationis* actus in ipsa imperatoris R. adpellatione, in qua papae tamen plus sibi omni tempore, quam in aliis regnis arrogarunt, sumere videtur. A quibus ipsa *dignitatis regiae collatio* multum differt. Ceremoniae enim sunt, quae a quovis ministro queunt expediri. Sacrat enim regem Deus; benedicit ei Ecclesiae minister; ungit sacro spiritu regem idem Deus; oleo madefacit brachia & caput idem Ecclesiae minister: coronat aut summa potestas, aut maiestas imperii Romani; coronam imponit pro imperio coronandi administer. Videant ergo quanti momenti res capitulum Innocentii in *regis adpellationibus* tribuat pontifici Romano.

§. III. Ne autem vires argumentorum, quibus ^{Solvuntur} adversarii hanc doctrinam niti existimant, aut fugere ^{contraria argumenta,} aut ignorare videamur: solvemus etiam, quae pontifici aliquid circa ius regiae dignitatis conferendae relinquare videntur. Eo enim negabitur haec praerogativa pontifici: donec is clare edocuerit, quo iure eandem in orbe Christiano acceperit. An vero Hercules a tela. *Fecit Deus duo magna luminaria in firmamento coeli: fecit etiam duo luminaria in Ecclesia, quae sunt pontificalis auctoritas & regalis potestas. Quanta ergo inter SOLEM & LVNAM: tanta inter PONTIFICES & REGES differentia,* verba sunt Innocentii III. (x). Ergo ut luna nihil habet, nisi quod recipit a sole: sic potestas dignitasque regalis nihil habet, quod non recipiat a summo pontifice, ita clericus apud Philotheum ACHRINVUM (y)

T 3

termi-

(x) cap. 6. X. de Maiorit. & obedientia. viridarii cap. LXXIII, p. 81.

(y) In Somnio

terminos colligit. Patet inde Pontificiis amplissimus campus allegoricis flosculis maiestatem summi antistitis extollere. Affirmant enim, quemadmodum nullo lumen in hoc universo reperiatur; quod suam vel originem vel causam ad solem non referat: sic nullam dignitatem fore, quae ex fonte omnis dignitatis papa Roman. non suboritur. Clarissima sunt verba Bonifacii octavi (z): *Veritate testante, inquit, spiritalis potestas terrenam potestatem, reges, instituere habet.* Pontificem ergo aiunt, Caesari quoque Romano dignitatis lumen dare: & quicquid etiam ab eo proficiscatur, ad istum honoris oceanum non minus esse referendum. Quoties enim ipse imperator Romanus regiam alicui dignitatem conferat: id non eum sua, sed Romani antistitis auctoritate facere, grandiloquis verbis adserunt. Specimen huius impudentiae dabit Stanislaus LUBI-ENSCIUS (aa), Episcopus Plocensis, cuius ipsissima verba haec sunt: *Otto imperator coronam regiam NON TAM SUA AVCTORITATE, QUAM SYLVESTRI II. PAPA E, cuius secum diaconum Cardinalem legatum de latere in comitatu habebat, capiti Boleslai imponit regemque esse iubet.* O putidum Episcopi, turpissimi assentatoris mendacium! quam alia ex incorruptis historiae huius monumentis patent, quae supra (bb) descripsimus. Blasphemiae autem interpretationis capitulum incusare, quid opus est? Vident haec pii & dolent sacro codice, qui modestiam suis toties commendat, ad ambitionem fruendam perditos homines abuti. Sed quid

(z) *Extravag. com. in unam sanctam de maiorit. & obedient.* (aa) *In Vitis Episcoporum, Ploc. p. 311.* (bb) *Cap. II. §. V. p. 75. 59.*

quid mirum est? reges efficiendi potestatem curiae b) an omnia
 Romanae ministros tribuere pontifici. Scribit e- possit?
 nim ad veterum doctorum fidem *Martinus LAVDEN-*
SIS (cc): Christus & papa habent idem consistorium & papa
omnia potest, excepto peccato. Quidni ergo & reges facere po-
terit, qui certe peccatum non sunt. Et alius; Christus di-
xit ad apostolos: quicquid solueritis in terra &c. ad pon-
tifices, quicquid coronaveritis, erit coronatum in terra. Imo
nihil modestior his Bonifacius octavus ((dd): subesse
Rom. Pontifici omnem humanam naturam declaramus, dicimus,
definimus, & pronunciamus. Utinam vero illud Apostoli
cogitarent pontifices. Dilecti fratres, admoneo vos, ne
quis de se plus sentiat, quam convenit sentire. Sic forte ad
 animum facilius, nisi omnem numinis sensum extin- c) an Christus
 xerint, redirent. Sed haecenus intra lusus verborum ei dominium
 & inania propriae auctoritatis testimonia omne sub- orbis dederit?
 stitit, quod pro iure Pontificis R. circa regales titu-
 los fuit allatum. Nunc alio vertenda oratio, & quid
 firmamenti illud habeat, quando optimum servato-
 rem nostrum, qui per omnem vitam mortalia impe-
 ria declinavit, in praesidium vocant, iuris in omnem
 orbem papae concessi. Quod si enim summa pote-
 stas omnis a pontifice provenit pendetque; facile
 ad intelligendum est, ornamenta summae potestatis,
 diademata regalia, non aliunde arcenda esse. Ita
 autem sentiunt doctores: *Christus est heres naturalis or-*
bis universi, idem nunc papa interprete CORSETO
(ee). Quo cum Clementis (ff) ex asse convenit:
 Chri-

(cc) de Princip. Quaest. 474. (dd) Extravag. com. Unam san-
 ctam in fin. de maiestate & obedientia. (ee) de potestate
 Reg. Q. 104. §. 72. (ff) Clem. Pastoralis de sententia
 & re iudic.

Christus rex regum & dominus dominantium nobis concessit transferre imperium de gente in gentem: hoc est regia diademata & dare & auferre. Sed pronior certe consecutio; Christi regnum non est de hoc mundo: ergo neque papae, qui Christi se vicarium gloriatur. Ast taedet nugarum, quas bonae literae pridem in cultiori orbe dispulerunt: ut nulla confutatione mea porro opus esse videatur. Legat, qui volet, centum auctores in monarchia Goldasti: & triginta alios, qui causam Venetorum tuti sunt contra Paulum V. Specimina in his offendet tyrannidis pontificiae; & bibliothecam pariter habebit testium veritatis.

d) an ab unctione pendeat regiae dignitatis collatio?

§. IV. Ad sacram unctionis ceremoniam progredimur; ubi causae suae latibula quaerere inprimis solent pontifices Romani. Est notissimus in regali inauguratione ritus *unctio*. Hac enim quasque res, e profano exemptas usu, sacras atque inviolabiles reddidit antiquitas. Inde templa, idola, sacerdotes, sacro fonte initiandos quosque, reges etiam ac principes oleo conspersos fuisse reperimus. Quem ritum cum *Hubert. MORVS (ff)*, *CASALIVS (gg)*, *Alexander PATRITIVS (hh)*, *Jac. Alex. TENEV-RIVS (ii)*, *SELDENVS (ll)*, *CHIFLETIVS (mm)*, *BLONDELLVS (nn)*, *FLAHERTIVS (oo)*, *BEC-MANNVS (pp)* & omnes, qui de iudaicis ritibus aliquid com-

(ff) *Tractatu de sacris unctionibus.* (gg) *de veteribus Christianor. ritibus.* (hh) *in Marte Gallico.* (ii) *in assertione ampullae Remens.* (ll) *de titulis honorum.* (mm) *in historia ampullae Rem.* (nn) *in Apologia Geneal. Franc.* (oo) *Part. I. Regni Hiberniae.* (pp) *in erudito volumine, quod Polyhistor de dignitatib. illustr. evulgavit.*

commentati sunt,abunde descripserint, mea hic opera non opus esse videtur. Neque enim loca aliorum expilabo: cum alia plura, quae nondum tractata sunt, nostrum laborem hic expectent. Id tenendum, summos pontifices, cum sacri tantum muneris esse videretur, unctionis ritu defungi; hac argumenti consecutione usos fuisse: *omnes reges, qui ununtur ab Ecclesia, sunt quasi vasalli Ecclesiae.* Ita, ad mentem aliorum quoque doctorum, scribit *Martinus de CARAZIIS* (qq). Et vero ipse pontifex (rr), quod ius ungendi habeat Romanum imperatorem, eius propterea esse, ait, examinare ungendum, utrum dignus sit imperio, nec ne: atque pro rerum statu ac vitae ratione imperii candidatum vel admittere vel reiicere. Ut adeo satis manifestum sit; sub unctionis velamine illufisse gentibus papam ad persvadendum aliis, regalem dignitatem ab ipso petendam & expectandam esse. Est etiam hac causa factum, ut regna alii ad *sacramentum ordinis* (ss) referent; imo ipsos *reges clericos* dicerent (tt), & pastores (uu). Firmo, ut credebant, argumento, omnes etiam in hoc ovile nonnisi a summo pastore, pontifice Rom. introducendos esse. Sed neque hic in minori errore doctores versantur. Primo enim vertunt fraudulenter argumenti vim. Olim ita arguebant: *qui sunt vasalli Ecclesiae, illi ungi debent a pontifice Ro-*

V

mano

(qq) *Tractatu de principibus Quaest. 23.* (rr) *cap. 34. X. de elect. & electi potestate.* (ss) *Nicolaus PLOVE Tractat. VI. de sacramentis c. 1.* (tt) *Corsetus de potestate regia Quaest. 40.* (uu) *Hieron. ALBANVS de potestate papae p. 15.*

Negat a) quod
liberrimi re-
ges uncti a
Pont. R.

b) regib. an
necessaria?

mano. Non vero contraria ratione: qui unguntur a pontifice; sunt eius hoc ipso vasalli. Inde enim esse existimo, ut ceremoniale Romanum, quod principio quatuor tantum regum mentionem facit, quibus *unctio* familiaris fuerit, *HIEROSOLYMAE, FRANCIAE, ANGLIAE & SICILIAE.* Postea vero cum alia plura regna, in quae nihil propterea iuris summo pontifici fuit, sibi honorificum esse crederent, oleum per manus summi episcopi accipiendi: numerus etiam unctorum in eodem ceremoniali auctus fuit. Sed nemo propterea reges hosce sedi Romanae credidit subiectos; Ita ergo ad fidem huius ritus potius scribendum: pontifices R. id honori dedisse vasallis suis, ut a se ungerentur; sed hoc officium neque aliis denegasse, quibus gloriosum fuerat, eandem ceremoniam a summo Ecclesiae antistite suscipere. Qui enim alias in hoc numero Franciae regem habeant? quem constat, praeter ceteris omnibus sua iura contra pontificem optime semper defendisse. Et inveniuntur in historia varii reges, quos superstitione egerat, ut Romam contenderent, ad consecrationem a pontifice reportandam. Relictis domi metropolitanis, quibus alias haec Sparta fuerat commissa. Deinde ab *unctione* regis, ad regiae dignitatis collationem nulla ratione concludi, inde patet: quod ritus hic ad regem efficiendum minime necessarius esse videatur. Reicit eundem ut superstitionis varii generis fontem Petrus MARTYR (xx) Theologus reformatus. Sed cum iam loquamur, inquit, de huiusce-
modi

(xx) In cop. XIX. Lib. III. Reg. p. 501.

modi unctionibus, quibus peculiariter verbum Dei adiectum fuit: non satis mirari possum, cur ad reges & imperatores Christianorum traductae fuerint. Scio nonnullos dicere, illam rem esse politicam, & ideo posse retineri. Sed qui hoc respondent, falluntur. Nam habetur pro religiosa ceremonia & ideo in templo fit nec per alios, quam per episcopos & cardinales exercetur. Probatum equidem mihi, ut reges & imperatores publice inaugurentur suffragiis & acclamationibus populi & maxime piis precibus interpositis: unctionem vero non duco esse revocandam a ceremoniis Judaicis. Et sane qui unctionem ad ordinis sacramenta referunt aut pro novo quodam habent (yy); qui donum septiformis spiritus, strumas & alius generis morbos sanandi unctis tribuunt (zz); qui indelebilem, ut loquuntur, characterem imprimi tradunt unguento (aaa); qui denique sub unctionis tegumento clero regiam dignitatem in manus offerunt (bbb); illi omnes in erroribus ita versantur, ut intermittendum potius hunc ritum existimem, quam ut tantae superstitioni locus concedatur. Neque enim Galliae (ccc) quondam reges neque Norvegiae (ddd); neque Hiberniae (eee); imo neque ipsos imperatores Romanos usque ad Caroli M. tempora (fff) ullo

V 2

- (yy) Facit hoc Besian. ARROY en Questions decidees p. 31. (zz) Idem propterea ab Alexandro PATRI-
TIO Lib. I. Mart. Gall. c. 4. castigatus. (aaa) Idem ab eodem reprehensus. (bbb) Auctores paulo superius laudati. (ccc) CHIFLETIVS in ampulla Rem.
(ddd) CYPREVS in Annal. Schlesv. p. 61. (eee) FLAHERTIVS in Ogyg. Part. II, 72. (fff) Fide MENASSIS vers. 253.

c) unctio mi-
nistri, non do-
mini officium.

ullo unctiois ritu regale diadema suscepisse, fide di-
gnissimorum auctorum testimoniis edocemur. Nisi
ergo, ut non nemo ait, ex omnibus tabulis eradendum
regale nomen principibus laudatis tributum volue-
rint principes: oportet omnino eos, ut nobiscum fa-
teantur, *regalem dignitatem* absque *unctiois* ceremonia &
esse posse, & fuisse. Quo certe manifestum satis est,
pro recentiore fraude habendum, quod dignitatis re-
giae concessio, cum unctiois ceremonia, tandem com-
mixta fuerit; ut unum cum altero Romano praefuli
in manus veniret. Quid? quod, si ad prisci etiam foe-
deris consuetudines, ad quas toties provocant Pontifi-
cii, respiciamus, clarum non minus sit: regiae *dignita-
tis* concessionem aut a Deo, aut populo factam fuisse,
cum e contrario minister pontifex, iussus mandatus-
que *unctiois* ceremonia fuerit defunctus. Id ex Mai-
monidis duobus locis peregre regie demonstrat *Gilbertus*
GAVLMYNVS (ggg). Quem morem neque nostri
principes vertunt. Cum hodiernum videamus, ad in-
augurationes regias vocari metropolitanum antisti-
tem, non qua *dominum* aliquem *directum* aut *superiorem*;
sed qua ministrum, ut unctiois ceremoniam peragat,
absque ulla in regiam dignitatem auctoritate. Ut
ergo absonus, & tantum non criminis laesae maiestatis
reus in Galliis haberetur, qui Archipraefulem Remen-
sem, *reges efficere* Galliarum, scripserit: sic eiusdem sce-
leris gentium iura pontificem Rom. postulant, ius sibi
regiae dignitatis aliis quibusque conferendae, non minc-
ri

(ggg) *In vita Moſis Lib. II. cap. 6.*

ri maiestatis principum laesione, arrogantem. Ceterum quia in communes omnium gentium mores abiit; ut in regali inauguratione unctio non minus adhibeatur: nullae omnino causae sunt, quare eosdem nostri principes hodiernum migrent: modo nihil fiat, quod novi foederis rationes dissuadent, aut clero tegumentum dat, sua consilia auctoritatemque auspicio regio immiscendi.

§. V. Quod porro in causa hac pontificii scriptores allegant, minoris longe momenti est. Sic P. ^{e) An a Rom. imperatore ad alios reg. pontifici argumentum.} IOVIVM (bb) supra adduximus, ita scribentem: *cum piebat regium titulum a pontifice Basileus: quando & ipsos quoque Caesares diadema a pontifice accipere cognovisset.* Hinc alii ita colligunt: si imperator diadema dignitatemque sumit ab antistite Romano; etiam eandem ab eodem ceteri reges sumant, causae maiores sunt. Quare doctores apud CORSETVM (iii): *Si aliquis diadema petit non ab imperatore; sed a pontifice, non peccat: quia ipse imperator sumit a pontifice.* Sed multis vitiis haec laborat conclusio. Primo iterum ius coronandi & ungendi cum potestate dignitatem regiam conferendi fraudulenter confunditur. Unxerunt olim pontifices imperatorem: sed, quod tyronibus notum, a tempore Ottonis M. fecerunt & imperatoria dignitate instruxerunt eundem ordines Germaniae. Neque post Caroli V. tempora vilior imperatoris dignitas facta: quod unctionis ceremoniam principes nostri Romae non susceperint.

V 3

Deinde

(bb) In Legat. Moscov p. 165. supra cap. III. p. 140. (iii)
de potestate Reg. Quaest. 103.

f) an ex iure
primatus ali-
quid hic pon-
tifici?

Deinde expedit olim in augusta imperatorum inau-
guratione ea cremoniarum genera, qua summus Ita-
liae episcopus in sua dioecesi, pontifex; non qua pri-
mas orbis Christiani, aut quod eius in manibus ali-
quid esset imperatoriae potestatis, quod contra Grotia-
num dogma egregie ostendit G. Vander MVELEN
(III), qui hoc argumentum ex instituto iterum sibi
tractandum sumpsit. Unde manifesto patet, ius cere-
moniarum in Augusta Caesarum inauguratione pon-
tifici nihil facultatis dare posse, in consecrationibus re-
gum aliorum: & si aliquid concederet, nihil certe ni-
si ceremoniam ritus externi concederet, quae a *regiae*
dignitatis collatione, ut saepe monui, toto coelo differt.
Simili fere errore aiunt: *pontificem ut primam inter gen-
tes Christianas personam ad regii tituli declarationem instru-
mentum aptissimum videri.* Ad quod ita duobus iterum
modis respondeo. Aut ius *primatus* inter omnes or-
bis Christiani episcopos habet pontifex aut non. Si
illud, non tamen ultra sui generis socios, episcopos
scilicet, archiepiscopos, patriarchas, honoris praerogati-
va extendenda; neque enim imperator, reges, aut alii
principes in contentionem hic venient. Adeoque
intra sacri ordinis officia huius etiam primatus versa-
bitur praerogativa omnis. Et vero non Ecclesiastici
muneris esse dignitates *civiles*, qualis regia est dignitas,
conferendi: supra (mmm) ex ipsis saniorum pontifi-
ciorum scriptis dedimus probatum. Verum enim ve-
ro

(III) In erudita dissertatione de ortu & interitu imperii
Romani. (mmm) Cap. IV. §. 2.

ro consultius longe est, e *Phil. MORNEO* (*nnn*) *Marco Antonio de DOMINIS* (*ooo*); *Claudio SALMASIO* (*ppp*); *HEIDEGGERO* (*qqq*) & supra laudatis auctoribus Monarchiae GOLDASTIANAE (*rrr*), calamum acuere ad explodendum omne id, quod pro hoc antistitis Romani primatu pontificis aeternae unquam attulerunt. Quo fundamento destructo: corruet etiam reges declarandi praerogativa, quam primatui huic temere ille innituntur.

§. VI. Tandem ad exemplorum etiam argumenta progrediemur; in quibus ultimum iuris praesidium, regiam conferendi dignitatem ponere solent pontificii. Tot enim casibus constare, aiunt, quod regii diadematis adprobatio a Pontifice R. in regnis diversis & facta fuerit & expetita. His ergo ut breviter hic quoque respondeamus: exempla adpellatorum a pontifice regum invicem seiungenda & separanda sunt. In iis enim aut ceremoniae *unctionis* & consecrationis cum regiae *dignitatis* concessione confunduntur: aut *agnitio* regalis tituli ab eius *collatione* non distinguitur: aut denique non quaesita pontificum opera, quae regibus iam factis ultro accessit, plus quam par est, aestimatur. Id quod enumeratione eorum nunc manifestum reddemus. *BOHEMIAM* diadema suum imperio R. debere, supra luculenter demonstravimus (*sss*): adpellati ergo regis
nuda

g) Quid de exemplis sentiendum?

(*nnn*) *in mysterio iniquitatis.* (*ooo*) *de Republ. Eccles.*
(*ppp*) *de primatu papae.* (*qqq*) *de origine papatus.* (*rrr*) *Tomis III. ubi centum & plures scriptores habentur, qui destruunt hunc pontificis primatum.* (*sss*) *Cap. II. Diss. §. V. p. 80.*

nuda agnitio fuit, quam bulla habet Pontificis apud *La-
ertium* CHERVBINVM (ttt). Eadem fide in *AR-
MENIAE* regno hanc gloriam maiestati R. imperii
adservimus (uuu). Intra *unctionis* ergo ritum stetit,
quicquid BARONIVS (xxx) & Odoricus RAYNAL-
DVS (yyy) pontifici hic possunt vindicare. *LVSITA-
NIAE* regnum populo titulum regalem, quod similiter
ostensum (zzz), acceptum fert; Quapropter non ut
conferret aliquid, pontifex: sed contra Hispaniae re-
ges sacrosancta auctoritate sua approbaret defenderet-
que collata, novo regi opus esse videbatur: quippe a
quibus ipse & subditi eius iurene an iniuria alibi scri-
psi, tum defecerant. *Comprobatio* igitur dignitatis re-
giae, a populo iam collatae, non *concessio* habenda, quic-
quid de Pontifice extat apud RAYNALDVM (a),
ARRAGONIAE principes reges habiti ab An. 1000.
quod superius (b) firmatum: quid ergo postquam
unctionis ritum a pontifice R. potuerunt sumfisse?
Est hoc, modo etiam laudati, auctoris iudicium (c):
quod roborant bulla CHERVBINI (d), & sententia
SVRITAE (e). *NAVARRAE* princeps diadema a mi-
litibus in castris accepit, quod dictum doctumque
(f):

-
- (ttt) *In Bullario Magno Tom. I. ad Ann. 1204. n. 6. p. 84.*
 (uuu) *Cap. II. §. V. p. 100. 59.* (xxx) *Tom. XII. Annal.*
ad An. 1179. n. 11. (yyy) *Tom. XIII. Contin. Bar. ad*
An. 1118. n. 34. (zzz) *Cap. III. Dissert. §. 3. p. 123.*
 (a) *Tom. XIII. Annal. ad Ann. 1198. n. 35.* (b) *c. III.*
Dissert. §. 3. p. 122. (c) *Tom. XIII. An. 1204. num.*
71. (d) *Tom. I. Bullar. num. VIII, An. 1206. p. 86.*
 (e) *Lib. II. Ep. 5. & VII. Ep. 220.*

(f): sed pro innata pietate INVNCTIONIS beneficium a pontifice Theobaldum petiisse, ipse scribit RAYNALDVS (g). De RVSSIAE principe, quae idem (h) tradit; nos prolixè discussimus (i). Unde manifestum satis est, frustra Russiam in hoc numero a pontificiis haberi. LITHVANI & suum declararunt regem absque consensu pontificis (l): regale autem diadema non tulerunt, etsi Roma id ipsum papa eis submisisset (m). HVNGARIAE quoque quod obtulit pontifex, aurum coronarium fuit, non regia dignitas, quod itidem ex superioribus (n) clarum est. De NORWEGIA scribit RAYNALDVS (o): insistebat apud apostolicam sedem rex Norwegiae, ut illius auctoritate corona regia cingeretur: morte oppressis Lundinensi & Nidrosiensi Archiepiscopis. In subsidium itaque ministro- rum hic vocatus est pontifex, cui propterea plus tribui nequit, quam Remensi aut aliis Archipraefulibus in augusta inauguratione. Legat, qui volet de pristinis Islandiae regibus Jonam ARNGRINVM (p); neque dubitatio remanebit regale ibidem diadema principes ante tulisse, quam haec pontificis bulla scriberetur. HIBERNIAE itidem egales titulos sub regibus floruisse, suo loco indicatum (q): cum instituto pontifex se pertinaciter adhuc opponeret. Post tamen neque oratus neque quaesitus ultro principibus largiri voluit, quod illi pridem sua auctoritate Eadem de ceteris pos-

X

fede-

(f) Cap. I. diff. §. V. p. 14. & Cap. III. §. 3. p. 139. (g) Tom. XIII. An. 1257. n. 57. (h) Ad An. 1246. n. 28. (i) Cap. III. §. 5. p. 138. (l) cap. I. §. 7. p. 37. (m) Extat. diploma apud Raynaldum Tom. XIII. An. 1254. n. 27. (n) Cap. II. §. 5. p. 87. (o) ad An. 1231. n. 44. p. 383. (p) In Chron. Island. (q) Cap. III. §. 4.

federant regibus, ubi ius diadema conferendi papa Romanus sibi tribuit formanda iudicia sunt; ut pateat de recta via deflectere, qui *regias adpellationes* inde pontifici adserere moliuntur. Ceterum si in *SICVLANO* (r) aut *NEAPOLITANO* regnis hanc potestatem papa exercuit: id credi debet, eum non qua pontificem, sed qua summum in utroque principem, dominum directum in arte dicimus, hoc munere defunctum fuisse. Ubi tantum clienti tribuere poterat, quantum suo dominio voluerat derogatum. Sed neque hac exemplorum confutatione est opus; sit enim, quod centum casus extent, quorum tamen nullum extare, modo scripsi, ubi regiam dignitatem principibus exteris vere contulerint pontifices R. nihil tamen vel ad praescriptionem vel possessionem inde astruendam efficietur. Verus enim iuris titulus deest, postquam ille universi orbis primatus, quo caput erexerant pontifices R. a viris eruditis ita explosus est, ut in ipso papatu candidis hominibus in tanta literarum luce porro nequeat persuaderi.

Operis conclusio.

§. VI. Atque haec demum sunt, quae in ardua & multis difficultatibus exposita materia, quam nullus scriptorum ex instituto occupavit haecenus, sumus commentati. Quamvis vero rarissimorum auctorum copia, unde hic gentium concentus disci atque doceri debebat, in gravissimo nos labore posuerit: intolerabilior tamen formido fuit, quae animum nostrum, dum

(r) *Litem BARONII de MONARCHIA SICILIAE meam non facio. Quod si enim pontifici R. nullum Insulae huius dominium sit: expirabit etiam Siculis regem dandi ab eodem postulata facultas.*

dum haec lucubraremur, circumstitit iactavitque; cum facile sciremus, quod aliena saepius iudicia optimis etiam consiliis e captu aut favore legentium contrahantur. Quo sane factum est, ut deferere stationem identidem fuerimus meditati. Sed cum iacta semel alea esset; non integrum nunc videbatur, a scena, quam semel fueramus ingressi, illibato recedere. Accessit deinde aequius Mecaenatis iudicium: ut viribus iterum collectis coeptum filum erecto magis firmiorique animo pertexeremus. Ceterum ut privata haec auctoritate in libera Musarum republica scripsimus: ita si quid allucinati sumus in causa, nullibi clare definita, extra eandem literae nostrae non postulentur. Quamvis parum hic ingenio nostro, ut decebat in re tanti momenti, sed in corruptis excellentium scriptorum monumentis tantum non omnia dedisse videamur.

CAP. V.

Plausus melioris orbis
Pro felici regni Boruffici Auspicio, e
dogmatibus dissertationis in
epitome exhibitus.

§. I.

Quod si autem ex his satis appareat, non adeo
mangi etiam territorii dominos, summa modo
in republica potestate instructi fuerint, regiam

Meretur rex
dici princeps
noster.

omni tempore dignitatem, aequis gentium moribus, decoro solennique ritu accepisse. Ecquid de Brandenburgica; praepotenti domo, regio diademate communi fere principum Europae applausu nudius tertius condecorata, dicemus? quae regale fastigium, virium mensura atque regionum multitudine explet ubique, in aliquibus etiam vincit superatque. A thesi enim nunc demum ad hypothesein, a minori ad maius ire, quo de mente nostra apertius constet, e re esse arbitramur. Quamvis prudentioribus meo non opus esse videatur commentario; cum ne hospes quidem historiae ac politicae regia Brennonicae gloriae augmenta possit ignorare.

a) ob multitudinem regionum.

§. II. Plures ducatus in regno rigidissimi etiam regionum iurium censores requirunt. Quod quamvis decimo vix regi contingat: Brandenburgicae tamen domus magnitudinem ne hoc quidem numero scimus exhaustiri. Imperant enim Brennonica sceptrum novem regionibus, quarum nulla fere tam exigua est, ut ducatum Europae potissimorum nequeat mensuras pati. Ut adeo vere ille quondam Italicus Ulysses scripserit: Principem Brandenburgicum iter ducentorum miliarium conficere posse; in quo apud alium nullum, quam subditum suum, prandium capiat. Quare si olim non poenituit Imperatorem, Domum Austriacam regio titulo exornare: eodem certe Brandenburgica sceptrum condigna pridem fuisse, manifesta consecutione concludimus.

§. III. Unde nemini ingens virium Brennonicarum potentiaeque robur potest aut mirum videri, aut ignotum esse: cum multis temporibus constet Brennonicas aquilas maximis quibusque exercitibus praefuisse.

se. Uno enim eodemque anno Brennonicarum legionum gloria in tribus orbis plagis floruit: exercituum Brandenburgicorum alio in Hungaria: alio in Belgio: alio itidem in Italia, in locis quidem diversis, pari autem tum successu laude militantium. Neque uno tantum aut altero anno exercitus e Brennonia novimus eductos fuisse. Constat enim Fridericum Vilelmum; gloriosissimae memoriae Principem, Augustumque regni Borusfici Instauratorem, Filium tanto Parente non inferiorem in perpetuis armis fuisse. Quid? quod si praeteriti seculi omnia lustra numeremus; patebit, Brandenburgicos Principes vix unum aut alterum ab armis respirasse: ut eorum robur ac vires inde omnino liceat aestimare. Neque, quod in regnis factum esse novimus, quibus tanta militia ac nostratibus non fuit, tributorum nimietate onerati cives: quin potius subditis in bello non impositum est a nostris principibus, quod aliarum regionum inquilini pendere in pace coguntur. Lusitani duci suo, Maurorum aliquot regulos fuganti regiam coronam in campis imposuerunt. Indignum rati, intra ducis dignitatem eum subsistere: qui Reges ipsos in acie vicisset. Id quod ex eadem prorsus causa Navarrae populos fecisse legimus. Quod si autem, quoties Brandenburgici Principes, suis non alienis viribus, hostes reges fudissent vicissentque; toties & ipsi corona fuissent ornati; certe inter Brennonicos principes, praecipue qui priori seculo floruerunt, paucos sane aut nullos haberemus regali corona non redimitos.

b) virium magnitudinem.

c) gloriam rer. gestar.

§. IV. Defendere posse suos contra vim aliorum a rege requisiverunt alii: ast sub umbra alarum Aquilae Brennonicae non subditi tantum bene ac secure egerunt; sed Reges ipsos Regnaque eo novimus confugia sumpsisse. Quoties Bohemiae regnum tutum praestiterunt contra irru-

d) potentiam insignem.

ptiones vicini hostis arma Brandenburgica? Et Polonicarum rerum scriptores annotant, regnum suum aut intestinis turbis exhaustum, aut a vicinis hostibus dudum oppressum fuisse; nisi Brennonicae copiae ab insultibus morbisque saluum praestitissent. Et quid ad magnae Britanniae regna legibus libertatique restituta, vires contulerint Brandenburgicae, ad immortalem regis nostri gloriam Anglici annales celebrarunt, atque hanc virtutem, pro salute gentis suae adhibitam ferae commendabunt posteritati. Septemtrionales plagas exercituum Brandenburgicorum robore aliquo tempore terga dedisse, non nostris elogiis, sed manifesta luce & tot scriptoribus testata fide profiteamur. Unde iterum clarum est, huius etiam in Rege ab aliis facti requisiti mensuram Regem nostrum non explere tantum; sed longissime superare.

e) regalem
adparatum.

V. Quid? quod si in magnificentia regiae aliquid dignitatis quis posuerit: regio certe adparatu aulam Brandenburgicam fulgere, nemini potest esse ignotum. Illam principis augustam sedem; plurium oppidorum coagmentatam urbem; illam excellentissimorum administrorum copiam in militia fortitudinem: in consiliis prudentiam; in negotiis dexteritatem; in habitu elegantiam ac decus, qui secum consideraverit; regiae maiestatis imaginem singula advertet prae se ferre. Neque vero domi regalis se cultus continet: cum in multas diversasque Orbis regiones Brandenburgicos principes omnis ordinis legatos plusquam regio adparatu amandasse atque aluisse constet. Exterorum vero legationes qua pompa solennitateque exceptae, atque habitae fuerint, ipsi incorruptae fidei testes sint magnificentiae Brandenburgicae.

VI. Praeterea Borussici diadematis prisca memoria, quam passim annales celebrant, optimo principi nostro
tan-

tantum non imperare videbatur, pristinum decus regale provinciae suae restituere. Non enim hodie aut nudius tertius demum Borussia coronam fert: quae regibus quondam paruit, cum maxima, quae hodie sunt, regna, nondum incunabula sumpssissent. Hac causa nunc fiet, ut facilius assuescant gentes titulo regali, quem sciunt per temporum iniquitates in defuetudinem apud easdem abiisse. Nulla ergo aliena auctoritate opus fuit principi nostro ad Augustam inaugurationem. Quamvis insigne humanitatis documentum Caesaris putandum, quod inter primos esse voluerit, qui principem nostrum & salutaret regem & agnosceret.

f) pristinum
Borussiae dia-
dema.

VII. Sive ergo potestatem consideraveris, quam summam post Deum habet Princeps noster; sive regionum magnitudinem; quas ultra ducenta milliaria proferri, superius testes laudavimus: sive potentiae robur; quod in plusquam regio exercitu diximus esse conspiciendum: sive rerum in orbe gestarum magnitudinem; qua cum potentissimis etiam regibus manus cum victoriae laude scimus conservasse: sive provinciarum numerum; quem novem maiorum in Europa ducatum mensuram ferre scripsimus: sive Aulae habitum ac faciem, quae omnino regalis est: sive centum denique alia: illud verum esse aequus rerum aestimator advertet; plusquam regium ubivis adparatum dignitatemque intelligentium oculis conspiciendum proponi.

Epitome di-
etorum.

§. VIII. Sed Tuae virtuti pietatique, Auguste Friderice, ab immortali DEO servatam esse gloriam videmus; regii diadematis genti tuae, in ornamentum seculi, cuius ingressum regio auspicio tuo insignis; ad communia deinde vota tuorum subditorum; omnium denique bonorum in universa Europa plausum; & quod maximum est, divino quodam praesagio bonis avibus illati. Testantur gentium annales,
Maio.

Peroratio ad
regem.

Maiores tuis una & altera vice regna oblata fuisse. Quae declinare, quamvis causas invenerint piissimi principes : hanc tamen genti Brandenburgicae gloriam nemo eripiet ; ipsam regale diadema plusquam animo regali innocenter recusasse. Joachimi illustrissimum de fortuna Brandenburgica vaticinium fuit : fore ut ad regale solium ascenderent eius posterii. Non de alio, quam tuo regno principem vatem dixisse : regia tua iam docet inauguratio. Idem praesagium tibi factum fuisse, scimus, Auguste Rex, cum adhuc ut Hercules ille, in cunis ageres. Ita enim Optimo Numini inter omnes tuae gentis principes, Tu dignus es visus, ut Regiae dignitatis exordia sumeres. De tergo, quod preces nostrae expectant, immortale praepotensque numen ; ut hoc diadema, Rex Auguste, laetum auspicio ; prosperum successu ; eventu denique Tibi ac posteris Tuis gloriosum existat. Ida te rogamus, princeps indulgentissime, clementer accipias a nobis assertionem, qua festivitatis in hac urbe factae partem nobis quoque, eo quo & alii subditi tui animo, institui-
mus vindicare. *GENTIVM CONSVETVDINES, REGNA A REGIONVM MVLTVTDINE NVNQVAM AESTIMASSE, rationibus, exemplis atque auctoritate prudentum videmur nobis evicisse. SED TVARVM PROVINCIA RV M MVLTVTDINEM; EXERCITVVM TVORVM ROBVR; RERV DEINDE PER TE GESTARVM MAGNITVDINEM; TVVM DENIQVE MAGNIFICVM DOMI AC FORIS ADPARATVM, CETERAQVE TVA AD EAM DIGNITATEM COMPARATA ESSE; VT MAIORA REGNA AEQVENT, ALIA AVTEM MVLTI GRADIBVS SVPERENT, ET MELIOR NOBISCV M ORBIS AGNOSCIT, ET NOBIS OMNI-
NO HIC FVIT CONCELEBRAN-
DVM.*

FINIS.

CONSPECTVS
SYMMORVM CAPITVM
DISSERTATIONIS.

CAP. I.

De reconditis sensibus verbi regalis.

VBi varii eius significatus (a) fucosus p. 1. (b) vulgaris (c) tralatitius p. 2. (d) honorificus stilo oratorio p. 3. curiali p. 4. Quæst. I. quare minora regna in prisca ætate plura fuerint, quam temporibus nostris? p. 4. --- 9. Quæst. II. quo prætextu dignitas reg. parvis dominatibus subtracta? p. 10. --- 12. Quæst. III. An maiestas aut dignitas regii tituli a territorii amplitudine pendeat? Negatur (a) testimoniis, quibus memorabilis Ziegleri locus addi potest Lib. 1. c. 3. §. 12. p. 74. de iurib. maiest. (b) exemplis illorum, quibus regalis maiestas fuit; cum vix aliquot milliarium dominatum haberent; ut (a) imperium Trapezuntinum (b) regna Algarbiae (c) Navarrae p. 14. (d) Euboniae p. 15. (e) Vectis (f) Hiberniae p. 16. Quæstio IV. An Yvetotium, ager Rothomagensis regem unquam habuerit? Crediderunt hoc Icti & Consiliarii regis Galliae Ren. Choppinus, Cassanus, Chesneus alique, quos citavimus; nos vero rem, ut fabulosam, reiecimus p. 22. --- 23. Sed cum eam Galli pro vera habeant; eis & Blondello maxime, cui quaedam Hispaniae minora regna vi-

sa sunt, quam ut titulum regalem ferrent, ceu argumentum ad hominem poterat opponi, quorsum nos etiam p. 24. in princ. respeximus. Quæst. V. Quare aliqui, summa potestate instructi principes regalem titulum declinarint? (a) propter ingenium populorum exemplis Augusti p. 25. Caroli V. in Belgii regno p. 26. (b) nimietatem sumptuum exemplis Auriacorum p. 28. Ducum minoris Britanniae p. 32. Dombensium Bullionensium p. 33. Neocomensium principum (c) temporum rationes, exemplis Sueciae, Bohemæque regum p. 36. (d) barbarum regiae culturae neglectum exemplo Lithuanorum p. 37. (e) ethnicam religionem p. 39. Quæst. V. An regalis dignitas ad decreta pontificiorum doctorum astringenda? Negatur & fons erroris ostenditur a. p. 40. p. 44. Quæst. VII. An regiae dignitati obsit alteri subesse? distincte respondimus p. 50. & 51. Quæst. VIII. quare alii reges regum dicti? exempla dedimus p. 44. 45. causas p. 47. --- 50. Quid ad dignitatem regalem solennis faciat declaratio? p. 54. 55.

CAP. II.

De adpellationibus Regiis ab Imperatore Rom. factis.

Roma quare patria regum dicta? p. 56. Regum a Republ. Rom. & Caesaribus adpellatorum exempla Germaniae, Cappadociae, Aegypti,

gypti, Macedoniae, Galatiae, Galliae, Iudaeae, Ponti, Thraciae, Armeniae, Quadorum, Parthorum, Laziorum, Sarracenorum, Numidarum principum a p. 59. --- 65. Possessio huius praerogativae Rom. imperio adserta a p. 65. -- 73. Exemplis id firmatum S. R. Imp. I. Burgundiae veteris p. 74. Poloniae, p. 75. Bohemiae p. 80. Hungaricae p. 87. Daniae p. 93. Vandaliae p. 97. Cypri p. 98. Armeniae p. 100. Burgundiae recentioris p. 102. Austriae p. 106. Quæstio I. an a Rom. imperio adpellati reges eidem hac causa subiiciantur? Negativa probabilior ob septem rationes p. 110 -- 114. Quæstio II. Quare aliquibus regalis titulus ab imperio Rom. negatus? exemplis Burgundiae, Mediceorum, Sabaudiae Mediolani a p. 115. --- 118.

CAP. III.

De illis, qui sua auctoritate non aliena
regium diadema susceperunt.

ADsertum: licet cuique summa potestate instructo principi regalem titulum pro arbitrio, sua non aliena auctoritate, accipere. Probatur (a) S. R. I. confessione p. 119. (b) illustribus gentiumque concentu probatis exemplis. Longobardorum p. 121. Hunnorum p. 112. Aragoniae p. 123. Portugalliae p. 123. --- 129. Algarbiae p. 129. --- 113. Castiliae p. 131. Navarrae p. 132. Hiberniae p. 132. 137. Moscovia p. 138. 143.

CAP. IV.

De Romani Pontificis vsurpatione in
adpellationibus regum.

Pontifex vult largitor esse omnium dignitatum (*a*)
imperatoriae p. 144. (*b*) agnomium pii, magni,
fortis p. 145. (*c*) cognomentorum Catholici,
christianissimi &c. ibid. (*d*) imprimis autem dignita-
tis regalis p. 145. Negatur I. pontifici R. ius reges ef-
ficiendi e natura pontificatus p. 146. argumento a mi-
nori p. 147. ab ortu & amplitudine pontificatus p. 148.
ex iure canonico p. 149. II. Contraria argumenta sol-
vuntur. (*a*) an pontifex sit fons dignitatum? p. 149.
(*b*) an omnia possit (*c*) an dominium orbis habeat p.
151. (*d*) an ab unctione pendeat dignitas regalis? quod
inprimis negatum (1) quia liberrimi reges uncti (2)
unctio non necessaria p. 154. (3) ministri officium,
non domini p. 155. (*e*) an ab imperatore Rom. ad ali-
os reges pontifici argumentum? p. 157. (*f*) an ex iu-
re primatus hoc ius fluat p. 158. Quid de exemplis
sentiendum? Bohemiae p. 159. Armeniae p. 160. Lu-
sitaniae ibid. Aragoniae ibid. Norwegiae p. 161. Mosco-
viae ibid. Hiberniae p. 162. Siciliae ibidem. Operis
ac dissertationis conclusio.

CAP. V.

Plausus melioris orbis pro felici regni Bo-
russici auspicio e dogmatibus disser-
tationis in epitome exhibitus.

CO.

COROLLARIA.

I.

Gentium iure innixi summus omne fundamentum dissertationis. Hoc enim contra doctrinam HOBBSIANAM aliorumque a iure naturæ primario, quod vocant, omnino existimamus distinguendum. Quæ Philosophia GROTTIANA est, quam novis rationibus firmat vir excellens, Ictus Ulricus HUBERVS.

II.

Vtinam vero SYSTEMA IVRIS GENTIVM nobis esset, e consuetudinibus ac voluntatibus populorum plene & rationibus adiectis contextum. Sed hæc PHILOSOPHIA AV-LICA hætenus fuit: quæ nondum venit ad umbras scholarum. Ab homine ergo scholastico frustra iudicium expectes tantæ rei congruum. BOINBURGII, SECKENDORFII, FORSTNERI exornare hanc Spartam potuissent: in cuius rei conatu, quod ex ore habeo summi quondam viri, CVLPISIVM fata nuper prævenerunt.

III.

Propter regnorum multitudinem Hispaniæ regem Galliae regi præferendum existimavit CHIFLETIVS. Respondit ei, acriter satis David BLONDELLVS: monarchiam Hispaniæ regna complecti, quæ propter regionis angustias titulum regalem non mereantur. Prudenter ab Hispanis ceu argumentum ad hominem, non ad veritatem, a Gallo rege sum: Ictos Galliae imo consiliarios & Historiographos regios Renatum. CHOPPINVM, CHESNEVM, CASSANVM, SER-
REVM

REV^M aliosque Rothomagensem agrum pro regno habere ;
quod tamen praedium aliquot leucas non excedat. Ad hanc
ergo controuersiam & nos respeximus cap. I. dissertat. §. 6. sub
fin. p. 24. Quamuis rem ipsam pro fabula p. 17. habuerimus,
& hic iterum pro figmento scriptorum hoc agri Rothomagensis
regnum declaremus.

IV.

Contraria est Philosophia Io. BODINI celeberrimi
scriptoris Gallici. Qua ridet exploditque omnes, qui maiesta-
tem regalem dignitatemque regionum numero aut mensura in-
clusam voluerunt. Contra tritum canonem : maius & minus
non variant speciem.

V.

Argumenta a minori ad maius in Gentium iure & so-
lennia maxime & omnium optima sunt. Ita FLAHERTIUS
contra SELDENVM: Si tibi Ostfaxia; Vestfaxia; Sudfaxia
&c. ad regna sufficiunt: quidni & suffecerit
tibi Hibernia?

Ludewig, Johann Peter von,

Diss. iur. gent. de auspicio regum

Hala 1701

4 Diss. 3378,24

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10962869-8

VD18 15017184-001